

A SZAKMA LAPJA - MAGYARORSZÁG ELSŐ ÉS EGYETLEN ÖNÁLLÓ
TÁNCFOLYÓIRATA

TÁNC

m ű v é t

XXXIII.
évfolyam
2002. 2.

Ára: 400,- Ft
US\$ 10 / DM 15
ATS 100

ANYEGIN John Cranko remekműve
az **európa** -díjas
Magyar Nemzeti Balett repertoárján

Egy lépés Európa felé!

európa
MAGYAR TÁNCDÍJ

האורח

„PURIM” AVAGY A SORSVETÉS

Szegedi Nemzeti Színház
és Szabadtéri Játékok

INFORMÁCIÓ ÉS JEGYRENDELÉS:

6720 Szeged, Kelemen u. 7.

telefon: 62 / 554-713, 554-714,

554-715, 554-717,

e-mail: szabadtteri@szinhaz.szeged.hu

www.szabadtterijatekok.szeged.hu

INTERTICKET telefon: +36/1/266-00-00

www.interticket.hu

Július 26.

Szegedi
SZABADTÉRI
Játékok
2002.

Fő támogatónk

a

alapítva 1869

PICK
Szeged

Produkción

Fő támogatónk a

THEODORA

Média támogatóink:

RTL
KLUB

SLÁGER RÁDIÓ

Győri Balett — Budapest Klezmer Band

NÉPSZABADSÁG

Blikk

Támogatóink:

• **malév**

M&H
HÉLYFoglalás

A magyarországi táncágazatok közéleti, kritikai, táncelméleti és tánc történeti folyóirata

XXXIII. évfolyam
2002. 2. szám

Főszerkesztő: **Kaán Zsuzsa**

Védnökök:

Markó Iván, Seregi László

Védnökség és szerkesztőbizottság:

Esztergyálos Cecília, ifj. Harangozó Gyula, Keveházi Gábor, Kricskovics Antal, Kún Zsuzsa, Nádasi Myrtil, Sallay András, Szakály György, Zsuráfszki Zoltán

Angol szöveg: **Kinga Gaspers**

Munkatárs: **dr. Hátfalvi Istvánné**

A szerkesztőség címe:

1035 Budapest, Kerék u. 34. fszt. 1.

Tel./fax: (36-1) 368-5470

web-cím: vizion.euroweb.hu/danceart

e-mail: danceart@euroweb.hu

Lapmenedzser: **TRIONFO Bt.**

Kiadja:

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

Felelős kiadó: **Kaán Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Berkes & Társa**

Nyomás: **Gutenberg Press Nyomdaüzem**

Felelős vezető: **Sisák Mihály**

nyomdavezető

E szám támogatói:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

- Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
- NKA Táncművészeti Kollégiuma
- Budapest Főváros Közgyűlése Kulturális Bizottsága
- AMCO Csomagolástechnikai & Konzultációs Kft.
- vizion internet

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a LAPKER Rt., a regionális részvénytársaságok és alternatív terjesztők.

Előfizethető Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatóságánál (levélcím: 1846 Budapest), az ügyfélszolgálati irodákban, a Hírlapelőfizetési Irodákban (**HELIR**, 1089 Budapest, Orczy tér 1., levélcím: 1900 Budapest), **vidéken** a postahivatalokban közvetlenül és postautóval. **Belföldre előfizethető** még a szerkesztőségben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel. (Előfizetői csekk a szerkesztőség címén levélben, illetve telefonon igényelhető.)

Külföldön terjeszti a **Bathány Kultur-Press Kft.** 1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 489-0042

Évi hat szám ára:
2400,- Ft+ postaköltség

HU-ISSN: 0134-1421

A 2002. 2. szám a május 31-ig megtartott táncesemények között változott.

2 hírek **Itthon**

3 hírek **külföldön**

búcsúzóul

4 **Jármai Gyula (1954-2002)**
Fülöp Attila búcsúztatója

5 **Balogh Ágoston (1932-2002)**
Havas Ferenc megemlékezése

6 **Ugray Klotild (1932-2002)**
Kún Zsuzsa megemlékezése

7 **Vásárhelyi László (1925-2002)**
Falvy Károly esszéje

9 **aktuális**

10 **jegyzet**

Kaán Zsuzsa: Hogyan gondolkodik az operaházi balettművészetről a dalszínház új vezetése?

10 **a nemzeti táncszínház programajánlata** (június)

táncesemények a budapesti tavaszi fesztiválon

12 **Pór Anna: Compania Andaluza de Danza**

13 **Pór Anna: Mozart-Requiem – A Mannheimi Balett a Tháliában**

14 **Kaán Zsuzsa: Egerházi Carmenje... és még néhány – a Carmen-fesztiválon**

16 **Dienes Maya: Az Egri biancodanza Carmenje**

balett

18 **Kaán Zsuzsa: Anyegin – Cranko remekműve a Magyar Nemzeti Balett repertoárján**

21 **Köszöntjük kitüntetettjeinket!**

európaS magyar tánccdíj – kilencedszer

22 **Kanyó Béla-Kálmán Tamás:**
• Sajtótájékoztató a *Bel Cantó*ban

23 • **Ünnepélyes díjátadás a Magyar Állami Operaház színpadán**

25 **a tánc világnapja**
Uhrík Dóra üzenete (2002.04.29.)

néptánc

25 **Dezső László: A tánc háztalálkozó keresi a helyét**

magyarok a nagyvilágban

26 **európaS-díjas: Aradi Mária**
„En azért vagyok, hogy a klasszikus balett eredeti fényében ragyogjon!” – **Kaán Zsuzsa** interjúja

kicsoda ön...

28 **...Marian Sarstadt? – Major Rita**
interjúja az NDT igazgatójával

verseny tánc

30 **Rollinger Károly: VII. Magyar Nagydíj és V. Kűrverseny Szombathelyen**

31 **Rollinger Károly: Profesionális magyar latin bajnokság Dunakeszin**

hastánc

32 **Forrai Éva: Salome lányai – Szerep és jelentés a mai magyar hastáncban – II. rész**

operapáholly

33 **Falvy Károly: Új Bánk bán-rendezés az Operaházban**

visszhang

34 **Szigethy András: Akkor miről is beszélünk?**

világtükör

36 **Macher Szilárd: Tánccélet a Felkelő Nap Országában**

38 **országos szakmai címjegyzék**

41 **contents**

42 **news in hungary**

43 **news from abroad**

europaS hungarian dance award

44 **The members of the Board of Trustees and the Order of the former Prize Winners**

45 **Photos of this year's Winners**

46 **Festive Ceremony (Hungarian version)**

47 **Festive Ceremony**

48 **a nemzeti táncszínház programajánlata** (augusztus)

néptánc

A Somogy Megyei Művelődési Központ szervezésében, a tánc-szakreferens **Szabados Péter** koordinálásával a megye néptánc-csoportjai **március-április-május folyamán** ismét megrendezték a „Somogy megyei gyermek- és ifjúsági néptáncgyűttesek versenyét” - Együd Árpád, a nagytudású kaposvári néptáncos és folklórkutató emlékére. Az immár 15 éves múlta visszatekintő eseményre az idén

nem kevesebb, mint 66 csoport nevezett be. A verseny résztvevőinek teljesítményét háromtagú zsűri értékelt, **Brieber János** (Magyar Táncművészeti Főiskola) vezetésével. Az ötfordulós versenyt követően, a legjobbnak ítélt 22 csoport részvételével **május 17-én** tartották meg a nagyszabású gálát Kaposvárott, az Együd Árpád Általános Művelődési Központban.

Április 12-14. között rendezték meg Zalaegerszezen, a Gönczi Ferenc Általános Művelődési Központban a **XX. Zalai Kamaratánc Fesztivált**. Hazánk e máig legjelentősebb néptáncseregszemléjén az idén is résztvett három professzionális néptáncgyűttes és a vezető amatőr táncscsoportok. Az összesen 17 induló társulat produkciói során **folklór-kategóriában** 15, **táncszínház-kategóriájában** 17 koreográfus versenyzett. A fesztivált két gála zárta. Az elsőt a koreográfusok által, a másodikon a **Zsuráfszki Zoltán** vezette zsűri által kiválasztott számoknak tapsolhatta a közönség.

Határon innen, határon túl címmel, önálló műsort rendezte

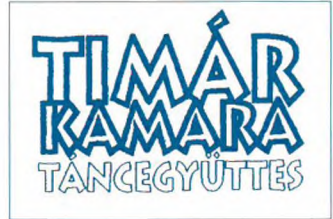
a tatabányai **Bányász Táncgyűttes**. **Április 27-én**, a Jászai Mari Színházban olyan jeles koreográfusok műveiből állították össze műsorukat, mint **Furik Rita, Gerlecz László, Juhász Zsolt, Kocsán László, Kovács Norbert, Szávai József, Timár Sándor és Varga Zoltán**. A műsor jelmezeit **Imrik Zsuzsa** tervezte, a táncosokat a **Kneifel György** vezette **Tilinkó Zenekar** kísérte. A műsort a **Bányász Táncgyűttes** művészeti vezetője, **Turi György** rendezte, aki koreográfusként ugyancsak résztvett az esten.

pünkösdlő

Május 18-19-én országos gyermektáncfesztivált rendeztek Szekszárdon, **Pünkösdlő** címmel. A Babits Mihály Művelődési Házba 26 gyermektáncscsoportot vártak az ország minden részéből, Alsónyéktől Szolnokig, az Alba Régia Táncgyűttes gyermekcsoportjától (Székesfehérvár) a Zöldág Táncgyűttesig (Litér). Az ünnepélyes fesztiválnyt a két nap alatt négy szakmai bemutató, esti mulatság és szakmai tanácskozás követte. A rendezvényt Szekszárd városi önkormányzata és Tolna megye önkormányzata is támogatta.

jubileum

Ötéves a **Timár Kamara Táncgyűttes**, amely az állami-díjas, érdemes művész **Timár Sándor** magánegyüttese. Timár az

Állami Népi Együttes élén végzett tizenöt éves munkája után 1996-ban hozta létre ezt a kamaratársulatot, amelyben 7 pár táncost foglalkoztat. Kihasználva a bensőséges kamaraműfaj lehetőségeit, a személyiséget, a táncosok előadói egyéniségét állítja reflektorfénybe. Azzal a céllal, hogy – saját feldolgozásaiban – mindekenélőtt a magyar és Kár-

pát-medencei néptánc finomságaira, cizellált szépségeire irányítsa a nézők figyelmét.

A **március 9-i** ünnepi műsort a MOM Művelődési Házban tartották meg. Mindkét műsor részben hét-hét változó létszámú táncszámot mutatnak be, a szolótánctól (**Csalogató**) a párosokon (**Dél-alföldi oláhos és csárdás, Párosító**) és négyeseken át (**Köröspataki forgató**) a teljes együttes foglalkoztató kamaraszámokig (**Madocsi táncok, Vajdakamarási táncok**). Ez a műsor is jól tükrözte a koreográfus-rendező alkotói koncepcióját, amelyhez mind a közreműködő **Fix Stimm zenekar, Maczkó Mária** énekes és **Széles András** citeraművész, mind a táncvezető **Timár Mihály** és az asszisztens **Rikassy Barbara** is érdemben hozzájárult.

kortárs tánc

A **Dunaújvárosi Táncszínház** három koreográfus együttműködésének köszönhetően **április 6-án** ősbemutatót tartott a Művészetek Háza kamaratermében. A **Székek Fekete Fizikája** című koreográfiát a modern táncban járatos **Juhos István (Putto)**, illetve két néptánc-koreográfus: **Rácz Attila (Cicero)**, a társulat művészeti vezetője és **Juhász Zsolt**, a Duna Együttes koreográfusa készítette.

improvizáció-fesztivál

Projekt X, ahol X az ismeretlen változó címmel – **április 11-14 között** – első alkalommal rendezte meg **Gál Eszter** az Improvizáció-fesztivált. Az eseményen a mozgás improvizációs előadása és az improvizációs munkafolyamat egyaránt figyelmet kapott. Gál Eszter projektvezető saját munkái mellett nemzetközileg elismert tanárok mutatkozhattak be, s tartottak bemutatót műhelymunkáikkal. A fesztiválnak az Artus Stúdió adott otthont.

verseny tánc

Március 24-én Pécsen, az Apáczai Csere János Nevelési

balett

Örökkörök címmel premiert tart **június 8-án** Győrött a Győri Balett Harangozó-díjas alapító táncosa, koreográfusa: **Bombicz Barbara**. A több mint félórás tánckompozíció zenéjét **Tolcsvay László**, a dalok szövegét **Bródy János** szerelte. A táncmű ötlete **Müller Péter** írótól származik. A díszlet és a jelmezeket **Gombár Judit** tervezte.

Bombicz Barbara, Tolcsvay László és Gombár Judit nem először dolgoznak együtt. Először közös munkájuk a **Bábel** című kétrészes, egész estét betöltő modern balett volt, amelyet 1994-ben mutatott be a Győri Balett társulata.

Ezúttal arra törekedtek, hogy olyan egyrészes produkció készüljön, amelyben a látvány, illetve a táncok és a dalok a maguk komplexitásában nemcsak elszórakoztatják és elgondolkoztatják a nézőt, de közben a modern balettművészet értékeit is újra meg újra megszerettetik a mai közönséggel.

modern tánc

Április 27-én a Trafóban tartotta első közös táncstjét Pécs és Győr táncművészkepző intézménye. A kétrészes műsorban a Pécsen működő, nagy hagyományú **Művészeti Szakközépiskola** tánctagozata (**Uhrík Dóra** vezetésével), illetve a győri **Tánc- és Képzőművészeti Iskola (Lőrinc Katalin** vezetésével) az idei tanév „terméséből” készített összeállítással mutatkozott be. Olyan sikeres koreográfiákkal, amelyeket a két iskola saját tanárainak, illetve meghívott koreográfusoknak a munkáiból, közülük is elsősorban a modern tánc bázisán készült számokból válogatottak.

Központban **Ifjúsági standard magyar bajnokságot** rendeztek. Az elő- és közép-döntők után az ifjúsági bajnokságon a szentesi testvérpár: **Páli Erik-Páli Viktória** valamennyi táncot külön is megnyerve lett standardban **magyar bajnok**.

Ugyancsak ekkor került sor a junior II. korosztály **Országos latin bajnokságára** is, amelyet főlényes győzelemmel a kisteleki Pro Art versenyzői nyertek meg: **Schmidt József** és **Fejér Madlén**a.

Április 6-án, Gödöllőn az Egyetemi Sportcsarnokban zajlott le az **Ifjúsági títánc magyar bajnokság**, amelyet – az összesítés alapján – szintén a szentesi testvérpár: **Páli Erik-Páli Viktória** nyert meg. A junior II. kategóriában is megrendezett **Títánc magyar bajnokságon** ezúttal **Pallagi Tamás** (Delfin SE, Budapest) és **Pandúr Petra** (Adria Szigo, Szigetvár) szerezte meg a bajnoki címet.

magyarok — a nagyvilágban

A Honvéd Táncszínház **Dunarapszódia** című produkciója nemcsak Budapesten aratott sikert a Tavaszi Fesztivál nyitó gálaműsorként, **március 17-én**. A „Baden-Württemberg arcai” elnevezésű németországi kulturális fesztivál márciustól októberig tartó eseménysorozatának részeként, **július 7-én** a társulat ezzel a látványos, kétrészes programmal képviseli hazánkat az Ulmi Fesztiválon. A nyolc Duna-menti ország népeinek táncait és dalait felvontató műsorban a Honvéd-táncosokat a **Hegedős Együttes** kíséri.

Ragyognak rám a csillagok – ez a címe annak a kétórás előadásnak, amelyet az USA-ban működő **Eletfa** magyar népzenei együttes tizenöt éves évfordulója, valamint a **Csüddögölő** magyar néptáncegyüttes ötödik évfordulója alkalmából tartotta **május**

4-én, egy New Jersey-i színházban. Az ünnepi programot a New York-i Magyar Kulturális Központ és a Magyar Amerikai Folklór Centrum közösen rendezi.

Az est különleges vendégeként **Alexander Fedoriouk** cimbalom virtuóz és a Magyar Amerikai Atlétikai Klub **táncosai** is közreműködnek.

Roboz Ágnes, a Hágában élő karaktertánc tanár **június 11-én és 12-én** Londonban ad harmadizben mesterkurzust a **Royal Academie of Dance** pedagógusképzőjének hallgatói számára.

transitions

A **Transitions Táncgyűttes**, az Egyesült Királyság hivatalos társulata kortárs táncosok számára az elmúlt két évtized alatt megalapozta hírnevét.

Csaknem 130 alkalommal turnézott világszerte. Például az USA-ban, Magyarországon, Kínában, Japánban és Oroszországban. A **Transitions Táncgyűttes 2002 őszétől kezdve** a magyar **Lábán Rudolfról** elnevezett világhírű londoni **Laban Központban** kap állandó székhelyet. Olyan új művészeti stúdióban, amely 13 táncstúdiót, egy 300 férőhelyes színháztermet és egy kondicionáló termet foglal magába.

global dance 2002

Az Észak-Rajna Westfalia tartomány (NRW) düsseldorfi központja **augusztus 23-29. között** nemcsak a Tánc Világszövetség fesztiválját rendezti meg, hanem – **augusztus 28-31. között** – a szokásos évi

ház, a düsseldorfi Deutsche Oper am Rhein (balettigazgató: **Vámos György**), az esseni Aalto Operaház (balettigazgató: **Martin Puttke**), vagy a gelsenkircheni Schiller Theater (balettigazgató: **Bernd Schin-**

Tokody Ilona
szoprán,
Lendvai József
hegedű,
Matáv szimfonikus zenekar,
vezényel:
Ligeti András

Zenemánia

Különböző koncertek műfajait a közönségnek a Budapesti Táncszínházban

július 7.

DANUBIUS HOTELS GROUP

KAISER metro

TIL TRENO Media onct

Adac Semic Dolox Human Lightwood, Oregfalasz, Trifan

TANZLAND NRW.

táncvásárt is. Ezt megelőzően – a tartomány 16 városában (!) – május és június folyamán naponta több helyszínen is rendeznek modern balett és kortárs táncprodukciókat. A **global dance 2002** eseménysorozatában a térség legnagyobb társulatai is résztvesznek. Például a bonni Opera-

dowski). A szakmai konferenciákkal, külföldi vendégbemutatókkal, hazai premierekkel megtűzdelt sorozat rendezői az évek folyamán elérték, hogy a táncművészetet oly intenzíven támogató NRW-tartományban Németországon belül „táncország” legyen a neve.

Jármai Gyula

(1954–2002)

A Magyar Állami Operaház igazgatósága, tagsága, és a Magyar Nemzeti Balett valamennyi tagja nevében mély megrendüléssel búcsúzom Jármai Gyula kollégánktól, barátunktól, a nagyszerű karmestertől, a Magyar Nemzeti Balett első karmesterétől.

Azt szokták mondani, hogy az élet természetes velejárója a halál, és amilyen természetes, hogy megszületünk, ugyanolyan természetes, hogy meg is fogunk halni. Amikor azonban a saját korosztályunkból hal meg valaki, mélyen megdöbbenünk, hogy talán már mi következünk. Még tragikusabb azonban a halál ténye, ha valakit fiatalon, ereje teljében, pályafutása delelőjén, váratlanul ér.

Jármai Gyula 47 éves volt, nagyon fiatal és karrierjének csúcán állt, amikor 2002. február 23-án – soronkövetkező dirigálásának délutánján – érte a halál. Vajon teljes lehet-e egy életpálya, amely 47 éves korában befejeződik? Petőfi Sándor nagyon fiatalon halt meg, Arany János idős korában, életművüket tekintve azonban úgy érezzük, hogy teljes életet éltek.

Jármai Gyula 47 éves koráig jelentős és nagy sikereket ért el karmesteri pályáján. A hűség városában, Sopronban

született 1954. április 21-én. Zenei tanulmányait a soproni zeneiskolában kezdte, zongoristaként Ferencz Évánál. 1969–72-ig a győri konzervatóriumban folytatta tanulmányait Bodonyi Anikónál. 1972–1977-ig a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója volt, ahol először kóruskarnagyi diplomát szerzett Maklári József, Párkai István és Vásárhelyi Zoltán útmutatásai alapján, majd 1980-ban karmesteri diplomát kapott. Mestere az Operaház máig is emlegetett kiváló karmestere: Kóródi András volt.

1977-től a Magyar Állami Operaház tagja, előbb korrepetitora, később karmestere. Munkássága haláláig a Magyar Állami Operaházhoz kötődik. Emellett azonban különböző zenekaroknál vendégkarmesterként dolgozott. Már 1975-től rendszeresen szerepel a Szegedi Szabadtéri Játékokon. 1981-től a Pedagógus Szimfonikus Zenekar karmestere. 1986-tól a Veszprémi Szimfonikus Zenekart vezeti. Ebben a minőségében számtalan hangversenyének személyes közreműködője lehettem.

Zenei tanulmányainak színhelyére, Győrbe is rendszeresen visszatért: a Győri Filhar-

monikus Zenekarral már 1981-ben óriási sikert arat, amikor a fertőrákosi kőfejtőben Bartók Kékszakállú herceg vára és A csodálatos mandarin című darabjait adják elő. Emlékezetes a győriekkel való utolsó koncertje is 2001. december 8-án: Jármai Gyula a zenekartól és győri kedves közönségétől Mahler Gyermeagyásdalaival búcsúzott.

Állandó dirigense az Operettház Kft.-nek is, akikkel Schlotte Koncertigazgatóság szervezésében éveken keresztül nagy sikerű turnékat vezényel Németországban, Hollandiában és Svédországban.

Jármai Gyula nemzetközi karmesteri karrierje is jelentős. Engedjék meg, hogy néhány jelentős állomást és évet ebből is felsoroljak. 1984: Bregenzi Ünnepi Játékok, 1985: Moszkva, Bolsoj, 1986: berlini Deutsche Oper, 1987: Hollandia Amszterdam, 1989: Japán, itt a nagyoi Szimfonikus Zenekarral lép fel, ugyanebben az évben Koreában a szöuli Szimfonikus Zenekart vezényli, 1991-ben Kanadában Torontóban, Montreálban és Ottavában dirigál, 1992-, 1993- és 1995-ben a finnországi Savonlinnai Operafesztivál vendége.

Visszatérve Jármai Gyula munkásságának állandó színhelyére, a Magyar Állami Operaházba, amelynek idén lett volna 25 éves tagja: először korrepetitorként dolgozott, majd karmesterként néhány operát is dirigált, legjelentősebb tevékenysége azonban a Magyar Állami Operaház balett-társulatával való együttműködése volt. Először ritkábban vezényelt baletteket, később azonban a legendás balettkarmester Fráter Gedeon nyugdíjba vonulása után kézbe vette és irányította a Magyar Állami Operaház teljes balettrepertoárját.

Életében nagy szerepet játszott az a momentum, hogy Seregi László, az elmúlt 40 év

legzseniálisabb balettkoreográfusa első munkatársának és később alkotótársának tekintette, akivel közösen hozták létre a máig is utolérhetetlen Seregi-balettsorozat zenei anyagát. Jármai Gyula óriási zenei tapasztalata, remek ízlése, és nyugodtan mondhatnám azt is, hogy alkotói fantáziája nélkül nem valósultak volna meg a nagy sikerű balettek, amikor olyan zeneszerzők alkotásaiból összeállítva, mint Mendellsohn, Csajkovszkij vagy Goldmark Károly, kellett létrehozni egy-egy többfelvonásos balettest partitúráját.

A Magyar Nemzeti Balett nemzetközi turnéira mindig elkísérte Jármai Gyula az együttest, így nyugodtan mondhatjuk, hogy a sikerekben méltán osztozott együttesével.

Most, hogy ez a jelentős hazai és nemzetközi karrier egyik pillanatról a másikra megszakadt, és megdöbbenően állunk Jármai Gyula korporsója előtt, fájdalommal búcsúzunk egy nagyszerű muzsikustól, egy kiváló karmestertől, és egy aranyos, kedves kollégától, akinek az arcán soha nem láttam sértődöttséget és féltékenységet, aki ellentétben az Operaházunkban gyakran előforduló jelenségtől, soha nem szidta kollégáit és pályatársait, soha nem tette szóvá, hogy más miért dirigálja ezt és azt a darabot, hanem örömmel, jókedvűen és rendkívül magas színvonalon végezte a munkáját.

Lehet, hogy 25 éves pályafutása alatt belefáradt a világ zajába, megunta Budapest rettenetes forgatagát és állandó nyüzsgését, ezért költözött ide, ebbe a kisvárosba nemrégiben, hogy a napi gondoktól megfáradva itt pihenést és nyugalmat leljen, majd pályafutása végén itt, ebben a városban tölthesse öregségének boldog napjait. A sors azonban másképp rendelkezett. Jármai Gyula bekövetkezett halála miatt örök nyugalmat leljen az érdi temetőben.

Kedves Gyula! Azzal a szokványos mondattal búcsúzunk tőled, amit talán sokszor formálisnak érzünk, most azonban őszintén mondhatom: emlékedet, művészetedet megórizzuk!

Fülöp Attila

Balogh Ágoston

(1932–2002)

Kedves gyászoló család, kedves kollégák, pályatársak, barátok!

Eljöttetek, hogy végső búcsút vegyetek attól a kollégától, akinek az életét a szakmai hivatás töltötte ki, ezért úgy érzem, hogy ő csak fizikai mivoltában ment el, mert tanítása a fiatal generáción keresztül tovább él!

Balogh Ágoston 1947-ben került az Operaház balettkiskolájába, édesanyja a festőteremben dolgozott, így már kiskorában magába szivta a színházi léghő izgalmas, gyönyörködtező varázsát! Nagy nagy szeretettel és tisztelettel beszélt két tanítómesteréről, Nádasi Ferencről és id. Harangozó Gyuláról. Nádasi Ferenc külön balettkiskolájába sokunkat meghívott, azért, mert ki akarta bontakoztatni tehetségünket a jövő számára. Ezek közé tartozott Balogh Ágoston is. Ezek a táncművészek nem voltak tehetősek, szegény családból származtak, de Nádasi mestert nem a tandíj érdekelte, hanem tudta, érezte: a jövő nemzedékét készíti elő.

1949-ben id. Harangozó Gyula balettigazgató úr ösztöndíjként szerződtette. 1952-ben karakter szólótáncosnak nevezte ki.

Gusztai barátomról és kollégámról csak meghatódva tudok emlékezni, hiszen kora fiatalságunk óta több balettben szerepeltünk együtt.

1949-ben *Az infánsnö születésnapja* című balettben. 1952-ben *A bahcsiszeráji szökőkútban* a két török ifjút táncoltuk, 15 évesen. Elérkezett az 1956-os forradalom, sokan elhagyták hazánkat, de mint id. Harangozó Gyula igazgató és koreográfus úr nyilatkozta a sajtónak, a fiatal generáció itthon maradt, akikre hosszú évtizedeken keresztül tudott támaszkodni. Itthon maradt: *Lakatos Gabriella, Kun Zsuzsa, Orosz Adél, Ugray Klotild, Menyhárt Jacqueline, Fülöp Viktor, Róna Viktor, Havas Ferenc, Pethő László, Sipeki Levente, Dózsa Imre, Balogh Ágoston* és még sokan, akik meghatározták az újraindítást.

1957-ben id. Harangozó Gyula megalkotta *A fából faragott királyfi* című Bartók-balettet. Balogh Gusztai volt az általam kifaragott *fabáb*, és nagyon virtuózan alakította e szerepet. Párizsban az együt-

tesek nemzetközi versenyén együttesünket *aranycsillaggal* jutalmazták.

Harangozó Gyula koreográfusként is felfigyelt Gusztai sikereire, és látva, milyen jól el-sajátította a mester gyorslábú, virtuóz-egyéni stílusát, kiosztotta rá saját szerepeit, amelyeket hosszú éveken keresztül táncolt. Ezt a megtiszteltetést soha nem felejtette el, művészi alázattal és teljes értékű odaadással igyekezett megfelelni a bizalomnak!

Ugy érzem, hitelesen alakította ezeket a szerepeket! A Lúdas Matyi *Döbrögijét*, A csodálatos mandarín *Oreg gavallérját*, a Térzene *Mecénását*, és nem utolsó sorban a *Coppélia Coppéliusát*.

Később, 1963-ban, az Állami Balett Intézet színpadi gyakorlat mestere lett, és ezzel egyidejűleg végezte saját művészi munkáját! Nagyon szeretett a fiatalokkal foglalkozni – talán azok a mai befutott művészek emlékeznek rá igazán, akiket annak idején felkészített a színpad varázsára, hogy a szorongáson hogyan kell úrrá lenni, hogy marandót tudjanak nyújtani!

Közben koreográfusi vénája is meg-meg mutatkozott. Vámos László főrendező úr felkérésére a fertőrákosi Verdi: *Aida* előadás balettbetétjét ő alkotta, a margitszigeti Verdi: *Attila* balettbetétjét ő koreografálta!

Művészi munkája mellett, csöndes, szerény, mindenkin segíteni tudó, családját szerető ember volt!

Egészségi állapota sajnos egyre romlott. Befolyásolta, hogy szeretett hivatását ellátni már nem tudta – de mindig fájlalta és nem értette, hogy miért nem kapta meg hosszú évtizedes munkásságáért a méltó elbúcsúztatást. Ez örökké nyomot hagyott benne!

De most emlékezve rá, megkövetjük, és tudjuk: a fiatal generáció magában hordozza kedves mesterének tanításait.

Porból lettünk, porrá válnunk, széthintett hamvaidd talán újra élednek más tehetségekben!

Isten legyen veled, béke poraidra.

Havas Ferenc

(Elhangzott 2002. május 8-án, a rákoskeresztúri Új Köztemetőben)

Ugray Klotild

(1932–2002)

Drága Klotild!

Mélyen megrendülve állok itt, hogy végső búcsút vegyek Tőled. Hiszen olyan sokáig voltunk együtt a pályán, barátok, egymás segítői, hogy még most sem tudom elképzelni, hogy eltűnsz az életünkből.

1945-ben ismertelek meg Téged, Nádas mester balettstúdiójában. Új leány voltál számunkra, akik már régen koptatták a spicc-cipőt a mesternél. Ugyanis Te egy budai mesternőnél kezdted el tanulmányaidat, s a háború utáni időkben nem volt bátorságos Budáról Pestre átjönni. Végülis konzolizálódott az élet, és Te csatlakoztál hozzánk. Először a mesternél, majd az Operaház balettnövendékeként. Közös mesterünk ott is Nádas Ferenc volt, a továbbiakban pedig Harangozó Gyula.

A *Diótörő* című balettben már szólószerepet kaptál és így volt ez később is A hattyúk tavában. Ezekkel a szerepekkel egyidőben kaptál újabb kar- és szólószerepeket, a Harangozó-balettben és a szovjet mesterek műveiben. Tetted mindezt azzal a természetességgel és fáradhatatlansággal, mely egész pályádon elkísért. Nagy kiugrási lehetőséged is emlékezetes maradt: 1958-ban A *fából faragott királyfi* női főszerepe, a Harangozó-koreográfia *Királykisasszonya*.

Ezek után megkönnyebbedett, és egyszersmind meg is nehezedett a mi generációnk sorsa. Könnyebb lett, mert – lévén, hogy sokan eltávoztak 56-ban az együttestől – hamarabb kaphattunk nagyon óhajtott-vágyott nagy szerepeket. Ugyanakkor sok balettelőadás ment,

így nagyon nagy teher nehezedett a vállainkra: fizikailag és ugyanígy lelkileg is bírni kellett ezt a megterhelést. Tehát mindannyian bekerültünk a mélyvízbe, így természetesen Klotild is. Volt egy időszak, amikor Klotildnak beugrásszerűen kellett átvennie öt nap alatt A hattyúk tava főszerepét, ugyanígy kellett beállnia a Keszkenőbe is. Nem kell senkinek elmondani, hogy egy négy felvonásos Hattyúk tavában a főszerep milyen megterhelést jelenthet egy fiatal balerinának. Klotild a beléje vetett bizalmat meghálálta, hibátlanul táncolt.

De természetesen nemcsak mások helyett. Számomra és bizonyára sokak számára egyenesen felfedezést jelentett, hogy Harangozó mester Seherzádéjának a címszerepében milyen temperamentumos, szenvedélyes tudott lenni. Különböző nagy főszerepeket táncolt még Klotild: a Keszkenőben, a Gajane címszerepében nagyszerű, könnyed ugrásaival hódította meg a közönséget. Megindító és gyengéd volt a Párizs lángjai színésznőjeként.

Új balettben nyílt bizonyítási lehetősége, és ez Fokin–Sztravinszkij: *Tűzmadara* volt. Jelentőset táncolt és alakított benne.

Volt egy időszak az életében, amikor néhány szerepét már nem táncolhatta. Tudom, hogy szenvedett miatta. De ezúttal is szorgalma, munkaszeretete kerekedett felül, s nem adta fel a napi küzdelmet. Kisebbszerepet sem adott vissza.

Azután, ahogy az élet diktálta, lassan le kell mondanunk szerepeinkről. De Klotildnak megadtott, hogy azt a főlényes tudást, melynek birtokában volt, átadhassa kollégáinak. A próbamódszere higgadt, nyugodt volt, jó kedéllyel ment be a terembe és legtöbbször úgy is jött ki onnét. Emlékezetem szerint mindenki szeretettel vele dolgozni. Hadd mondjam el itt egyik személyes emlékemet Vele kapcsolatban.

A Balettintézet 1986-ban másorra tűzte Balanchine-Bizet: *C-dúr Szimfóniáját*. A lányok évfolyamvezetője én voltam, a fiúké Koren Tamás. Betanító balettmesterek – mivel-hogy ő volt az Operában is ennek a balettmestere – Ugray Klotildot kérte fel az Intézet. Ez a balett ugyan túlságosan nagy kihívást jelentett a lányoknak, a

növendékek boldogan vetették alá magukat Klotild instrukcióinak. Óriási feladat volt, talán túlságosan is az, de a leendő ifjú művészek nagyon sokat tanultak egyrészt a csodálatos koreográfiából, másrészt Ugray Klotildtól, aki erélyesen, de nagy szeretettel végezte munkáját, s mindent beleadott, hogy az előadás jól sikerüljön. A növendékek nyakába borulva, sirva köszönték meg munkáját, és neki is könnyes lett a szeme az előadás végén.

Beszéltem Klotildról, a művészlőről, a mesterről. Túlságosan hosszú lennék, ha most mindent el akarnék mondani róla, mint emberről. Ideális kollegina volt. Gerinces, jólelkű, művelt, mentes minden ármánykodástól, gonoszkodástól.

Jó kedélyének köszönhetően bizonyára túl tudta tenni magát bizonyos sérelmeken. Rengeteg időt töltöttünk együtt a gyakorlatok, próbák, akár még előadások szünetében is. Én meglehetősen szorongós, izgulós típus voltam, s áldás volt számomra együtt lenni Klotilddal. Megnyugtató volt, erőt adott, nagyon jó humorérzéke volt. Szerette az életet, s nagyon erős volt fizikailag, éppúgy mint lelkileg.

Borzasztóan szerette a táncot és a színházat, de nagyon szerette az otthonát is. Választott társát most nem tudom mivel vigasztalni. De egy szép kép lebeg előttem: Ugray Klotild Myrthát táncolja a Giselle című balettben. Lavrovskij mester tanította be itt nálunk a Giselle-t, s nagyon jól emlékszem arra a megjegyzésére, hogy neki otthon, a Bolsojban nincsen ilyen Myrthája. Valóban: Klotild könnyedén repült ebben a szerepben a színpadon, méltóságteljes volt és uralkodói. Igaz, hogy már nagyon régen láttam utoljára Myrtháját, azóta senki sem tudta számomra alakját elhomályosítani.

S most ezzel búcsúzom: látom lelki szemeim előtt, amint a Giselle utolsó jelentében színtelen a levegőben lebegve távolodik a színpadról. De nem örökre, mert emlékezetünkben megőriztük őt, ezt a kiváló művésznőt és nagyszerű embert, akit Ugray Klotildnak hívtak.

Kún Zsuzsa

(Elhangzott 2002. április 15-én, a zugligeti Szent Család Plébániatemplomban)

Elment a néptáncosok „Laci bácsi”-ja:

Vásárhelyi László

(1925–2002)

Vásárhelyi László azok közé tartozott, akik végigélték és segítették a magyar néptáncmozgalom felvirágzását. Alakja mindenütt ott volt, ahol táncos esemény történt. Járt az országot. Mindenkit ismert, mindenkihez volt egy jó szava. A televíziós vetélkedők zsűritagjaként, a Népművelési Intézet néptáncelőadójaként az egész ország ismerte. Azon kevesek közé tartozott, akinek külön rangja volt: „Országos Laci bácsi.”

Most, hogy eltávozott közülünk, még nem érezzük a hiányát. Pedig azok közé tartozott, s talán helyesebb úgy fogalmaznom: azok közé tartozik, akik sohasem pótolhatók! Ez akkor is igaz, ha ebben maga is közreműködött.

A hitelesítéshez öt hallgassuk, mert 1996-ban kéresemre megírta visszaemlékezéseit. Ebből idézek: „A dolog úgy kezdődött, hogy Szatmáron (később Satu Mare, Románia) voltam diák, s ott találkoztam Lami Istvánnal, aki a szomszédos KALOT Népfőiskolán volt kulturális titkár (16 évesen). Barátságba keveredtünk. Bizalmába fogadott, olvasgatta nekem a verseit, ő tanított engem táncolni. Mikulás napján a konviktus ünnepségén már táncoltuk a „Koppányszántói kanásztáncot”. Beajánlott Érdre a KALOT Központ Népfőiskolájára, ahol elragadott Molnár István szuggesztivitása, amivel egy életre elkötelezett a magyar néptánc ügyének. A ceglédi érettségi után Budapesten a mezőgazdász főiskola hallgatója lettem, de a háború közbeszólt a folytatáshoz.”

A szatmári kezdet életre szólónak bizonyult. 50 év múlva megjelent „Emlékszel Pista...?” című írásában a Ráday utcai Szent Imre Kollégium 1944. március 19-i, második Magyar Népi Estjének egykor sokak által emlegetett műsorán találjuk őket: „Hüvöskés tavaszi nap volt. Budapesten szerteszét német tan-

kok, autók, motorbiciklik futkároztak. Akkor még nem tudtuk felmérni, milyen rettenet vár ránk. Meg voltunk ugyan illetődve kissé, de sejtelmünk sem volt a folytatásról. A Városi (ma Erkel) Színházba igyekeztem. A főbejárati lépcsősor előtt egy csizmás, feszes nadrágos legényke ugrott a nyakamba – s én az övébe... – „Lacikoóm” – szolt az „Adjon Istent”... Kiderült, hogy mindketten a Szent Imre Kollégium „Magyar Est” című műsorára igyekszünk. Te amúgy csizmásan, én meg az érettségiző bocskai ruhában. Be is ültünk az első sorba. S aztán jött a műsor, ami – meggyőződésem szerint – mindmáig színháztörténeti jelentőségű esemény volt, még ha senki sem emlékszik ma már rá, hacsak mi ketten nem...”

S itt következnek írásában az oldalnyi, érzelmekkel teli visszaemlékezés részletei, melynek feledhetetlen emléke egy életre adott utóvalót és biztatást Vásárhelyi László számára. „DE MI LÁTTUK, PISTA!” A „nyilt levélben” ez a zársként „elhangzó”, indulattól teli felszólítás is mutatja a kapott élmény mélységét. Az előadás két jelentős darabjának, Kodály Zoltán: Marossszéki táncainak és a Szép Júlia balladának jómagam táncos főszereplője voltam. S noha csak a

háború után ismertük meg egymást, ez a műsor mégis egész életünkre összekötött bennünket is.

1946 őszén, végigélve a háború viharait, a megmaradt néhány szereplőhöz a veszprémi piaristáktól két frissen érettségizett kitűnő táncos ifjú érkezett orvostanhallgatóként: Böröcz József és Kamarás László, akik szerették volna a táncban is tovább képezni magukat. A próbán akkor hatan-heten lehettek. A Réthei Prikkel-könyvből ismert hajdútánc elképzelést gyakoroltam velük, a kollégium akkor éppen üres nagy ebédlőjében. Közben beszólt valaki, hogy egy fiatalember kerak. Az előtérben valóban ott állt valaki sötét ruhában, és megilletődötten bemutatkozott: „Vásárhelyi László vagyok, mezőgazdász főiskolás. Láttam a kollégium háború előtti műsorát és ha lehet, én is szeretnék itt táncolni.” Így ismerkedtünk meg.

Az élet hirtelen felgyorsult. Alig ismerkedtünk össze néhány kollégiumi próbán, amikor a Parasztszövetség kulturális titkárságának két megbízottja, Faragó Tibor jogász és Bokros Lajos közigazdász hallgató, kéréssel kerestek meg a kollégiumban: segítsek Molnár Istvánt megnyerni a Parasztszövetség most alakuló tánc csoportja művészeti irányítójának. Örömmel tettem eleget kérésüknek, s ezzel a kollégiumi csoportom egésze átkerült az akkor alakuló „Csokonai” együttesbe. Vásárhelyi László művészegénysége – másokhoz hasonlóan –, ebben az együttesben kezdett formálódni. Örökké felejthetetlen maradt számára ez a 3-4 év, amit 1946–1950 között ebben a fiatal és rendkívül dinamikus egyetemista csoportosulásban élt meg. – Vásárhelyi László így emlékezik: „A Csokonai együttes énekara és tánc csoportja önálló egyesületként, intéző tanács vezetésével működött. Még megvan a jegyzőkönyv, ami szerint a választott vezetőség főtájkára Bokros Lajos (a volt pénzügyminiszterünk édesapja), az intézőtanács tagjai: Faragó Tibor, Papp Imre, Bodnár Sándor, Katona Livia, Pethő Margit és Vásárhelyi László voltak.” (Persze erre a választásra csak a kb. 40 főnyi

tagság kialakulásakor, 1947 elején került sor.)

„A Nagykönyvi verbunk már nem volt ismeretlen számomra” – írja tovább, – „hiszen Érdre már elkezdtem tanulni. Annál inkább újság, méghozzá remek tanulni való volt a huszárverbunk, a halászverbunk, a siófoki csárdás s a többiek, amivel itt minden próbán foglalkozni kezdtünk. Amit a hét folyamán megtanultunk a Bátorhory utcában, azt már a hét végén a ceglédi Zárdában tanítottam is a „népi csoport” próbáin – Bonaventura nővér jóvoltából. A legnagyobb jelentőségűnek éreztük azonban a szemléletünket kitágító beszélgetéseket, előadásokat. Ilyeneket hallottunk a népzeneben, népdalban Balla Péfertől, Andrásy Kurta János szobrászművésztől (aki az együttesnek tiszteletbeli művészeti vezetője volt), valamint természetesen Pista bácsitól, aki nemcsak tanította a táncokat, hanem beszélt azok eszmei és hagyományos körülményeiről, szinpadí előadásainak sajátosságairól is. Ezekből az együttlétekből világosan érzékeltük, hogy nem elég megtanulnunk egy-egy táj táncait, s azokat a szép, cizellált előadásban bemutatnunk, hanem széles körben ismernünk kell a művészet, a népművészet hagyományos ágazatait, de ráadásul történelmünket, a nép etikai rendjét, gondolkodás és alkotó módját, egyáltalán az életet, amiben ez a kincset érő népművészet megszületett. (Ezért a mai napig nem győzöm hangsúlyozni mindezek fontosságát.) Persze akkoriban mi sem fogtuk ezt fel. Egyszerűen csak örültünk, ha dalolhattunk, táncolhattunk. Legnagyobb élményeink így az előadásokhoz fűződtek.”

Vásárhelyi László a Csokonai együttes után megjárta a SZOT, a Honvéd és a Budapest együtteseket, mindvégig Molnár István táncosaként, majd végül munkatársaként. Innen került a Népművelési Intézet táncosztályára, majd nyugdíjazása után az OKISZ együttes igazgatói székébe.

Az előbbiekkal magát a „Vásárhelyi László-jelenséget” kívántam magunk elé idézni. Emberségét személyes emlékeimmel egészítem ki. Ő volt az, aki útjára indította a Népművelési Intézetben a jelen-

Ekkor, mintegy „varázsütésre”, a ház történeténél nyílik szét a kiadvány. No majd itt, gondolom, itt biztosan kárpótolják Terpszikhorét, akinek szobra ott áll az operaház I. emeleti homlokzati fülkéjében. Ám ismét csalódnom kell: a magyar és angol nyelvű szövegből az immár 120 éves múltra visszatekintő magyar operaházi baletjtájszás ténye is kimaradt! Kimaradt Guerrástul, Nádasistól, Ciplinskistól, Vajnone-nestől, Balanchine-ostól. Kimaradt a magyar nemzeti balettrepertoárt 1936–60 között megteremtő idősb. Harangozó Gyula balettműveinek seregétől a Spartacussal 1968-ban megalapozott s mindmáig fénylő, világszínvonalú Seregi-repertoárig. Kimaradt, mintha meg sem történt volna, mintha baletjtájszás a magyar operaházban mindmáig nem is létezett volna!

(10–11. oldal)

A közönség spontán reakciója is jelzi, hogy az eddig talán kissé művi beavatkozásokat követően most elérkeztünk egy szervezen kialakult formációhoz; két átütő erejű táncagyomány: a rock és a flamenco spontán találkozásához. A cigányfolklor mindenkor jellemző sajátossága, hogy magába szívja a környező hatásokat. Jól megfér az immáron világnyelvvé vált rockkal is.

(12–13. oldal)

Egerházi tehát nem tett mást, mint a mindnyájunk által ismert Carmen-történetet – táncban egyre dúsabb nyelvezetének segítségével – hozzáapplikálta a szvit zenei tételeihez. A kifejező gesztusok és az elvont táncanyag remekül ötvözőtt szövetében, a Carmen egy-egy zárt táncbetéjében élvezettel fedeztem fel az előző darabjából már ismerős „egerházi” mozdulatsorokat; nyugtázva, hogy Egerházi most mégis nagyot lépett előre. A modern balett-koreográfusok egy kézen megszámolható új generációjának sorában ezzel a darabjával egyszerűen az élre tört.

(14–15. oldal)

Én pontosan azért vagyok, hogy a klasszikus balett eredeti fényében ragyogjon! Nálunk is van *Giselle*, igaz, nem Lavrovszkijé, hanem az angol Peter Wright-é, nálunk is van *Csiperózsika*, van *Diótörő* és *Anyegin*. Ugyanaz, mint amit most itt bemutatnak, s ami nagy nyeresége a társulatnak. Én a magam részéről azt gondolom, hogy a klasszikus balettnak megvan a közönsége és megvan a létjogosultsága. Csak sokkal jobban kellene vigyáznunk a stílusjegyekre, az apró finomságokra, a varázslatra, amit ezek a csodálatos művek hordoznak. Mert ha nem ez történik, akkor becsapjuk a közönséget!

(26–27. oldal)

A fiatalokról természetesen egészen másképp kell gondolkodnunk. Ők éppen csak hogy elhagyták az iskolát, tehát először is meg kell tanulniuk, hogyan működik az élet egy társulatban. Tanulnak még, de már nem kezeljük őket növendékeként. 17–22 évesek és legtöbbjük azzal a céllal dolgozik, hogy bekerüljön a nagyegyüttesbe. Ugyanakkor önállóan is működnek, saját repertóriumuk van, turnézhatnak és szép sikereket aratnak. Nagyon dinamikus koreográfiákat táncolnak, teljesen más jellegű műveket, mint a

„nagyegyüttes”, holott a koreográfusok sokszor ugyanazok. Ez is érdekesség...

(28–29. oldal)

Bajnoki címét megvédve lett ismét profi magyar bajnok a *Németh Péter–Lajtai Beatrix* fővárosi kettős. Gyönyörű figurákkal, szép latin vonalakkal, nagy átéléssel, hittel adták elő művészi hatást keltő, jól felépített táncaikat. Főleg dinamikában léptek előbbre a múlt évhez képest. Erre a Magyar Bajnokságra kivételesen csak magyar táncanárral, *Borsos Nándorral* készültek fel, *rendszeres* az eddigi tapasztalatokat. Péter és Trixi már hosszú évek óta táncolnak együtt. *Háromszoros* latin magyar bajnokok az amatőröknel és kétszeres bajnokok a profioknál. Most nagyon készülnek a szeptemberi Miami-ban tartandó Profi Latin VB-re. Addigi menetrendjük: indulnak *Blackpoolban*, utána a *German Openen*, és szeretnének a VB legjobb 24 párosába bejutni.

(30–31. oldal)

Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy szinte minden hazai hastáncosnő álnéven szerepel. Mint az apácák, DJ-ék, grafiti művészek, kémek és kalandornők. Nem egy estére szóló szerepet játszanak el, hanem egy személyiséget alakítanak ki, egy márkanévet, stílusjegyet adnak el. Ennek része a név keleties hangzása. A keletre állandó utalás történik, zenében, mozdulatkincsen, öltözködésben és nagyon gyakran, nagyon sajnálatos módon, háremek, pasák, szőnyegek, vízpipák keverednek a „lélek táncával”. A magyar valóság elég támpontot nyújt ahhoz, hogy megértsük, miért kellene ebből egy mesésőbb, varázsosabb világba vágódni, ott menedéket, értelmet és önmagunkat keresni.

(32. oldal)

...a Bánk bán magyar udvarában bottal nemesi körtáncot táncolni? Ki hallott ilyet?

A koreográfus *Farkas Zoltánnak* (Batyunak) jó alkalmat nyílt a verbunkos előzménye: a fegyveres tánc megidézésére, amelyről emlékeinket a *táncudomány* rögzítette. De ehhez olvasni kell. Ismerni a kard és a pajzs kezelési módját, a táncosaikkal gyakoroltatni a sarkantyúviseletet és a fegyveres tánc előadásának egyéb kellekeit. A grúzok mutattak erről jó példát, s a magyarok ugyanebben a kultúrában éltek elődeikkel! Az adott színpadi szituációban ilyen elméleti (és táncos) felkészültséggel kellett volna színre lépni. Lám, a néptánc anyagának elemi mozgásismerete *szellemi ismeretek nélkül* újból és újból botrányos következményekkel jár. Miközben rendre elfelejtjük, hogy a tévedések sokunk pénzén, kulturális értékeink kárára történnek, a közönség félretájékoztatásáról nem is beszélve.

(33. oldal)

Itt aztán „tobzódhat” a japán közönség a jobbnál-jobb programokban: az *Uj Nemzeti Színház Balettegyüttese* A hatyúk tava mellett a Chopinianából, Rudi van Dantzig Négy utolsó dalából, Nacho Duato Duendéjéből és Anthony Tudor Orgonás-kertjéből álló estjét ajánlotta; de Csajkovszkij remekét még a *Matsuyama Balett*, a kievi *Sevcsenko Balett* és a *Koreai Nemzeti Balett* is elhozta a japán fővárosba.

(38–40. oldal)

Kaán Zsuzsa

főszerkesztő

Hogyan gondolkodik az operaházi balettművészetről a dalszínház új vezetése?

Május 8-án sajtótájékoztatót tartott a Magyar Állami Operaház két, tavaly kinevezett új vezetője. 2001/2002. évi intézkedéseik 13 oldalas összefoglalójában az a szó, hogy „balett”, egyáltalán nem szerepelt! Pontosabban mégis: egy helyen, a „szakmai tanácsadók” között feltüntetett Nagy Iván nevével. E világhírű magyar táncos [akit lapunk szakmai díjával: az „európaS” Magyar Táncdíjjal 1997-ben, még chilei balettigazgatósága idején már kitüntettünk(!)], valóban nagy művész és kitűnő szakember!

Csak hogy vajon mit kellenek Nagy Ivánnak „szakmai tanácsadóként” véleményeznie? Azt, ami nincs? Ugyanis az említett, egyébként nem titkos (a sajtótájékoztatón osztogatott) anyagból **a balett**, mint művészeti ág, továbbá az operaház művészgárdájának részét képező **125 tagú balettegyüttes említése is hiányzik**. Az már csak „hab a tortán”, hogy a szövegben a társulat élére 1996-ban kinevezett jelenlegi balettigazgató: **Harangozó Gyula nevét is hiába keresné bárki**. (Nagy Iván nevének említése ezért így még feltűnőbb. Vajon ha tudta volna, milyen kezes helyzetbe hozták azok, akik e szaktanácsadásra felkérték, akkor is elvállalta volna ezt a megbízatást?)

Gyorsan átfutom a 21 pontot. Kétségtelennek látszik, hogy akik összeállították, pontosabban összeállították ezt a sajtóanyagot, azok deklarativé tudomás sem akarnak venni a balettművészetről. Talán, mert egyszerűen nem értenek hozzá, talán mert – mint la-

punknak nyilatkoztak –, inkább a disco, esetleg a néptánc és a pantomim a kedvencük. Ám az is elképzelhető: jobbnak látták eleve negligálni, hiszen miként gyakorta hangoztatták, leg-

Utoljára azt a spirálozott, tetszetősnek tűnő kiadványt veszem kézbe, amely szintén a sajtóanyag részét képezte. Ez az a kis boulettin, amely majd a közönség kezébe is kerül; amit a jegysz-

szívesebben úgyis minél előbb operabetétek pusztá kizsuglójává degradálnák...

A helyzet pikantériája, hogy e kommunikét épp *április 29-én, a tánc világnapján keltezték. (!)*

Szomorú az eset, orvoslást kíván. Ám az operaballett tagjainak (szólistáknak, koreográfusoknak, balettmestereknek) e „nyilvános megaláztatása” 2002 májusában a Magyar Állami Operaházban ezzel még nem ért véget.

Mert az ugyancsak kézhezkapott **Ifjúsági Bérleti Tájékoztatóból** is hiányzik az együttest immár hatodik éve igazgató Harangozó Gyula portréja, míg a 2001. áprilisában, majd szeptemberében kinevezett feletteseinek színes fotója természetesen mindjárt az első és második oldalon látható.

A balettszerető fiatalok megszólítását is hiába keressük: a két jelenlegi vezető – szintén a szövegből tettenérhetően – **csak a jövő operarajongóit törekszik ki-nevelni!**

dó nénik majd a teltházás balettelőadásokon is árulni fognak, jó pénzért. Újfent reménykedni kezdek. Talán itt más szerkezettel van dolgunk, gondolom, és sebesen belelapozok. Meg is találok néhány táncos fényképét (nem tudni, miért éppen azokét) az operaénekesek és dirigensek között. A külföldről szerződött vendégénekesek és karmesterek fényképe szintén ott van, de például a Kossuth-díjas Havas Ferencét és Pongor Ildikóét hiába keresem. A koreográfusok arcképe: a mai nemzeti repertoár jelentős részét megalkotó **Seregi Lászlóé**, vagy **Pártay Lilláé**, az asszisztens **Kaszás Ildikóé**, **Metzger Mártáé** és a többieké, akárcsak a XX. századi magyar balettrepertoár első nagy korszakát jegyző **Harangozó Gyuláé** azonban szintén nincs sehol. (Még sügö, hogy ha másutt nem, a saját maga által koreografált Csodálatos mandarin, a Tézene, a Furfangos diákok és a Seherezáde jövő évadra meghirdetett előadásainál

úgyanúgy ott lehetett volna, mint Dohnányi fotója a Dohnányi-estnél, vagy Csajkovszkijé a Diótörőnél.) Az ifjú Harangozót: a jelenlegi balettigazgatót is csak véletlenül találok meg, mert arcképe, akárcsak **az egész balettegyüttes mibenléte** óhatatlanul beleolvad a jövő évi kínálat koncepciótlanul tált halmazába.

Ekkor, mintegy „varázsütésre”, a ház történeténél nyílik szét a kiadvány. No majd itt, gondolom, itt biztosan kárpótolják Terpszikhorét, akinek szobra ott áll az operaház I. emeleti homlokzati fülkéjében. Ám ismét csalódnom kell: a magyar és angol nyelvű szövegből az immár 120 éves múltra visszatekintő magyar **operaházi balettjátszás ténye is kimaradt!** Kimaradt Guerástul, Nádasistól, Ciplinskistól, Vajnonenestől, Balanchine-ostól. Kimaradt a magyar nemzeti balettrepertoár 1936–60 között megteremtő időszak. Harangozó Gyula balettműveinek seregétől a Spartacussal 1968-ban megalapozott s mindmáig fénylő, világszínvonalú Seregi-repertoárig. **Kimaradt, mintha meg sem történt volna, mintha balettjátszás a magyar operaházban mindmáig nem is létezett volna!**

Feladtam: a kör bezárult. Kérdés, vajon négyesgöcsíteni kell-e ahhoz, hogy ezek a fonákságok mielőbb megszűnjenek? Mert ha az új vezetés által képviselt hamis, kártékony, a hazai balettművészet történetében eddig sohanemtapasztalt (!) szemlélet folytatódik, úgy gyorsan elkövetkezhet az idő, amikor balettművésztünk, nemzeti repertoárunk, **nemzeti kincsünk** az operajátszás mellett már csak megtűrt mostoha lesz, mielőtt végképp eltűnne az operaház süllyesztőjében.

Egy biztos: Terpszikhoré szobra, néma tanúként olyan aggasztó helyzetet mint a jelenlegi, még nem láthatott s nem hallhatott az elmúlt százhusz év alatt: az az, amióta Fessler Leo alkotásaként ott ékeskedik az Ybl-palota homlokzatán.

I. utóirat

Az említett 13 oldalas „Összegzés” – mint Melléklet – abba a „2 cm vastag” anyagba is bekerült, amelyet az operaházi vezetők: Győriványi Ráth György főzeneigazgató és dr. Locsmándi Miklós főigazgató összeállítottak, és megküldtek a parlament kulturális bizottsága tagjainak. A június 20-i ülésre meghívott újságírók, köztük magam is ezt az anyagot a helyszínen kaptuk kézhez. Sajnálatos, hogy néhány perc ekkor is elég volt ahhoz, hogy a dossziét átlapozva, további anomáliákról győződhessen meg a vezetőknek az operaházi balett viszonyával, a társulatról való gondolkodásmódjával kapcsolatban.

1. Kiderült, hogy a május 8-i sajtótájékoztató nem múlt el visszhangtalanul. Amit most itt megírtam, akkori felszólalásomban is szóvá is tettem. Nehezményezve, hogy Locsmándi főigazgató úr úgy adta ki kezéből az említett 13 oldalas anyagot, hogy közben az európai Magyar Táncdíj sajtótájékoztatóján s az Anyegin mindkét premijerjén meggyőződhetett a balett-társulat érdemeiről és jelentőségéről, szakmai megítéléséről és a premierek közönségfogadtatásáról. Hozzászólásomat – a hiányos és méltatlan sajtóanyag látán – ott, helyben magam fogalmaztam – a társulat és Harangozó Gyula védelmében. Am ahelyett, hogy a május 8-i szöveg június 20-ra kiegészítést nyert volna, ez került be a bizottságnak küldött anyagba: „Harangozó úr végül odáig ment el a feszültség fokozásában, hogy a jövő évadot ismerető sajtótájékoztatót használta fel nyílt botránykeltésre.” (4.2. pont) Akik jelen voltak, pontosan tudják, hogy nem így történt; ez a vádaskodás nem felel meg a valóságnak.

2. A június 20-i anyag azonban további vádaskodásokat és igaztalan megállapításokat tartalmaz, első sorban ismét a balettigazga-

tó személyét illetően. „Alapjaiban meg kell oldani a balettigazgató státusának problémáját... Amennyiben a megoldás Harangozó igazgató úr tetszését nem nyeri el, fel kell kérni a távozásra.” (Ezt a részletet abból a 4.4. pontból idéztem, amelyben a szerzők „a munkabéke érdekében” (!) tettek megoldási javaslatot.)

3. Hosszan sorolhatnám és elemezhetném a szöveg azon állításait, amelyek a balett-társulat életére vonatkoznak, árulkodva a szerzők előítéletéről, illetve hozzá nem értéséről.

Mégis már csak két tény említek. I.: a 102. oldalon megjelöltetett táblázatban – címe: A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE – az a szó, hogy „balettigazgató” – mint munkaköri megnevezés – egyáltalán nem található meg! II.: az anyag végén található felsorolás-MŰVÉSZEK címszó alatt, 6 oldalon keresztül – tartalmazza az operaház énekesinek és zenészeinek nevét. De hiába lapozunk tovább. Mert nincs „tovább”! Az anyag itt befejeződik úgy, hogy a 125 tagú balett-együttesből egyetlen – mondom: egyetlen név sem szerepel!

II. utóirat:

Babits-csal szövege: „Vétkesek közt cinkos, aki néma!”

Kaán Zsuzsa

2002. június 27-én a Magyar Állami Operaház társulati ülésén hivatalosan bejelentették, hogy Görgey Gábor kulturális miniszter – vezetői alkalmatlanságra hivatkozva – június 26-án visszavonta a dalszínház főigazgatójának és főzeneigazgatójának megbízását.

December 31-éig státuszukat Szinétár Miklós korábbi főigazgató és Kovács János karmester foglalja el. Munkájukat Fülöp Attila főtítkárral és Petrovics Emil zeneszerzővel segíti.

A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ JÚNIUS HAVI MŰSORA

Várszínház

Bp. I., Színház u. 1–3.

1. szombat – **Madarak szárnyán** – 19.00
Kricskovics Antal koreográfiai estje
A Fáklya Horvát Művészegyüttes előadásában
  2. vasárnap – **Ki kopog?** – 10.30
Levente Péter és Gryllus Vilmos előadása
  3. hétfő – **A csodálatos mandarin / Hajsza** – 19.00
A Szegedi Kortárs Balett előadása
  4. kedd – **Hófehérke** – 10.30 és 15.00
Gödöllő Táncegyüttes Táncszínházának előadása
  5. szerda – **J. Haydn: Lo Speciale (A patikus)** – 19.00
A Savaria Baroque, Derecskei Zsolt, Kolonits Klára, Timothí Benth és Medgyesi Schwartz Lucia közreműködésével
  6. csütörtök – **Csipkerózsika** – 10.30 és 15.00
A Budapest Táncegyüttes előadása
  7. péntek – **„Kicsi nekem ez a ház...”** – 19.00
Bihari János Táncegyüttes évadzáró előadása
a Pesti Magyar Színházban
  8. szombat – **A csodálatos mandarin / Hajsza** – 19.00
A Szegedi Kortárs Balett előadása
  9. vasárnap – **Párduc / Manna** – 19.00
ExperiDance Produkció – Román Sándor koreográfiai
  10. hétfő – **Évszakok Buenos Airesben** – 19.00
Tango táncjáték
Az Art's Harmony Társaság előadása az Argentintango Táncszínház közreműködésével
  11. kedd – **Amazonok – madonnák** – 19.00
A BM Duna Művészegyüttes bemutató előadása
  13. csütörtök – **Amazonok – madonnák** – 19.00
A BM Duna Művészegyüttes előadása
  15. szombat – **New York / Kék rapszódia** – 19.00
A Budapest Táncszínház előadása
  16. vasárnap – **Hófehérke** – 10.30
Gödöllő Táncegyüttes Táncszínházának előadása
  21. péntek – **Nagypapák tánca / Egy pár tánc** – 19.00
A Honvéd Táncszínház előadása
  22. szombat – **„Várom a Várba...”** – 19.00
Illényi Katica önálló estje
Vendég: Farkas Bálint
  23. vasárnap – **Csipkerózsika** – 10.30
A Budapest Táncegyüttes előadása
„Várom a Várba...” – 19.00
Illényi Katica önálló estje
Vendég: Farkas Bálint
  24. hétfő – **Bartók** – 19.00
ExperiDance Produkció – Román Sándor koreográfiaja
  25. kedd
  - 50 éves a **Honvéd Együttes cigányzenekara** – 19.00
Vezető primás: Szalai Antal
  26. szerda – **Bartók** – 19.00
ExperiDance Produkció – Román Sándor koreográfiaja
  28. péntek – **Örmény legenda** – 19.00
A Magyar Állami Népi Együttes előadása
- A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.
- Jegyek válthatók a Nemzeti Táncszínház közönségszervezésén
(Bp. I., Színház u. 1–3. Tel.: 201-4407),
a Music Mix Jegyirodában
(Bp. V., Kecskeméti u. 8. Tel.: 266-3021),
a Broadway Jegyirodában
(Bp. II., Gábor Áron u. 76-78. Tel.: 391-3923),
a Nemzeti Táncszínház pénztárában
(Bp. I., Színház u. 1–3. Tel.: 375-8649)
és az ismert jegyirodákban.

Compañía Andaluza de Danza

III. 20.

Az Andalúz Táncgyűtest 1992-ben alapították Sevilleben azzal a céllal, hogy megőrizze az andalúz táncgyűtest és mindenekelőtt a flamenco hagyományát, de ugyanakkor új kifejezőmódokat is keresen.

1997-ben José Antonio Ruizt, a kortárs spanyol táncművészet egyik legkiemelkedőbb alakját nevezték ki az együttes vezetőjévé. Műsorukon a hagyományos repertoár mellett kortárs művészek koreográfiái is szerepelnek. Ebben az új műsorukban a hagyományos flamencót klasszikus és kortárs elemekkel ötvöző koreográfiákat mutattak be. Számunkra mindenképpen érdekes, mondhatnám, tanulságos is volt ez az est, mert hasonló utakon járnak és ilyenfajta problémákkal is találkozhatnak a magyar hivatásos néptáncgyűtestek is, küzdve a hagyományos folklór „korszerűsítéséért”, a változó világ színpadi követelményei között való megmaradásért.

A műsorban e törekvések három egymástól eltérő megközelítést láthattunk. Elsőként a *Latido Flamenco*-t (koreográfus: *Manolete*), a színpadon ülő hagyományos zenekarral; ez egy gitárral, énekel, ütőhangszerekkel kísért darab. Az első tétel, a „nyitány”, szinte féltreérthetetlenül jelezte az amerikanizált ír tánc és Michael Flatley hatását. Fémesen sűrű öltözetben, velünk szemben felsorakozó férfisor testhez szorított kezekkel végez egyöntetűen sebes sarokkopogást. A monoton kopogást időnként megszakítja a karok hirtelen lecsapása, a fej oldalt fordítása. A motívumot olyan szaggatott, kemény, stilizált formában hajtják végre, hogy szinte egy géppuskaropogással kísért katonai díszszemle fegyverparádéját juttatja eszünkbe. A szvit következő tételében színesedik a kép. De itt is kerülnek az andalúz cigánytáncok pitoreszk színeit, az egzotikumot. A férfiak fekete viselete mellett a női kosztümök visszafogott színűek, utcai viselethez közelítenek. Nem hangsúlyosak a fodrok sem. Megjelennek a flamenco változatos táncstípusai (*Seguyria*, *Farruca*, *Tangos*, *Bulerios*, *Algerios*). Többnyire egy-egy motívum felnagyítását, stilizálását hangsúlyozzák a csoporttáncok. Gazdag karmozdulatok, csuklóforgatások, sebes forgások, tapsok egységes bemutatása a jellemző; kasztanyettát nem látunk. A gyönyörű archaikus-fájdalmas flamenco ének is, olykor, mintha felhangosítottan hangzana el. A férfiszólista produkciójában – úgy tűnik –, az elmúlt szezonban *Antonio Marquez*

által bemutatott „vetkőző tánc” egyfajta „hétköznapiabb” változatával találkozunk. Az utcai viseletben megjelenő férfi a sebes sarokkopogást csuklóforgatással összekapcsoló táncát humoros elemekkel, arcjátékkal, gesztikulálással keveri és az egyre feszültebbé, extatikusá fokozódó kopogás közben leveti a zakóját, úgy fokozza tovább a táncot. Ebben a lezser „civil” tartásban nyoma sincs a hagyományos egyenes hátú, homorított derekú, nemes eleganciának.

Ezzel szemben a második műsor-számában *José Antoni*ónak a maga számára komponált színpadon, a *Malunóban* (zene: Chano Domínguez), a fényhatásokkal kísért elegáns, virtuóz tánc során balettfordásokkal és ugrásokkal ötvözött stílust láthattunk.

A műsor második részét adó *El Pedro Andaluz* című, sokféle zenéből összeállított szvitben (koreográfia: *Maria Paguez*), többféle stílus követte egymást. A tábor-tűz körül kialakuló érzelmes románcot expresszionista kortárs táncstílusban, a hozzá illő kosztümben adták elő. Egy ké-

sőbbi csoporttánc-tételben elhangzik egy Klezmer-zenére emlékeztető dallam is. Ami nem is meglepő, hiszen ebben az andalúz cigány hagyományban arab, spanyol és zsidó elemek is keverednek. Mint ahogyan az indításban látott, kissé érzelmes cigányromantika sem idegen ettől a kevert hagyománytól.

Az egymást követő tételekben egyre felszabadultabbá váló táncokban – a ritmikus kopogások, tapsok egyre feszültebb crescendójával – végül elérkezünk egy fergeteges, örömteli, improvizatív, hatalmas ovációval fogadott flamenco-rocktánchoz. A közönség spontán reakciója is jelzi, hogy az eddig talán kissé művi beavatkozásokat követően most elérkeztünk egy szervesen kialakult formációhoz; két átütő erejű táncgyűtest: a *rock* és a *flamenco spontán találkozásához*. A cigányfolklór mindenkori jellemző sajátossága, hogy magába szívja a környező hatásokat. Jól megfér az immáron világnyelvvé vált rockkal is.

* * *

A műsor egyértelműen jelzi a törekvést, amely a flamenco hagyományt a mai világ korszerű vagy akár divatos áramlataihoz kívánja közelíteni. Az útkeresés, úgy vélem, törvényszerű és megkerülhetetlen. A kérdés most már csak az, hogy e szükségyszerű modernizációk közepette nem vész-e el menthetetlenül a flamenco leg-sajátosabb varázsa, az a bizonyos – Garcia Lorca által megénekelte – *Duende*.

Pór Anna

A Mannheimi Balett Mozart-Requiemje

III. 26.

Nagy igényű produkcióval, Mozart Requiemjével jelent meg a Fesztiválon a Mannheimi Balett. Messzire nyúlik vissza a Mozart-kultusz Mannheim városában. A hétéves csodagyerek Mozart 1763-ban első turnéja alkalmából jutott el Mannheimba, ahol a tiszteletére rendezett koncert alkalmával rendkívüli hatást gyakorolt rá a világhírű Mannheimi Zenekar. Itt kapta a mesteri hangszerelisművészet első impulzusait.

A Mannheimi Nemzeti Színház zenekara ezúttal speciális, korszerű hangszereken, új hangszerelésben szólaltatta meg a művet, érvényre juttatva a Mozart-muzsika sajátos kamarazenei és táncos elemeit is.

Ezt az 1761-ben készült – korábban titkokkal, zenetörténeti vitákkal is körülvett – utolsó művét Mozart már nem

tudta befejezni. A hiányzó részeket tanítványa, Süssmayer pótolta a mester vázlatai alapján. A hagyomány szerint lázas sietséggel, betegen, balsejtelmekről gyötörtén dolgozott a darabon, mint mondta, „saját magának írja a halotti misét”. Ebben a hatyúdalban, mint tudós elemzője, Barta Dénes megfogalmazta: „zenébe öntötte az elmúlás minden sötét pompáját, minden apokaliptikus borzalmát... De túl az apokaliptikus víziókon, valami alig meghatározható melankó-

Az előadás alkalmával rövid idő múltán mégis tudomásul kellett vennem, hogy ez a nagy műgonddal kidolgozott koreográfia alapvetően távol esik a zenemű világától. Ám ettől eltekintve a kompozíció a maga nemében élvezetes látványt nyújtott, és néhány szép részmelegedést is tudott teremteni. Érdeklődéssel tudtuk követni a zene ritmikái, dinamikai elemeit, a szölamok kibontakozását látványra formáló, neoklasszikus stílusban megfogalmazott táncos részeket; szólókat, kettősöket vagy akár a női kar által egysegesen kivitelezett – talán kicsit váratlan – *round de jambe fouetté* sorozatot. A különféle kortárs stílusokkal építkező drámai részek néhány hatásosan megfogalmazott képsort tudtak teremteni. A visszafogottan puritán szcenírozás, a fekete, testhezálló kosztümök, a teret körbefogó hosszú, alacsony padok és a pontos fénydramaturgia jól szolgálták a darab összhatását. Néhány atmoszférát teremtő, a néző asszociációit mozgósító jelenet (mint a padokra boruló, a padokba kapaszkodó, vergődő emberek képe, vagy a sötét színen ellenfényben a sugárzó pallón végigmenetelő emberek látomása) megmaradt az emlékeztünkben. Ugyanakkor szívesen elhagytuk volna a befejezés talán túlságosan is konkrét szimbolikáját. A nyitóképben egy mintás köpenybe burkolt, majd ebből kivetkőző szólista látható, a befejezéskor a sötét pallón végigvonuló férfi kezében hozza ezt, a most már cefatokká bomlottan a mélybe hulló palástot. Az utánalépő férfi ezekben a foszlányokba hemperedve nyugszik el a földön.

lia zenél ezekben a hangokban, az élet reménytelen szerelmesének a hangja”.

A mű táncbaköltése valóban nem mindennapi feladat! A koreográfus, a Franciaországban született Philippe Thalarangos balettmestereként: Rosella Highowernél Cannesban és Anna Woolmannél Stuttgartban nyert balettkiképzést. Majd több hírneves együttesnél (többek között a XX. Század Balettjénél, a Rio de Janeirói Nemzeti Balettnél, és a Tanz-Forum Kölnnél) táncolt szólószerepeket, majd Ulmban és tíz évig (2001-ig) Mannheimban volt balettgazgató és koreográfus.

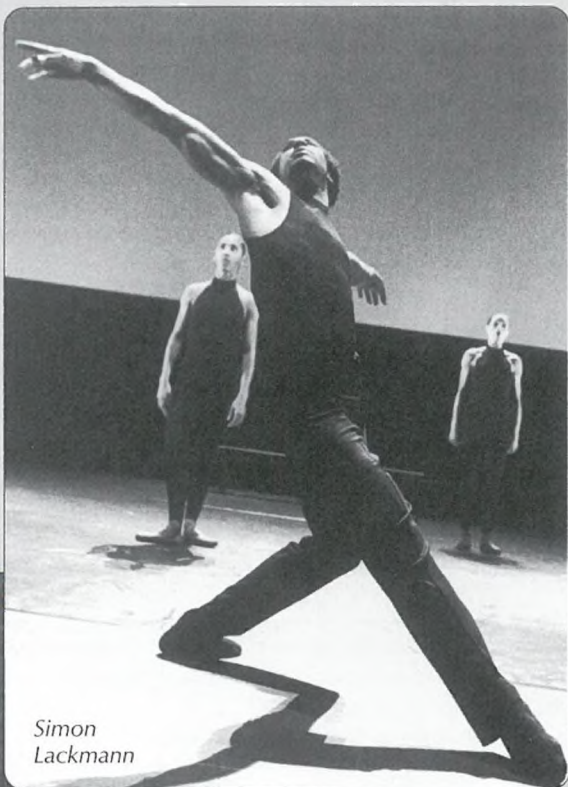
Az egységesen képzett nemzetközi gárda szólistái közül kiemelkedett néhány egyéniség. Mindenekelőtt a lírai részeket (Kyri, Lux aeterna) előadó japán táncosnő, Mami Hata gyönyörű, nyújtott vonalait, finom muzikalitását, könnyed szárnyalásait élveztük. A férfiak közül egyes drámai részek (Lacrimosa, Tuba mirum) erőteljes előadójára, az amerikai Gary Joplinra és az El Salvadorból származó Rafael Valdivieso (Rex tremendae) kifejező megformálása emlékszünk.

Végülis egy gyönyörű zene és néhány szép koreográfiai mozzanat emlékével távozunk a Thália Színházból.

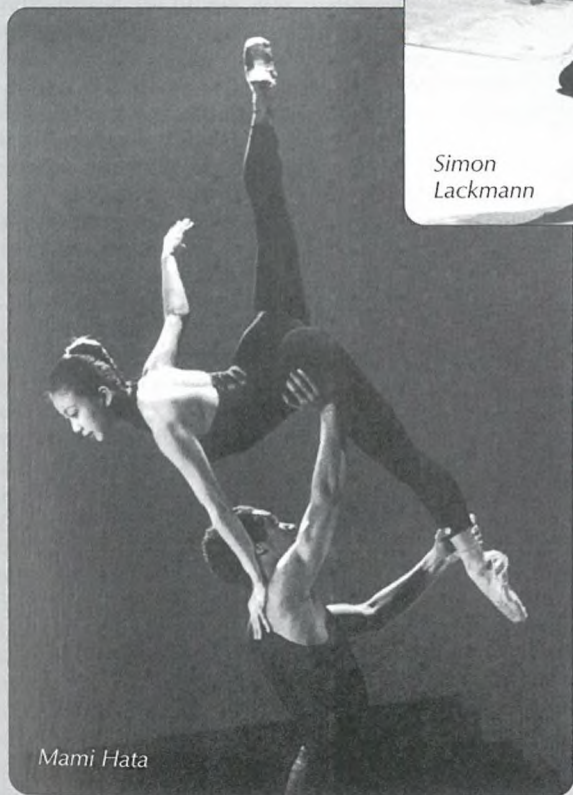
Pór Anna

**nationaltheater
mannheim balett**

Generalintendant Ulrich Schwab

Simon Lackmann

Mami Hata

Egerházi Carmenje és még néhány... a Carmen-fesztiválon

Rogyion Scsedrin *Carmen-szvitje* a Bizet-opera koncertszerű feldolgozása. Ez az a zenei anyag, amelyre – azonos címmel – a kubai *Alberto Alonso* modern balettet készített és *Maja Pliszeckajával* a címszerepben 1967-ben a moszkvai Bolsoj műsorára tűzött. Ez az a darab, amelyet – Alonso eredeti koreográfiájával (és személyes betanításában) – 1972-ben a Pécsi Balett is bemutatót, és *Bretus Máriával* a címszerepben – élvezetes, máig maradandó élményt nyújtva – , hosszú ideig repertoárján tartott.

A Budapesti Tavaszi Fesztivál idei programjának tengelyében – március 21-27. között – a Carmen-téma állt.

A táncfeldolgozások zöme, a hét Carmen-produkcióból hat – a Győri Balett jól

ismert, s speciálisan más zenére készített North-féle változatán kívül – a Scsedrinzenét használta, és egyszerűsített budapesti ösbemutatónak is számított.

Egerházi Attila koreográfja ebben a sorozatban, március 22-én került színre a Thália Színházban, s aratott visszhangos sikert. A fogadtatás minden bizonnyal ugyanúgy szólt a nemrég megújult Pécsi Balett összehangoltan és expresszíven táncoló művészeinek, mint magának a jól szerkesztett, impulzív darabnak.

Egyetlen nyitott falsík a színpad háttérében, egyetlen csigalépcső a közepén – mindössze ennyi az *Árva György*-tervezte díszlet *Egerházi* színpadán. Bátor az a koreográfus, aki ennél az összetett, többféle hely-

színű darabnál ennyire esz-köztelen mer lenni. *Egerházi Támad a szél* című előző darabjánál (*Márta István* zenei montázsára) valószínűleg alaposan megtanulta, hogy a sok és bonyolult színpadtechnikát igénylő díszlet nem kedvez az utaztathatóságnak, elhagyása pedig nem kedvez a darabnak. Talán ezért kért most ennyire keveset, továbbá feltehetően azért is, hogy a remek táncosok és az operaházi vendégszólísta: *Venekei Mariann* legkisebb rezdülése is érvényesülhessen. Mellesleg már első egész estés táncművében megmutatta, hogy igényesen és gondosan fogalmaz a modern balett és a kortárs tánc ötvözetének nyelvén, mégpedig a zene dramaturgiája szerint. Az egyrészes *Carmen* esetében sem maradt adósunk, bár megkockáztatnám, hogy ezúttal könnyebb dolga volt: *Bizet-Scsedrin Carmen-szvitje* – *Márta István* kísérőzenéjéhez képest – ugyanis sokkal adekvátabb táncos alapanyag, hisz köztudottan eleve balettszínpadra készült: *Rogyion Scsedrin*, a zeneszerző egyenesen balerinafelesé-

ge, *Maja Pliszeckaja* „lábára” komponálta.

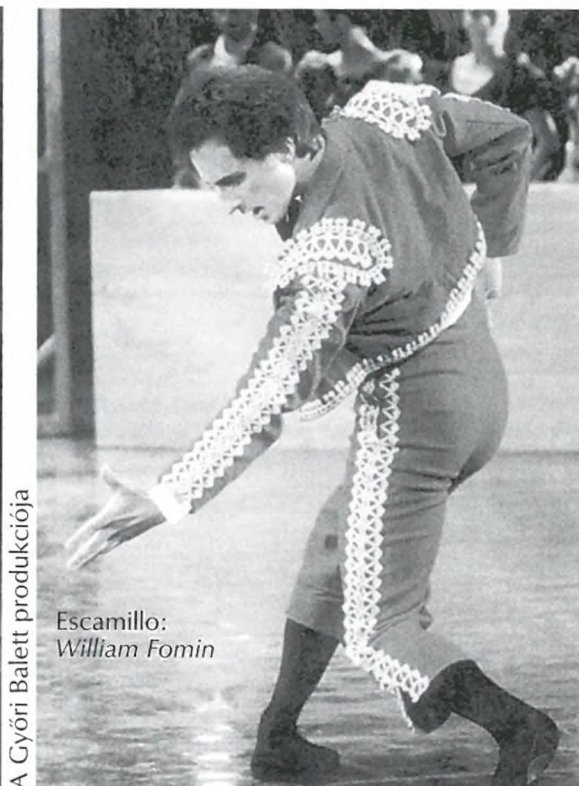
Egerházi tehát nem tett mást, mint a mindnyájunk által ismert *Carmen*-történetet – táncban egyre dúsabb nyelvezetének segítségével – hozzáapplikálta a szvit zenei tételeihez. A kifejező gesztusok és az elvont táncanyag remekül ötvözött szövetében, a *Carmen* egy-egy zárt táncbetéjében élvezettel fedeztem fel az előző darabjából már ismerős „egerházi” mozdulatsorokat; nyugtázva, hogy *Egerházi* most mégis nagyot lépett előre. A modern balett-koreográfusok egy kézen megszámolható új generációjának sorában ezzel a darabjával *egyszeriben az előre tört.*

Miközben a szugesztív-pajkos gyereklány (*Venekei Mariann*) a történetek során egyre nőiesebbé válik, azt is felismeri, hogy a *Don José* iránti érzései és az *Escamillo*-hoz fűződő érzelmei „nem egy súlycsoportba tartoznak”. Szerelmüket – áradó és átszellemült kettősük szerint – mindketten már-már romantikus, bensőséges tükörré kitarulkozással fogadják.

Egerházi – saját szövegtekstében – a két vetélytárs ellentétét is megmutatja, sőt, a *Carmen*nel való kétféle kapcsolatuk érzelmi fokozatait is, akárcsak a menyasszony (*Szigeti Oktáv*) kezdetben még bizakodó, ám egyre reménytelenebb helyzetét.

A négy főszereplőre koncentrálnak nem jelenik meg viszont *Carmen* férje és annak jeles bandája. A koreográfus szerencsésen elhagyta a *Don José*-féle férj-gyilkosság epizódját is. A szoros drámai vonalgyezetés és táncos karakterizálás azonban tökéletesen nélkülözni tudta ezt a részletet, amely *Alonso Carmen* bujéból is hiányzik, de amelyek például a győrieknél (a fesztiválon is ezt láttuk) *Rober El North* feldolgozott, sőtül egyenesen egyenrangúan kezelt a cselekmény összerakásában többi részletével. Más kérdés, hogy az amerikai koreográfus *Christopher Bensteny* ad zenéjére dolgozott.

Ugyanakkor az 50. Hóland Fesztiválon (1997) lál

A Győri Balett produkciója

Carmen: Pintér Tímea
Don José: Pátkai Balázs

sott bizarr Carmen-változatban, amelyet viszont – szintén Scsedrin szvitjére 1992-ben – a híres Mats Ek komponált, épp ez a részlet lett a legzavarosabb s legkevésebb érthető jelenet.

A szexualitást fanyar iróniával felnagyító svéd változat, amelyben a szivarozó cigánylányt markánsan alakító Ana Laguna szivarja fallikus szimbólumnak is tekinthető, mind stílusában, mind jelzésrendszerében amúgy is távol áll e 2002-es, friss magyar verziótól. Mégis, mindvel Mats Ek Carmenje a magyar szakmai köztudatban kevésbé ismert, de a nemzetközi táncéletben számos helyen játszott „etalon”, a budapesti Carmen-fesztivál kapcsán érdemes megemlíteni egy-két sajátos vonását. Elsőként Carmen jellegzetes stílusalkalmatlanságát: a mintegy méternyi átmérőjű, acélos színű gömböt, amely érszintje közötti szoborméretű s hatású! Rajta a „töményen” vörösruhás Carmen; körülötte a rohangáló-futkosuló szürkeruhás férfiak; láelőtte-mögötte pedig a

drasztikus-sivár, patkányszürke fal, amely a darabnak új és új teret, környezetet képezve, ide-oda kúszik-emelkedik-süllyed. Az összehatásában elidegenített sivárságot a rikító színű, izléstelenül fényes-fodros, szaténruhás nők törik meg táncukalakjuk tarka-barka foltjaival. A sötét tónusoknak s e dízajn-konstrukciónak is tulajdonítható, hogy Ek Carmenje úgy él emlékeimben, mint egy posztmodern mobil képzőművészeti alkotás.

***

A Győri Balett most is Budapestre hozott, s az 1997-es premierje óta számomra is kedves és elismert változatához képest, valamint az Egerházi-premierhez viszonyítva – a többi általam látott Carmen sajnos „több sebből vérzik”.

Bodor Johannáé egyrészt félreértés, másrészt kényszermegoldás, amely feltehetően abból az alaphelyzetből fakadt, hogy a Szolnokon rendelkezésére álló csoport minden tagjának szeretett volna feladatot adni.

Ladányi Andrea – hőiesen átvállalva a meghirdetett és menet közben meghiúsult *Jorma Uotinen-bemutatót* – bevallása szerint két hét alatt készítette el saját Carmen-változatát. Kár, hogy így alakult, hisz a Carmen-téma (és a cigánytábor) újszerű, szimbolikus megközelítéséből, valamint néhány plasztikus rész megoldásból máris látszott: ha elegendő ideje lett volna a kidolgozásra (amelyre, reméljük, hamarosan még sort kerít), úgy ismét érdekes, egyéni látás- és formálásmódját tükröző darab készülhetett volna.

Külön említést kíván Frenák Pál új bemutatója, amely bár a *KáOsz* címet kapta, állítólag Bizet Carmenjéből indult ki. Valójában akár *Trick & Track II*-nek, akár *Turandot*-nak vagy akár *minek* is nevezhetnénk. „Teljes átvérés” – mondta valaki a közlemben, mielőtt felállt a kávéházi asztalok köré „nézőtér gyanánt” elhelyezett székek egyikéről, és elhagyta a Trafót. Én maradtam, mert érdekelt, vajon miféle indítatásból kell Frenáknak Carmen-fesztiválra beneveznie (és a Budapesti Tavasz Fesztiválnak miért kell ezt elfogadnia), ha pontosan tudja, hogy már megint posztadad-

ta blöfföt, más szóval polgárpukkasztó akciófűzért tálal fel majd nekünk. Ráadásul mindezt ki is munkálja, látványosan el(ő) is adja, és színész-táncosaival el is táncoltatja-el is verekedtetni-el is birkóztatja-el is onanizáltatja-fel is vonultatja. Csak tisztelne meg bennünket azzal, hogy ne akarná mindezt Carmenként megetetni velünk. Nem is veszi be senki, bár azért a végén a nézők legtöbbször tapsol. No nem azért, mert „jó mulatság, férfimunka volt”, hanem mert közben vergődő betegeket, szép és taszító külsejű, de mindenképp sérült személyiségű embereket bámulunk, pszichés lázaik, szomatikus defektjeik tanúi vagyunk, és titkon reméljük, hogy mindez majd velünk nem fordulhat elő. Egyszóval Frenák megcsinált megint egy újabb tipi-

kus Frenák-művet, amely szerinte hét Carmenről is szólt, szerintem egyről se. Inkább minden(ki) másról.

Az említett Carmen-változatok, mint „társkompozíciók” tükrében mindenesetre megállapítható, hogy Egerházi változatát a táncblokkok sodró lendülete, érthető és szemléletes cselekményszövése, muzikalitása, továbbá a figurák és viszonyaik koreografikus jellemrajza nemcsak a *Pécsi Balett* új sikerdarabjává, de az idei Carmen-fesztivál általam is látott hazai termésének legsikerültebb produkciójává avatta.

Kaán Zsuzsa

Az Egribiancodanza Carmenje

III. 24.

Vastappsal jutalmazta a közönség a torinói Egribiancodanza társulat *A propot de Carmen* című produkcióját és a táncosok teljesítményét a Budapesti Tavasz Fesztivál Carmen-sorozatában. Nem csoda, hiszen a darab mondanivalóját és annak előadásmódját tekintve is az olasz együttes kimagasló és újszerűt nyújtott.

A társulatvezetők egyike, Egri Zsuzsa mellett a fiatal társigazgató koreográfus: *Raphael Bianco* ezúttal az elnyomott nők „szóvivőjeként” jeleníti meg a szabadságra törekvő Carmen-t. Nekünk, európai nőknek legyen bármennyire is megdöbbentő, attól még igaz: napjainkban, a XXI. században is léteznek olyan közösségek, ahol a nők meg vannak fosztva legegységesebb szabadságjogaiktól, és bezárva, egy férfi vagy egy családtag rabságában élnek.

Bianco darabja egy börtönben játszódik, de a rabságot nemcsak a férfiak erőszakos kőreca révén érzékelteti a koreográfus, hanem azáltal is, hogy a nőket tetőtől talpig szürke fátyolba burkolja, melyet aztán ledobnak magukról. A szabadságot a színes ruházat is jelképezi. A szabadságért *Vanessa Carlassara* Carmenje szédületes színészi teljesítménnyel és kiváló tánctechnikával harcol. „Egy kiáltás az erőszak ellen” – így lehetne röviden jellemezni ezt a rendkívül izgalmas művet.

További érdem, hogy az egész balett felépítése érett, tehetséges alkotószellemre vall, ami ritkaság egy ilyen fiatal művésznél. Felhasználva a modern videotechnika adta lehetőségét is, Bianco

vetítéssel kezdi és fejezi be a darabot: a szabadon szálló madarak a szabadság igazi képviselői; a remény és boldogság szimbólumai. *Raphael Bianco* mesterein alakította ki a szerepeket is: önmagának például egész kis szerepet „vágott ki” Escamillo alakjából, aki ezúttal nem torreador, hanem cselló-művész, s ebben a minőségében szintén a szabadságot jelképezte. Don José vérbő és sokrétű egyéniségét *Rafael Irace* teremtette meg remek technikával és lendületességgel. A másik két női szereplő – *Chiara Albanese* és *Simona Tosca* szintén magas művészi nívón teljesített éppen úgy, mint a többi férfítáncos: *Igor Abbé*, *Fabio Bellitti* és *Filippo Cavazzi*. Végre egy olyan kortárs-ballettet láttunk, amely aktuális mondanivalóval, újszerű nyelvezettel élvezetes 40 percet nyújtott a közönségnek.

A műsor második részében a Magyar Táncművészeti Főiskola növendékei egy hagyományos Carmen-történetet táncoltak el a klasszikus balett stílusában, egy jól betanult, szépen kivitelezett „vizsgaelőadásban”. Ennek is nagy sikere volt, hiszen a nézők között nyilván sok hozzátartozó ült. De szakmailag sokkal eredményesebb lett volna, ha nem ezt a két darabot szerkesztik össze azonos estére, egy műsorba. Akkor a fiatalok teljesítményét sokkal jobban értékelhettük és élvezhettük volna. Carmen szerepében mégis meg kell említeni *Hanták Ritát*, aki remek technikával táncolta el a bájos serdülő Carmen alakját.

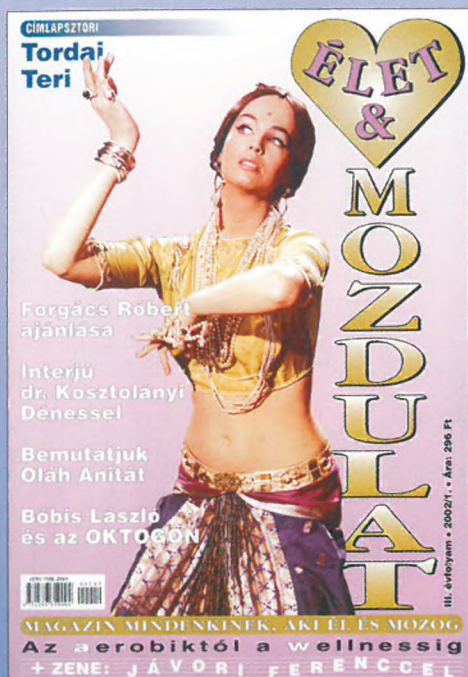
Dienes Maya

MAGYAR TÁNCFESZTIVAL

- Június 21. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Magyar Nemzeti Balett:
Mokka • Hat tánc • Középre, küssé megemelve
- Június 22. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Magyar Állami Népi Együttes–Budapesti Kamaraoopera:
Örmény legenda
- Június 22. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Artus: Káin kalapja
- Június 23. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Pécsi Balett: Vágóképek • Carmen
- Június 23. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Közép-Európa Táncszínház: Ős K
- Június 24. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Bozsik Yvette Társulat: János vitéz
- Június 24. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Budapest Táncszínház: New York • Kék rapszódia
- Június 25. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
BM Duna Művészegyüttes:
A szabadsághős „Kossuth Lajos üzenete...”
Dunaújváros Táncszínház:
Zene – tisztelet Janek Józsefnek
- Június 25. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Duna Táncműhely: Tizedik vőlegény
- Június 26. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Szegei Kortárs Balett: Carmina Burana
- Június 26. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Pannon Várszínház – Nemzeti Táncszínház: Bolero
- Június 27. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Debreceni Balett: Bolero
KFKI Kamarabalett: Mindenki LGT táncképek
- Június 27. • KISFALUDY TEREM • 22.00
Még 1 Mozdulatszínház:
Hajnalvárás • In memoriam Dienes Valéria
- Június 28. • GYŐRI NEMZETI SZÍNHÁZ • 19.00
Győri Balett: Purim – avagy a sorsvetés
- Június 28. • SZÉCHENYI TÉR • 21.15
Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncegyüttes
közös előadás: Duna rapszódia

Megjelent az
ÉLET & MOZDULAT
című magazin!

A III. évfolyam 1. szám tartalmából:

- Egészség, szépség és a tánc...
Beszélgetés Leveleki Ágnessel
  - Mamma Klub
- A farsang (Részlet a *Régi magyar multságok* című kötetből)
- California Fitness FIT-KID a Westel Kupáért Diákolimpiai versenysorozat
- Ha mozgok, a mennyekben érzem magam!
– Találkozás Tordai Terivel
  - Hírturmix
  - Keresztretjvény
- Ha jó egy táncos, akkor el kell!
– Beszélgetés Nagy Zomillával
- Latin ifjúsági magyar bajnokság
- A Budapest Klezmer Band élén
– Találkozás Jávori Ferencsel
  - Mi a wellness-életmód?

Olvassa Ön is Magyarország mozgáskultúra-magazinját!

Ne feledje:

ÉLET & MOZDULAT

Az első, az egyetlen, az igazi ...
...magazin mindenkinek, aki él és mozog!
Az aerobiktól a wellneszig!

Legyen az előfizetőnk!

Előfizetés a szerkesztőségben is!

Telefonon/ faxon (387-4055) vagy emailen:
danceart@euroweb.hu

VILÁGSZTÁROK AZ OPERÁBAN
NEMZETKÖZI BALETTGÁLA
BUDAPEST

X. JUBILEUMI GÁLA
2002. Szeptember 14-én 18.30 órakor
A Magyar Állami Operaházban

XII. Magyar Sztárgála
2002. november 25-én 18.30 órakor
a Magyar Állami Operaházban

Anyegin

Cranko remekműve a Magyar Nemzeti Balett repertoárján – IV. 27–28.

1980. január 11–12.

Történelmi dátum az operaházi balettművészet külföldről érkező vendégegyüttesek sorában. A *Stuttgarter Balett* élgárdája ekkor mutatta be a magyar közönségnek (és néhány szakmai érdeklődőnek) a társulat tán legemblematicusabb repertoárdarabját, az *Anyegin*t. Alkotója, a dél-afrikai születésű, Ninette de Valois londoni stúdiójában nevelkedett *John Cranko* 1961-ben került a városba, és az ottani balett-társulatot, amely Noverre fénykora óta (az 1760-as években) nemigen hallatott magáról, egyszeriben kiragadta a szürkeségből és már az első néhány év alatt nemzetközi rangra emelte. 1973-ban, 43 éves korában (egy repülőgépen, utazás közben, tragikus hirtelenséggel) meghalt, mégis mindmáig (2002-ben is!) karizmatikus szerepet tölt be a *Stuttgarter Balett* társulatában.

Cranko 1965-ben (harmincöt éves korában) vitte színpad-

ra Puskin verses regényét. A puskin alapanyagból *puskini mércével mérve* alkotott balettdrámát; ráadásul azzal az igényességgel, amely a darab teljességének valamennyi részletét nélkülözhetetlenné és szükségszerűvé teszi. *Anyegin*je ma is csak a nemzetközi repertoár klasszikusaival mérhető. Tehát abban az értelemben „puskini”, ahogyan Zaharov *Bahcsiszeráji szökőkútja* is az, vagy miként *Seregi Rómeó és Júliája*, *Szentivánéji álomja* és *Makrancos Katája* is joggal viseli a „Shakespeare-i” jelzőt.

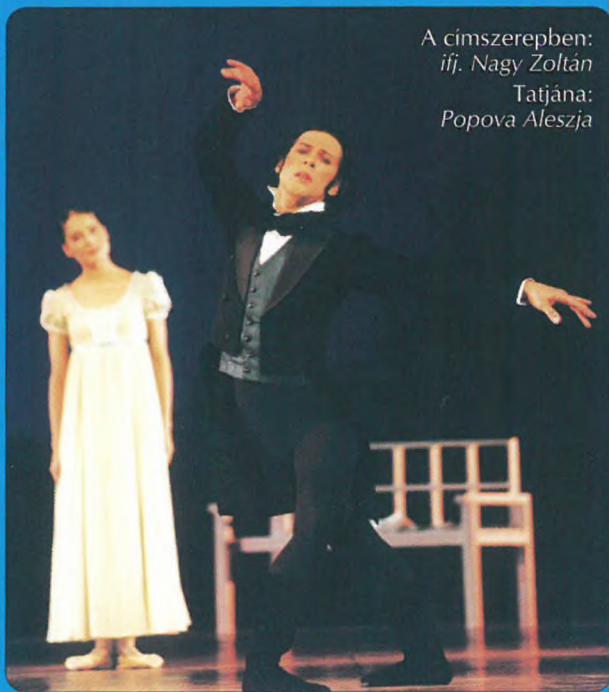
Az irodalmi „szűzséből” maga Cranko írta a szövegek könyvet. A táncszínpadi feldolgozás azonban nemcsak általában az irodalom és a balettszínpad viszonyának ismeretéről árulkodik, de egyszersmind – s ez csak a kivételes tehetségek sajátja – elhivatottságot és művészi alázatot is tükröz. Hisz Cranko úgyszólván együttműködött Puskinnal! (Ugyanúgy, ahogy *Seregi*

Shakespeare-rel!) Máskülönben ez a fajta *szellemi azonosulás* (szándékosan nem „rokonságot” mondok!) nem születhetett volna meg.

Cranko *Csajkovszkijt* is biztos kézzel választotta alkotótársnak, „zeneszerző” gyanánt, noha az azonos című *Csajkovszkij-operából* egyetlen ütemet sem használt! A harmonikus „munkatársi” kapcsolatról *Kurt-Heinz Stolze* gondoskodott, aki főleg a zeneköltő zongoradarabjaiból merítette. *Stolze* – a stuttgarteri kiadványa szerint – „az összkiadás 51-től 53-ig terjedő füzeteteire különösen alkalmasnak találta, elsősorban egyszerű formai felépítésük és változatos hangulatuk miatt. Ezek teszik ki a teljes ba-

lett zenéjének nagyjából háromnegyedét; a többi más *Csajkovszkij-művek*, többek között operarészletek és szimfonikus kompozíciók részleteiből merítette *Stolze*. A nagyszabású önálló táncszámok eredetije – keringő, mazurka, polonéz stb. – kivétel nélkül zongorakompozíció. A zenei feldolgozás fő feladata abban állt, hogy a drámai cselekményt nagyobb formai egységekbe foglalt zenével kísérelje. Ezeknek a tételeknek természetesen egyszerű összhangban kellett állniuk a történet dramaturgiájával; másrészt – hogy a táncos kifejezés követelményeinek is megfeleljenek – rövid és könnyen egymáshoz illeszthető zeneszámokra kellett épül-

A címszerepben:
ifj. Nagy Zoltán
Tatjana:
Popova Aleszja

Cranko–Csajkovszkij:
Anyegin
Tatjana:
Popova Aleszja

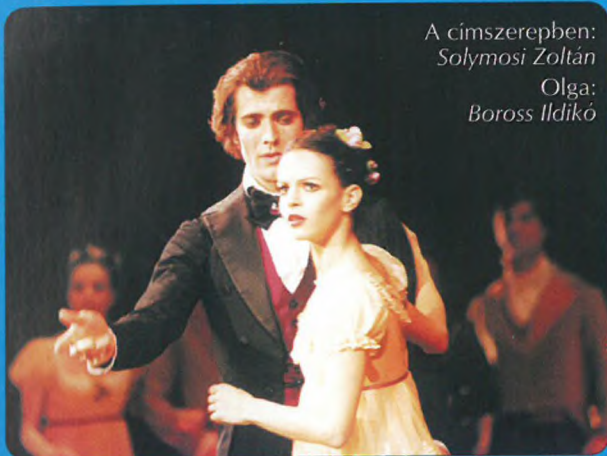

Tatjana:
Hágai Katalin

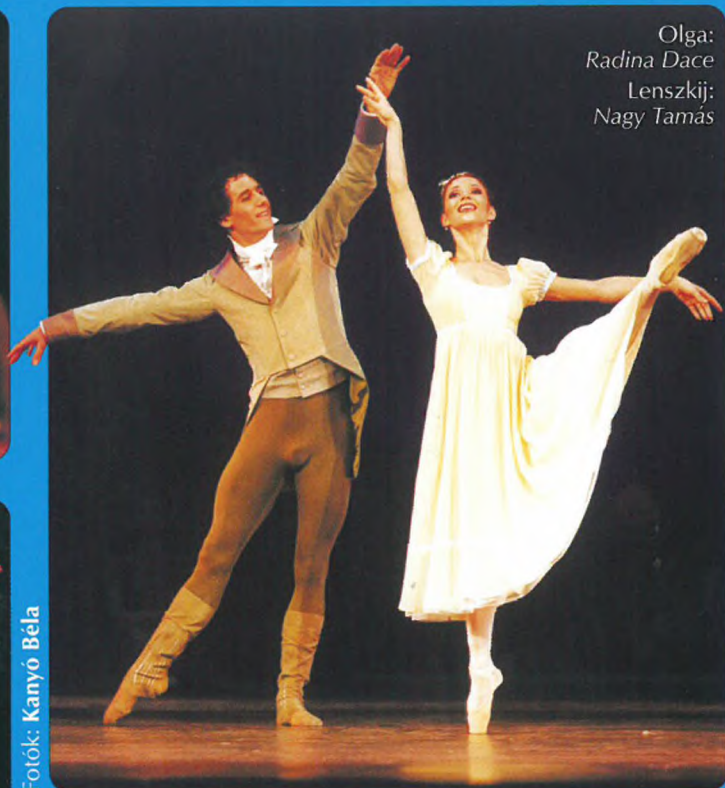
Fotók: Kanyó Béla

A címszerepben:
Solymosi Zoltán
Olga:
Boross Ildikó

Olga:
Radina Dace
Lenszkij:
Nagy Tamás

Fotók: Kanyó Béla

Olga:
Boross Ildikó
Lenszkij:
Oláh Zoltán

Az okos-komoly, álmodozó Tatjana romantikus lényé, a pajkos-gondtalan Olga felszínessége, Anyegin világfi-gőgje és szenttelensége, Lenszkij erkölcsi tartása és esendősége mind olyan puskinsi kategóriák, amelyek Cranko színpadán – főként szülőikben és kettőseikben testet öltve –, újjászületnek.

A darab külön érdekessége, hogy Cranko nemcsak a színpad egészét használja. Az olykor realiztikus (Larinék kertje, Larinék bálterme, hercegi palotabelső), máskor impresszionista hangulatú környezetben (Tatjana álma, a hajnali erdő, Anyegin látomása a hercegi bálban) gyakran filmszerű áttűnésekkel, vágásokkal jelennek meg az epizódok s az emlékek. A filmszerű hatást a világítással és áttetsző előfüggönnyel valósítja meg, amellyel időintervallumokra osztja a teret (!). Így történhet meg a néző szeme láttára egyszerre több akció, így eleveledhet meg a múlt a jelenben. Így születik meg a több sikon párhuzamosan zajló *irodalmi cselekmény*, amelyben – a szoros dramaturgiai vonalvezetésnek köszönhetően – nincs felesleges pillanat!

A balett kezdetén – hangulatos nyári délutánon – Larina asszony lányai a kertben babonás játékkal múltatják az időt (I. kép). Olga örömmel köszönti jegyesét, Lenszkijt, Tatjana pedig szembetalálkodik álmai férfiideáljával, a vidéki társaságot megvető, különc Anyeginnel. Ahogy „csüng a szavain”, úgy *suivizi* körül. Anyegin pusztja jelenléte megbabonázza, elvarázsolja, sőt, titkos levélírással készíti. S miként *Tatjana levele Anyeginhez* a puskinsi szerelmi líra egyik gyöngyszeme, s hozzá a világirodalom egyik legszebb darabja, ugyanúgy vált az ezt láttató jelenet (II. kép) a nemzetközi balettrepertoár egyik legjellegzetesebb, legzseniálisabb megoldásává. A lefekvéshez készülődő Tatjana merészen elhatározza, hogy levelet ír a vonzó férfinak. A dajka éberségét is kijátszva a levél elkészül, de íróasztala fölött a lány álomba merül. Am ekkor – a tükrön át (!) – megelevenedik Anyegin alakja, és igazi „álomlovagként” viszonzza a lány érzelmeit: azaz eltáncolják a balettirodalom egyik legszebb szerelmi kettősét.

niük. A különböző zenedarabok túlságosan laza egymásutánja ugyanakkor ellentmondott volna a balett dramaturgiai felépítésének, ezért egyes témák vezérmotívumszerű alkalmazást nyertek. Újbóli fel-tűnésükkor a hangulati különbségekhez alkalmazkodva gyakran harmóniabeli vagy ritmikai változtatással csendülnek fel. Néhány jelenet zenei anyaga valamely korábban már hallott témának szabadon kezelt variációja. A hangszerelésnél Stolze nem akart túlságosan eltávolodni a tipikus Csajkovszkij-szerű hangszerelési effektusoktól, de a nagy orosz zeneköltő balettjeinek gyakori tutti-hangzásait

kamaraszerűbb, áttetsző zenekari hangzásképpel helyettesítette, főleg azért, mert Cranko koreográfiája a cselekményt legnagyobbbrészt a szövegtől táncára bízta. A teljes zenekar csak a drámai csúcspontokon és a finálékban szólal meg.”

A *három felvonásra, hat képre sűrített cselekmény* valóban a négy főszereplő: Anyegin, Tatjana, Olga és Lenszkij alakja köré szövéődik. Az említett „kamarazenei hangzás” ezért is a legmegfelelőbb, hiszen négyük személyiségét, kapcsolataikat, legbensőbb érzelmeiket, pszichikai fejlődésüket kristálytisztán és árnyaltan képes aláfesteni.

Ehhez a lángoláshoz képest tudja majd Anyegin a születésnapját ünneplő Tatjanát valóban porig alázni (II. felvonás, 1. kép), amikor a levelet a lány szeme láttára, sőt, szinte a lány segítségével (!) tépi-tépeti apró darabokra. Pusztán unalomból és szórakozásból Olga és Lenszkij boldogságát is ekkor teszi tönkre. Olyannyira, hogy a vendégek előtt megszegyenített véglegény nem kerülheti el a párbajra hívást saját erkölcsi érzéke és szeszélyes kis menyasszonya védelmében.

A drámai fokozással felpörgetett jelenet a párbajjal folytatódik (II. felvonás 2. kép). A hajnali erdőszélen Lenszkij plasztikus, félelemmel terhes szólóban búcsúzik az élettől. Az ifjút a két nővér *expresszivo pas de trois*-ban akarja rávenni, hogy lépjen vissza végzetes döntésétől. Az érkező Anyegin is meghasonlik önmagával, és átlátva a párbaj értelmetlenségét (saját rutinja tudatában annak kimenetelét is sejtve), békejobbot kínál. De az érzékeny Lenszkij hajthatatlan, s a következő percben már halott. Olga összemölik, a „törvényes gyilkos” pedig szembetalálja magát Tatjana megvetésével.

10 év múlva Tatjanát a család régi barátja, Gremin herceg feleségeként látjuk viszont; pompás hercegi palota úrnőjeként (III. felvonás, 1. kép). Tatjana kiegyensúlyozott életet él Gremin oldalán. A fényes *udvari bál*on felbukkan Anyegin, kiábrándultan és kiégetten. Megpillantja az úrnőt, élete nagy lehetőségét. A viszontlátás Tatjanát is megrendíti. Mégis, amikor budoárjában fogadja (III. felvonás, 2. kép), férje szerelméből és a házasság biztos kötelékéből elegendő erőt merít ahhoz, hogy a hívatlan látogatót kiutasítsa házukból. Míg a *Gremin*nel táncolt kettős a férji odaadásról és a hitvesi hűség szentségéről szól, addig az *Anyegin*nel táncolt kettős (az első, álombéli találkozáshoz képest is) az érett asszony és a még mindig hódító, érzéki férfi szenvedélyes párbeszéde.

* * *

2002. április 27-28.

Történelmi dátum az operaházi balettművészet *külföldi átvételeinek* sorában. A balettdirigáló *Harangozó Gyula*

szakmai kapcsolatainak köszönhetően a Stuttgarter Balett máig legemblematikusabb repertoárdarabját ekkor mutatta be (s ezzel – számos külföldi együttessel követően – repertoárjára is felvette) a *Magyar Nemzeti Balett*.

Szólóistánk és a balettkar betanító balettmesterei: *Ivan Cavallari* és *Birgit Deharde* kitűnő munkát végeztek, miután a budapesti társulattól sikerült azonnal két ideálisnak mondható, egymással egyenértékű, technikailag és színésziileg egyaránt hiteles szolista-gárda számára kiszerezni a darabot. A közönség tehát nagyszerű előadást kapott, bármelyik szereposztást is nézte meg, miközben – a szerepfarmások vonatkozásában – szerencsére sok-sok egyéni megoldással, külön-külön lehetett gazdagabb.

A címszerepet *ifj. Nagy Zoltán* enervált spleennel alakítja. Első szolójában öntörvényű, zárkózott, kiégett férfiként mutatkozik be. Érzelmileg lassan változik, kétségbeesetten döbben rá, hogy Tatjana nélkül elveszett. *Solymosi Tamás* extravertáltabb, inkább a szélsőségek embere. Végletesen kimért és udvarias, a III. felvonás nagykettősében annál szenvedélyesebb.

Popova Aleszja Tatjanája az I. felvonásban igézően bájos és sebezhető. Hercegasszonynak annál nagystílusúbb. Anyegin vallomását fájdalommal tűri, szinte beleájul a férfi karjaiba, de páratlan önuralma legyőzi mindkettőjük érzéseit. *Hágai Katalin* gazdag pályája csúcán, érett művészként találkozhatott Tatjana szerepével. A tőle elvárható módon sikerült is megteremtenie az eladósorban lévő naív lány alakját. Személyisége mégis mint *Gremina* hercegnő forrt össze teljesértékűen a szereppel. Érett asszonyi méltósággal fogadja Anyegin közeledését, ám hirtelen, mint szellem a palackból, sokévnnyi visszafojtott szenvedély tör fel a lelke mélyéről. Amikor a férfi őszinte szerelmét elutasítja, tudja, hogy egy életre búcsút mondott az igazi boldogságnak, amit csak pár röpke percre ismerhetett meg.

A Lenszkijt megformáló *Nagy Tamás* illetve *Oláh Zoltán* hitelesen keltik életre az öntudatos, de túlérzékeny lelkű költő egyéniségét.

Mindkét Olga ugyancsak telitalálat. Nemcsak mert fiatal tehetségekként kitűnő iskolázottságról és stílusérzékről tanúsítottak, hanem mert eközben hibátlan színészi játékkal leptek meg. *Radina Dace* Olgája szeszélyes és felelőtlen. Élvezi a kettős játékot, kacéran flörtöl, a tragédiát rémülten veszi tudomásul. *Boross Ildikó* Olgája szende és ártatlan. Anyegin udvarlását játéknak tekinti, még akkor is, amikor – kíváncsian és felcsigázva – a pajkoskodás már végzetes fordulatot vesz.

Szakály György Gremin hercege férfias és tekintélyt parancsoló. Feleségét: féltett kincsét szinte a tenyerén hordozza. Tatjana erkölcsi tisztaságát megérdemli. *Macher Szilárd* az egyetlen, akit más szerepkörben, jelesül Lenszkijként néztem volna szívesebben. Bármenyire is kitűnő a maszkja, Gremin figurájához túlságosan fiatal. Partnerolása ettől függetlenül hibátlan, s a Hágai Katalinnal táncolt „hitvesi” kettős meggyőző és illúziót keltő.

A főhősök drámájának élő környezetét a „barátnők”, a „fiatalság”, a „társaság” és „a bálozó elit” teremti meg, azaz a balettkar, amelynek minden tagja csiszoltan, lendületesen és hitelesen oldotta meg feladatát; együttlélegezve e ma is korszerű, látványos, világszínvonalú produkció minden közreműködőjével. A diszlet- és kosztümtervező *Elisabeth Dalton* munkáját kiválóan segítette a kosztümök kivitelezője: *Beda Judit* és a diszleteket festő művész: *Zölley Imre*. A karmester *Csányi Valéria* „balett értőn”, szívvel-lélekkel vezette és vezényelte az operaház zenekarát. A parádés kiállítású balett magyar asszisztensei: *Metzger Márta* és *Gábor Zsuzsa* pedig minden bizonytalansággal gondoskodnak arról, hogy a szeptemberi előadássorozatban (s a további Anyegin-előadásokon) ismét megszülessen a premierek forró hangulata.

Kaán Zsuzsa

Tatjana:
Aleszja Popova
Gremin herceg:
Szakály György

Fotó: Kányó Béla

A Magyar Táncművészek Szövetségének kitüntetettjei a Tánc Világnapja alkalmából

Rockenbauer Zoltán, a nemzeti kulturális örökség minisztere március 15-e alkalmából művészeti díjakat adományozott, az elismeréseket március 14-én Budapesten, az Iparművészeti Múzeumban nyújtotta át.

A kuratórium javaslata alapján a nemzeti kulturális örökség minisztere *Harangozó Gyula-díjat* adományozott:

Barta Dórának, a Szegedi Kortárs Balett táncművészenek, **Földi Bélának**, a Budapest Táncszínház alapítójának és művészeti vezetőjének,

Frenák Pálnak, a Frenák Pál Társulat táncművész-koreográfusának,

Nagy Tamásnak, a Magyar Állami Operaház magántáncosának,

Pátkai Balásznak, a Győri Balett magántáncosának,

Szilvási Károlynak, a Közép-Európa Táncszínház táncművészenek,

Venekei Mariannának, a Magyar Állami Operaház balettművészenek.

* * *

A Magyar Köztársaság kormánya *A Magyar Köztársaság Kiváló Művésze Díjat* adományozta

Kricskovics Antal

Erkel-díjas táncművésznek, koreográfusnak, érdemes művésznek. A díjat március 15-én, nemzeti ünnepünk alkalmából Rockenbauer Zoltán, a nemzeti kulturális örökség minisztere az Operaházban adta át.

* * *

Mádl Ferenc köztársasági elnök március 15-én a Parlamentben – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk alkalmából *Kossuth-díjat* adományozott

Uhrík Dóra

Liszt Ferenc-díjas táncművésznek, a Pécsi Művészeti Szakiskola igazgatóhelyettesének, érdemes művésznek a táncművészetet megújító, kiemelten értékes teljesítményéért, a magyar táncművészet négy évtizedes, nemzetközileg is elismert szolgálatáért, a művészetoktatásban, azon belül a középfokú táncoktatás területén végzett fáradszóró munkálkodásáért.

Életmű-díjas:
Györgyfalvai Katalin
néptánc-koreográfus

Az év táncosnője: Bérés Anikó,
a Honvéd Táncszínház néptáncművésze

Életmű-díjas: Vásárhelyi László,
a nemrég elhunyt folklórkutató.
Másodszor is megkapta ezt
a kitüntetést, amelyet ezúttal
lánya vett át.

Az év táncosa: Bajári Levente, a Magyar
Állami Operaház balettművésze

Fotók: Kanyó Béla

Életmű-díjas:
Ugray Klotild, a Magyar Állami Operaház nemrég elhunyt balettművésze.
A kitüntetést özvegye, Karádi Béla vette át.
Mellette: Kiss János balettigazgató, a Táncszövetség elnöke,
Török Jolán ügyvezető-igazgató, Novák Ferenc társelnök

európaS magyar táncdíj – kilencedszer

Kanyó Béla képriortja

Egy lépés Európa felé!
európa
MAGYAR TÁNCDÍJ

1. Oláh Dóra, a NKÖM előadóművészeti főosztályának táncreferense, Kaán Zsuzsa, az európaS-díj kuratóriumi elnöke és Klapka György üzletember

2., 3., 4., 8. A sajtótájékoztató vendégei

5. Havas Ferenc, Kossuth-díjas balettművész

6. A Magyar Nemzeti Balett képviselőiben: ifj. Nagy Zoltán, Jezerniczki Sándor, Popova Aleszja és Nagy Tamás

7. Dr. Locsmándi Miklós főigazgató hozzászólás közben
Előtte: Roboz Ágnes karaktertánc-tanár Hollandiából

(Részletek a 46. oldalon)

Fotó: Kisgergely József

Sajtótájékoztató a Bel Cantóban

1 Kaán Zsuzsa és Kálmán Tamás tolmács

2. A díjátadás díszvendégei: Mádl Dalma asszony és Lukács Nelli kultúrdiplomata

Fotó: Kaán Zsuzsa

4. „A magyar táncművészetet méltó módon képviselő társulat” kategóriájának kitüntetettje – néptánc ágazatban: a Csillagszemű Gyermektáncgyűttes. A díjat átveszi Timár Sándor és Timár Böske művészeti vezetők. A társulat képviselőiben: Fodor Zsóka és Máté Móric. A díj szponzorainak képviselői: Csonka András, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány igazgatója, Nagy Károly, a Philips Magyarország Kft. HR-menedzserigazgatója

3. „A külföldön működő magyar táncos” kategóriájának kitüntetettje: Aradi Mária. A díj szponzorainak képviselőiben: Oláh Dóra és Klapka György

Ünnepélyes díjátadás az Operaházban 2002. április 28.

5. „A magyar táncművészetet méltó módon képviselő társulat” kategóriájának kitüntetettje – balett ágazatban: a Magyar Nemzeti Balett. A díjat átvette Harangozó Gyula balettigazgató. A díjat átadták: Dr. Locsmándi Miklós főigazgató, Herz György a Bel Canto tulajdonosa

Az ünnepélyes díjátadás utolsó pillanatai az összes résztvevővel 6

a tánc világnapja 2002. április 29.

Uhrik Dóra üzenete

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, tisztelt nagyérdemű közönség!

Én minden táncról szóló írásomban csupa nagybetűvel írom a TÁNCMŰVÉSZET szót.

Mindig megkérdezik tőlem, hogy biztosan így gondolom, nem elírás? Nem, én komolyan szánom és azt kérem Önöktől, ma gondolatban mindannyian nagybetűvel képzeljük magunk elé a TÁNCMŰVÉSZET fogalmát. Ma a Tánc világnapján egy olyan művészeti ágat ünnepelünk, amely egyidős az emberrel, az emberi lét szerves része, az egyetemes kultúra egyik alkotóeleme.

A tánc egy olyan komplex művészi megvalósulási lehetőség, melyben a táncos minden sejtjével részt vesz.

Csiszolt fizikai teljesítőképességét, akarati tehetségét, érzelmi intelligenciáját, idegrendszerét a legnagyobb odaadással szenteli egy alkotó által meghatározott, verbalitás feletti formának: a zenével egybeforrott, vizualitással gazdagított testköltészetnek.

Egy táncművészeti alkotás létrejötte a jéghegyhez hasonlítható, sokkal több van a víz alatt, mint amennyi kilátszik belőle! Rejtve marad az alkotó és az előadó anyagi küzdelme, a táncos testének ellenkezése, az elfogadás, befogadás, gyakorlás, csiszolás gyötrelmes folyamata, az alkotói kétségek verme.

Végül létrejön az együttműködés, a test legyőzése, az alkotó koreográfus és az előadó együttlélegzése.

Ez egy csodálatos egymásrautaltság, eloldhatatlan kötelek. A legtökéletesebb mű sem szólalhat meg, ha nem megfelelő a táncos technikai, előadói teljesítménye, teljes szellemi és emocionális odaadása. A táncművészetben történő változás, melyet az emberi tehetség és alkotószellem állandóan indikál, folyamatos. Klasszikus, szigorú stílusokat új forradalmi irányzatok váltanak fel, hogy később szintézissé szelidüljenek, műfajhatárok mosódnak el, lehetőséget adva a korszerű egymásra hatásoknak. Ez a lüktető folyamat a záloga a TÁNCMŰVÉSZET állandó fejlődésének, megújulásának.

Maurice Béjart legutóbbi vendégszereplését látva megfogalmazódott bennem a nagy alkotó titka: az ÜNNEP.

Egy táncelőadás hétköznapiokon is lehet ünnep, hiszen maga a műfaj a szavakba foglalhatóság felett van: mágia, szertartás, ünnep, a test tökéletes birtoklásának, az érzelmi intelligenciának diadala.

Többezer éve táncolunk, saját gyönyörűségünkre, mások gyönyörökdtetésére, nem kell aggódnunk, táncolni fogunk, míg ember él a földön!

Kérem, éljünk ma az ünnep lehetőségével! Ünnepeljük ma az alkotót, a táncost, a közönséget, akinek gyönyörűségére történik mindez! Éljen a TÁNC!

Uhrik Dóra

(Elhangzott 2002. április 29-én a Nemzeti Táncszínházban)

néptánc

A táncháztalálkozó keresi helyét

Hurrá! Csoda történt, az MTV egyes csatornáján, a tévéhíradóban teljes három percen számoltak be az ideai táncháztalálkozóról, melyet március 16-án, illetve 17-én rendeztek meg a Népstadion melletti SAP csarnokban, alaposan eldugott helyen!

No, persze azért ne örüljünk túlságosan. A Kossuth Rádióból, ahol tavaly még minden este, főműsoridőben hallhattunk jóféle táncház-muzsikát, szinte teljesen eltűnt a népzene. Pontosabban a leghetetlenebb időpontokban lehet ismerkedni a népművészet zenei gyöngyszemeivel...

S hogy milyen volt az ideai táncháztalálkozó? Szinpompás, mondhatnánk, hisz ismét fellépett a hazai táncénekes táncosportok és a hagyományörző együttesek színe-java. Ottjártamkor az egyik színpadon éppen Maczkó Mária és a Gajdos Zenekar szórakoztatta a nagyérdeműt. De meg kellett állapítanom, hogy bizony sok mindent lehetett tenni a szűk, zsúfolt és sötétbe burkolódzó csarnokban, csak éppen táncol-

ni nem. Arra nem nagyon jutott hely...

Sebestyén Emil erdélyi származású táncos Esztergomból érkezett. „Igazán elkéserítő – panaszolta –, hogy évről évre méltatlan helyszíneken rendezik meg a táncháztalálkozót. Szombaton este a Fonóban majdnem verekedésbe fulladt a program tánc helyett! Jó időben, nyáron és szabadtéren kellene megrendezni a táncháztalálkozókat. A Népligetben, a Városligetben vagy éppen a szentendrei skanzonban.”

Emil szavait igazolva mellém telepedett egy fiatalember, vas-kos kérdőívekkel. A téma: a táncház...

Sok okos és naiv kérdést tett föl, de dicsértem igyekezetét. Kitöltöttük a kérdőívet, aztán hamarosan elköszöntem a szimpatikus fiatalembertől, akárcsak az ideai táncháztalálkozó kaotikus és áporodott levegőjű színhelyétől.

Kívül tágasabb. Beleszippannottam a friss tavaszi levegőbe, gyönyörködtem a sárgálló aranyeső-bokrokban, és csak a remény maradt számomra. Azaz,

hogy jövőre talán másképp és máshol lesz a táncháztalálkozó! A realitás azonban korántsem szívdérítő: tény, hogy a táncháztalálkozó keresi helyét, fizikai valóságában is, de képletesen is. Azt is megtapasztalhattuk, hogy a médiák változatlanul mostohán kezelik ezt az eseményt, miközben az állandó szervezési hiányosságok miatt sem lehet senki elégedett.

Dezső László

Egy lépés Európa felé!

európaS
MAGYAR TÁNCDÍJ

-díjas: Aradi Mária

„Én azért vagyok, hogy a klasszikus balett eredeti fényében ragyogjon!”

Az Állami Balett Intézetben Hidas Hedvig, majd Nádas Ferenc növendéke (1952–1961). 1965-ig az operaházi balettegyüttes, 1968-ig a Pécsi Balett tagja. Még ebben az évben a moszkvai Nagyszínházban a *Giselle* című romantikus balett címszerepében debütált, majd három évadra szólistaként tér vissza az Operaházhoz. 1970-től a müncheni Gärtnerplatz Theater tagja, 1972-től a Holland Nemzeti Balett (a *HET Nationale Ballet*) vezető szólistája, 1983 óta balettmestere.

A „királyi” holland együttesnél Rudolf Nurejev állandó partnernője. *George Balanchine* balettjeinek ugyanúgy főszereplője, mint a három volt vezető amszterdami koreográfus (*Rudi van Dantzig*, *Hans van Manen* és *Toer van Schayk*) alkotásainak.

Itthon is tudtuk, hogy Aradi Mária sokoldalú művész. Mégis a hollandiai évek alatt vált igazi világsztárrá.

Aradi Mária a díjátadás sajtótájékoztatóján
Fotó: Kanyó Béla

– Emlékszem, a hetvenes években én még magától értetődően kaptam *headline*-okat, azaz nagybetűs feliratokat a napilapokban. Ma már nincs felcím, legfeljebb balettrovat van, az újságíró pedig többnyire leírja a balett tartalmát, kritika nélkül, értékelés nélkül. Egyszerűen meglehetősen silány a balettkritika. Azt hiszem, nem is értenek hozzá. Az olyan megbecsülések pedig, mint például most a magyar szaklap díja, tehát ezek a jóleső odafigyelések szintén hiányoznak.

– *Mint az európaS Magyar Táncdíj egyik idejé kitüntetettje, a sajtótájékoztatón is elmondta, hogy sztárnak lenni ma már egészen mást jelent, mint 20 évvel ezelőtt. Ezt főként arra alapozod, hogy az elmúlt évtizedekben divatosá vált kamarabalett-társulatok szinte egyenrangú feladatot nyújtanak minden táncosnak?*

– Úgy gondolom, nemcsak az új típusú baletteken múlik, hogy a „klasszikus” sztárkultuszunk vége van. Régen a primadonna kocsijából kifogták a lovakat, és húzták, a ballerina spicc-cipőjéből pedig pezsgőt ittak... A demokratizálódással azonban a fejlett országokban végbement társadalmi fejlődés azt eredményezte, hogy a nagy emberi különbségek, az ideálok és a sztárok kihalóban vannak.

– *A korszak, amelyről beszélsz, a XIX. század derekát, a balettromantika fénykorát jellemezte. De ennek százötven éve. Ugyanakkor ma is létezik az a nemzetközi balettrepertoár, amelyben azért csak ott találjuk a sztárszólistákat! A romantikus-klasszikus balett a nagyszínházakban világszerte él és hódít.*

– De napjainkra megváltozott a táncosok fizikumja: sokkal magasabbak a táncosnők, mint régebben voltak. És a romantikus-klasszikus művek egy bizonyos testalkatra készültek, amely lehetővé tette a technikai bravúrokat. A magas táncosnőkkel ugyanezeket a baletteket eltáncoltatni már nem éppen ideális.

Másrészt a technika is megváltozott. Olyan ez, mint amikor felakasztunk egy Rembrandt-képet, de azért előbb egy kicsit átfestetegetjük itt-ott. Csakhogy ettől az megszűnik

Rembrandtnak lenni. Tehát a klasszikus balettek valójában csak úgy lennének „igaziak”, ha megpróbálnánk valójában visszamenni a múltba, és ezek ket olyan megközelítésmódban előadni, ahogyan megszülettek. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy visszalépést kell elkövetni a balettművészetben, hisz ugyanakkor a modern balettek terén szélesre nyílt a továbbfejlődés lehetősége. De a folyamat egészét tekintve attól tartok, hogy féltékenységgel a különbségek a klasszikus balettek előadómódja és a modern balettek előadómódja között. Nem azt mondom, hogy szemmel láthatóan és valójában, de igenis, létezik ez a tendencia, és jogos a félelem.

– *Pedig itt különféle stílusokról van szó. Ha valaki Csipkerózsikát táncol, az nem lehet olyan, mintha Forsythe-t táncolna, vagy Balanchine-t, vagy a Rubintokat. Tudjuk, hogy Petipa és Balanchine hasonlítanak, de korántsem azonosak: egyikük teremtette meg a klasszikus, másikuk a neoklasszikus stílust. Hozzájuk képest Forsythe stílusát egyenesen posztmodernnek tartom, címbalettművészetben belüli költés iránzatnak!*

– Azt mondom, nem lehet ugyanolyan stílusban előadni a Csipkerózsikát, mint egykor Forsythe-ot! Persze, hogy nem lehet, de hát egyre gyakoribban látjuk, hogy ez történik.

– *Vajon a holland társadalom nyitottsága, a popkultúra felerősödése nem változtat meg még téged is, aki a Giselle-ben debütáltál, kb. húsz évvel ezelőtt a Balanchine-balettben táncoltál főszerepet, és híres voltál a színházi közönség körében?*

– Félreértés ne essék: én nem vagyok ellene a klasszikus balettnak! Én pontosan azért vagyok, hogy a klasszikus balett eredeti fényében ragyogjon! Nálunk is van *Giselle*, igaz, nem Lavrovskij, hanem az angol Peter Wrigley, nálunk is van *Csipkerózsika*, van *Diótörő* és *Anyegin*. Ugyanaz, mint amit most bemutatnak, s ami nagy nyeresége a társulatnak. Én a magam részéről azt gondolom, hogy a klasszikus balettnél megvan a közönsége és megvan a létjogosultsága. Csak

sokkal jobban kellene vigyáz-
nunk a stílusjegyekre, az apró
finomságokra, a varázslatra,
amit ezek a csodálatos művek
behordoznak. Mert ha nem ez
történik, akkor becsapjuk a
közönséget!

- A szentpétervári Kirov Ba-
lelett azt ismerte fel, hogy érde-
tűmes a régi Fokin-baletteket, a
Tűzmadárt, a Seherezádét
olyanra felújítani, mint amilyen-
ek a Gyagilev Együttes orosz
társulatjában voltak. Néhány
évtized alatt pedig elérték, hogy
a nagy nyereséggel végigtornéz-
zák a világot, és telt házak
előtt játszanak.

- Pontosan így van, és a
módszerrel is tökéletesen
meggyőzték. Ezek értékes, cso-
dálatos művek, amelyeket nem
szabad porladni hagyni. Hi-
szen ezek rendkívül fontosak
számunkra, hogy behozzuk és
meg is tartsuk a fiatalágot.

- Példának okáért nézzük A
Tűzmadárt, mert ez az a balett,
amely szezononként kereszttül
behozza a színházba az új ge-
nerációt. A vállpánt gumija
nem lehet más színű, mint a
test; a „hópelyhek” nem lehet-
nek barnák a naptól vagy a
szoláriumtól, nem viselhetnek
civil ékszert, nem lépkedhet-
nek úgy, mint a katonák: azaz
a spicc-cipőt úgy kell kezelni,
hogy az ne kopogjon stb. stb.
Am ezek a megkötések ko-
rreltsem apróságok! *Magyarul:*
egy mesebalett rangja leg-
alább akkora, mint egy felnőtt
baletté, ha nem nagyobb!

- Hollandiában évtizedek
óta nagy a megbecsülése a
korszerű táncnak. Te az első, a
„királyi” együttes tagja, mester-
nöje vagy. Hova helyezik a
hangsúlyt a kultúrpolitikában,
és hogyan találják meg az
arányt az ágazatok között?

- A nagy együttesek kö-
zött nincs féltékenység. Olyan
színpadon működnek, hogy
azt ez kizárja. Nevetséges lenne
féltékenynek lenni egy zse-
mre, mint Jiří Kylián. És Jiří,
mint koreográfus, sem lesz
féltékeny Petipára... Egyéb-
ként való igaz, hogy rengeteg
együttes van Hollandiában. És
rengeteg támogatást kapnak
az országtól. Már három-négy
ember csinálhat egy együt-
test. Ennek ellenére én úgy
gondolom, hogy ez akár-
mennyire is demokratikus,
végeredményben azért még-

iscsak jobb lenne, ha a támo-
gatásnak azt a részét, amelyet
ők használnak fel belőle, na-
gyobb együtteseknek adnák.
Bár sosem lehet tudni, mert
persze a kísérletezésből is kila-
kulhat valami...

- Itthon már-már oda jutot-
tunk, hogy a kísérlet nagyobb
odafigyelést élvez, mint a kiér-
lelt alkotás. A koncepció vi-
szont, hogy klasszikus értéke-
ink csak úgy lehetnek, ha a kí-
sérleteket is támogatjuk, akkor
lesz életképes, ha közben a
klasszikus értékeket nem hagy-
juk elveszni!

- Nekünk is szembe kell
néznünk azzal a problémával
- a jóisten tudja, miért -,
hogy a művészeti tanács for-
szírozza, s ráadásul a támoga-
tás megkötésével akarja elér-
ni, hogy a Nationale Ballet kí-
sérleti baletteket is bemutas-
son. Mondván: „hogya nem,
akkor nem adunk annyi támo-
gatást!” Csakhogy ez az irány
egyéltalán nem felel meg a
Nationale Ballet profiljának.
Mert ez a társulat klasszikus
együttes, és a színház méretei
eleve nem engedik meg, hogy
kísérleti színházat csináljunk
belőle. Azt hiszem, vissza
akarnak menni a múltba, ami-
kor, ugye, három koreográfus
működött. De koreográfusok-
at a semmiből nem lehet elő-
húzni. Nemrégiben minden-
esetre volt egy *Christina de
Chatel-bemutatónk*, ami töké-
letes bukás lett. Arról nem is
beszélve, hogy a koreográfus-
nő hetekig dolgozott nálunk,
és agyongyötrölte a táncosain-
kat. Az ilyen forszokra nincs
szüksége a Nationale Ballet-
nek csak azért, hogy újat, újat
és még újabbat táncoljanak.
Az „új” mindenáron való haj-
szolása, vagyis amikor telje-
sen mindegy, hogy mi az, a fő
csak, hogy új legyen, szinte
már betegség. Ahelyett, hogy
öriznénk a hagyományainkat,
arculatunkat, és óvatosan,
okosan odafigyelve, kiérlelt
dolgokkal lépünk előre.
Nem eldobálva mindent, csak
azért, hogy új legyen.

Balettmesterként - szerenc-
sére - az ilyen „kalandok” el-
lenére sincs nehéz dolgom.
Ugyanis az együttes technikai
szintje jelenleg fantasztik-
usan magas. Köszönhető az
igazgatónak, Wayne Eagling-
nek, aki a londoni Royal Ballet
szólistája volt. Ő más értéke-

ket favorizál, mint a régi veze-
tés. Hisz míg azelőtt Rudi van
Dantzig, aki koreográfus volt,
igazgatóként is típusokat, fi-
gurákat keresett, addig ő a
kvalitást értékeli. Wayne Eag-
lingnél tehát megfordult a
helyzet, és most nagyon jók a
táncosaink. Képlékenyek, és a
kísérletező darabokon túl a
Cranko-, Forsythe-, vagy Ba-
lanchine-baletteket, de a
klasszikusokat is képesek elő-
adni.

- Létezik-e olyan fiatal te-
hetség, akit az utódodnak tar-
tasz?

- Sofiane Sylve, aki Buda-
pesten is vendégszerepelt
Solymosi Tamással *A hatyúk*
tavában, különleges képessé-
gű táncosnő. Szerintem sok-
kal jobb, mint én valaha is vol-
tam. De bármennyire is a
pártfogoltam és kivételes te-
hetség, a szó klasszikus érte-
lében véve ő sem „baleri-
na”. Akárcsak a többiek, ő is
oly sok mindenre van kény-
szerítve, hogy eközben elvesz
mindaz a finomság, mindaz a
nüansz, ami a táncosnót „ba-
lerinává” teszi.

- Segítséggeddel valósult
meg a Holland Nemzeti Balett
1980. évi budapesti vendégja-
téka. Később számos magyar
tehetség pályakezdését pártfo-
goltad: Solymosi Zoltánét,
Solymosi Tamását, jelenleg
Nagy Tamását, aki már szintén

szép sikert ért el Hágában.
1996-ban a Magyar Táncmű-
vészeti Főiskola tiszteletbeli fő-
iskolai tanárává nevezték ki.

- Igen, ez is nagy megtisztel-
tetés volt, és főleg, hogy
annak ellenére történt, hogy
kint élek, és nagyon keveset
járók haza. Viszont az is igaz,
hogy bár miután elmentem,
többé soha nem táncoltam itt-
hon, mégis megtartottam a
kapcsolatokat a magyar balet-
tel és a hazámmal. Talán,
mert egy kicsit mindig bűnös-
nek éreztem magam, amiért
elhagytam a hazámat. Ezért
megpróbáltam ezt kompen-
zálni. Valamit visszaadni. És
azt hiszem, sikerült. Szerenc-
sés helyzetben megszerez-
hettem az operaháznak az
Adagio Hammerklaviert, a
Szarkazmust és az *Öt tangót*,
amit Hans van Manen szinte
fillérekért adott oda az együt-
tesnek, és hozzá - jelképesen
egy guldenért - ajándékba
adta a díszletet is. Most a főis-
kolai végzősöknek tanítom be
a *Donizetti-variációkat* Balan-
chinetól. És kérésre a *Balan-
chine Trust* szintén ingyen
adta oda a balettet. Tehát,
ahol tudtam, segített, és
úgy érzem, a jövőben is így
lesz: akármikor legyen rám
szükség itthon, akármiben tu-
dók is segíteni, erre mindig
készen állok.

Kaán Zsuzsa

...Marian Sarstadt?

„A mi specialitásunk, hogy mindenféle stílusra nyitottak vagyunk”

Beszélgetés az NDT igazgatójával, a társulat budapesti turnéja alkalmából

III. 16-17-18.

- Ön 1999-ben vette át Jiří Kyliantól a Nederlands Dans Theater igazgatását. Kérem, meséljen önmagáról, a pályájáról!

- A Scapino Balettnél kezdtem a pályámat, 16 évesen. Ez a társulat elsősorban gyerekeknek szóló baletteket tartott repertoárján, mert a kulturális kormányzat törekedett arra, hogy jövődöbéli közönséget neveljen a táncművészetnek. Nagyon sokat dolgoztunk, délelőtt, délután és este is adtunk előadásokat iskolásoknak, fiataloknak. Kiváló színpadi gyakorlat volt ez számomra. Azután jelentkeztem Cuevas márki társulatába, amely Franciaországban működött 1962-ig. A társulat felbomlása után szerződtem a Nederland Dans Theaterhez. Tíz év után azután tanítani szerettem volna és szerencsémre Jiří Kylian meghívott, hogy igazgassam a hágai Konzervatóriumot, ahol foglalkozhattam a fiatal táncosokkal. Persze, ehhez sok mindent meg kellett tanulnom, hiszen a konzervatórium közismereti oktatást is nyújt, amelynek megszervezése nem volt könnyű feladat...

- Hogyan vette át a társulat vezetését?

- Vendégtanárként működtem már az NDT-nél, amikor Jiří megkért, hogy vegyem át az igazgatást, hogy ő még inkább az alkotásnak szentelhesse magát. Együtt dolgozunk, megbeszéljük, hogy milyen darabokat mutassunk be, melyik koreográfust hívjuk meg, kit szerződtessünk. Művészeti tanácsadóként továbbra is velünk van, de megszabadult olyan feladatoktól, mint amilyen a szervezés, a turnék lebonyolítása vagy a pénzügyek rendezése. Jól működünk együtt, ő pedig több időt és energiát tud az alkotásra fordítani.

- Ön órákat is ad a táncosoknak?

- Otthon inkább vendég-tanárok tanítanak, illetve az

együttesek vezetői, de olykor én is tartok tréningeket, mert szeretek együtt lenni a táncosokkal, szeretem közelről figyelni a munkájukat. A turnék során is többnyire én foglalkozom velük.

Mint tudja, az együttes három részből áll. Az NDT III és az NDT I gyakran tréningezik közösen, hiszen az idős táncosoknak is fontos az alapos rúdgyakorlat és a tempójuk ebben összeegyeztethető. Az NDT II azonban külön dolgozik.

- A konzervatóriumban is tanít még?

- Az idén januárban lemondtam az ottani állásomról, mert az már tényleg sok lett volna.

- Szívesen hallanánk valamit az NDT III-ról is, mivel ez a „képződmény” valóban különleges és egyedülálló...

- Az NDT III ötlete Gérard Lamoire-től származott. Társulatunk táncosa volt, és amikor abbahagyta, felmerült benne az a gondolat, hogy bár negyven év felett egy táncos technikai szempontból már nem lehet olyan, mint korábban, de mondanivalója még lehet a közönség, a világ számára. 1991-ben tehát Jiří Kylian és felesége, Sabine Kupferberg megalapították az NDT III-at, amelyhez olyan koreográfusokat hívtak, akik fantáziát láttak egy ilyen típusú együttesben. Az első programot William Forsythe, Mats Ek és Kylian egy-egy darabja alkotta. Ők válogatták ki a táncosokat, akik mind negyven év felettiiek voltak. Mats Ek például hozta a fivérét, Niklast, Billy Forsythe a feleségét, Aline-t... Most pedig egy japán koreográfus, Shusaku Takeuchi dolgozik négyükkel, Sabinével, Egon Madsennel, David Krugellel és Gioconda Barbával.

- Van-e speciális közönsége az NDT III-nak?

- Nem, mindenki szívesen nézi meg őket, még a fiatalok is, hiszen ezek a táncosok

szinte élő legendák Hollandiában. És amikor turnéznak is, mindig meg tudják tölteni a nézőteret. Ugyanakkor éppen most alakítjuk át ennek a társulatnak a jövőbeli működését, hiszen a művészek életkora miatt nem lehet repertoár-együttesé tenni ezt a részleget. 2002 végéig – amikor is Japánban turnézunk majd mindhárom csapattal – megtartjuk a mostani programot, és azután minden évben újabb és újabb koreográfust szeretnénk megnyerni egy-egy újabb projektre. Szabadon választhatják ki a táncosaikat, az elkészült programot pedig előre lekötjük meghatározott számú előadásra, akár más színházakkal koprodukcióban is. Végül filmre vesszük az előadást és ezzel vége. Indulhat az újabb projekt. 2003-ra Mats Ekkal már tárgyaltunk egy ilyen jellegű munkáról.

- És az NDT II, a fiatal társulat...?

- A fiatalokról természetesen egészen másképp kell gondolkodnunk. Ők éppen csak hogy elhagyták az iskolát, tehát először is meg kell tanulniuk, hogyan működik az élet egy társulatban. Tanulnak még, de már nem kezeljük őket növendékeként. 17-22 évesek és legtöbbször azzal a céllal dolgozik, hogy bekerüljön a nagyegyüttesbe. Ugyanakkor önállóan is működnek, saját repertóriumuk van, turnéznak és szép sikereket aratnak. Nagyon dinamikus koreográfiákat táncolnak, teljesen más jellegű műveket, mint a „nagyegyüttes”, holott a koreográfusok sokszor ugyanazok. Ez is érdekesség... Ezek a fiatalok – Gerald Tibbs vezetésével – nagyon keményen dolgoznak és nagyon jól képzettek lesznek, így bárhol el tudnak helyezkedni, mindegy, szívesen fogadják őket. A cél persze természetesen az, hogy bekerüljenek az NDT I-

be, hiszen megszokták már a munkastílust, ismerik a feltételeket. A jelenlegi NDT I táncosainak a fele a fiatal együttesből jött.

- Vannak máshonnan érkező zett táncosok is...?

- Természetesen szükségünk is van olyanokra, akik külföldről jöttek, mert nem jó az, ha egy társulat túlságosan zárt.

- Láttam a délelőtti tréningüket és lenyűgözött a táncosok technikai színvonala. Klasszikus balett mellett milyen modern technikákat tanulnak még?

- Táncosainknak csak a klasszikus balett-tréningjüv van. Amit mi csinálunk, az nem igényel, mondjuk Graham- vagy Cunningham-technikát. Persze, vannak olyanok, akik másutt tanultak vagy tanulnak mást is, de nálunk a lényeg a klasszikus tréningek van. Igaz, nem Vaganovát tanítunk, hanem egy „kortársabb” stílusú klasszikus technikát. A cél az, hogy a táncosaink pontosan, de szabadon és muzikálisan tudjanak táncolni, és ha nem bíbelődnek dupla saut de basque-kal, a nem nagy baj. Az egyénisé a kreativitás fontosabb, mint a trükkök kivitelezése. Ez függ össze, hogy a társulatban nincs megkövesedett hierarchia. Az egyik koreográfus ezt a táncost találja érdekesnek, a másik alkotó egy másikat. Így mindenki sor kerülhet...

- Hogyan alakult ki az NDT repertoárja?

- Kezdetben a Nederlands Dans Theater repertoárja klasszikus volt, mint akkoriban minden együttesé. Ezen az időszakban táncolta magam is. Aztán a hatvan-években megindult a nyitott. Ezt John Butler vagy Glen Tetley művei jelentették. A hetvenes évek derekán Harald Knill, az akkori igazgató Stuttgartból Hollandiába hívtta Jiří Kyliant, aki először csak alkotott, majd hamarosan a társulat vezetője is lett. Akkoriban nagyon sok tehetséges fiatal koreográfus dolgozott Stuttgartban, például Forsythe és Neumeier is... Igaz, az áttérésnek számított ez az időszak az új stílusú alkotások terén. Az ígéretes fiatalok közül így elsőként Jiří-

lett saját, önálló társulata, ahová most már ő hívhatta meg a többieket.

Nekünk készítette első darabját *Billy Forsythe* és persze kaptunk műveket *Hans van Manentől*, aki azóta is minden évben két alkotással bővíti a repertoárt. Utazásai során Jiří később is felfedezett újabb tehetséges koreográfusokat, mint például *Ohad Naharin*... Mostanában pedig főleg Franciaországban bukkan fel egyre több fiatal tehetség.

Azután ott vannak a koreográfiai workshopok, amelyet minden évben megrendezünk alkotó hajlamú táncosok számára. Itt ők maguk foglalkoznak mindennel, világtással, színpadtechnikával... Vagyis megtanulhatnak mindent, amit egy alkotónak tudnia kell. És remek táncosokat kapnak a munkához! Bemutatóikat hatalmas érdeklődés kíséri... Ilyen workshopon tűnt fel *Paul Lightfoot* és *Johan In-*

ger is, aki egy éve a *Cullberg Ballet* igazgatója...

- *Natcho Duato is így tűnt fel...?*

- Igen, *Natcho* is nálunk dolgozott, és éppen most decemberben készített újabb balettet számunkra *Arcangelo* címmel. Az ő példaképe is Jiří, aki nagylelkűen segítette mindenben.

- *A repertoárról szólva megkérdezném, hogy vannak-e régebbi Kylian-darabok is műsoron? Hiszen lassan felnő egy újabb generáció, amely nem ismeri a hetvenes években készült műveket...*

- *Kylian* legtöbbször azt mondja, hogy látni se akarja a korábbi munkáit, azok már a múlthoz tartoznak. De azért néha sikerül rábeszélni egy-egy felújításra, és amikor ezeket próbálni kezdi, akkor beleszeret, és élvezzi a munkát. Nemrég például újra műsorra tűztük a *Zoltárszimfóniát*, illetve a *Mahler* zenéjére készült, 1982-es *Lieder eines fah-*

renden Gesellen című baletteljét.

* * *

A március 16-18. közötti budapesti turnén azonban a mostani, a mai *Kylian* szerettük volna bemutatni. Hiszen ő olyan alkotó, akinek a pályáján különböző korszakokat különböztethetünk meg. Volt a szimfonikus balettek idősza, az úgynevezett „hosszú szoknyás korszak”, azután a *No More Play* vagy a *Falling Angels* már egy újabb szakaszt jelzett. Ebben a periódusban, a nyolcvanas évek második felében, amelyet „fekete-fehér korszaknak” nevezünk, *Kylian* művei agresszívebbek és érzékibbek lettek, kevesebb díszletet használt, egyszerűbb és rendszerint fekete kosztümökbe öltöztette a táncosokat és sok izgalmas fényhatással dolgozott. Ide tartozik a most Budapesten bemutatott *Sarabande* is... Aztán az állandó kutatás újabb változást hozott.

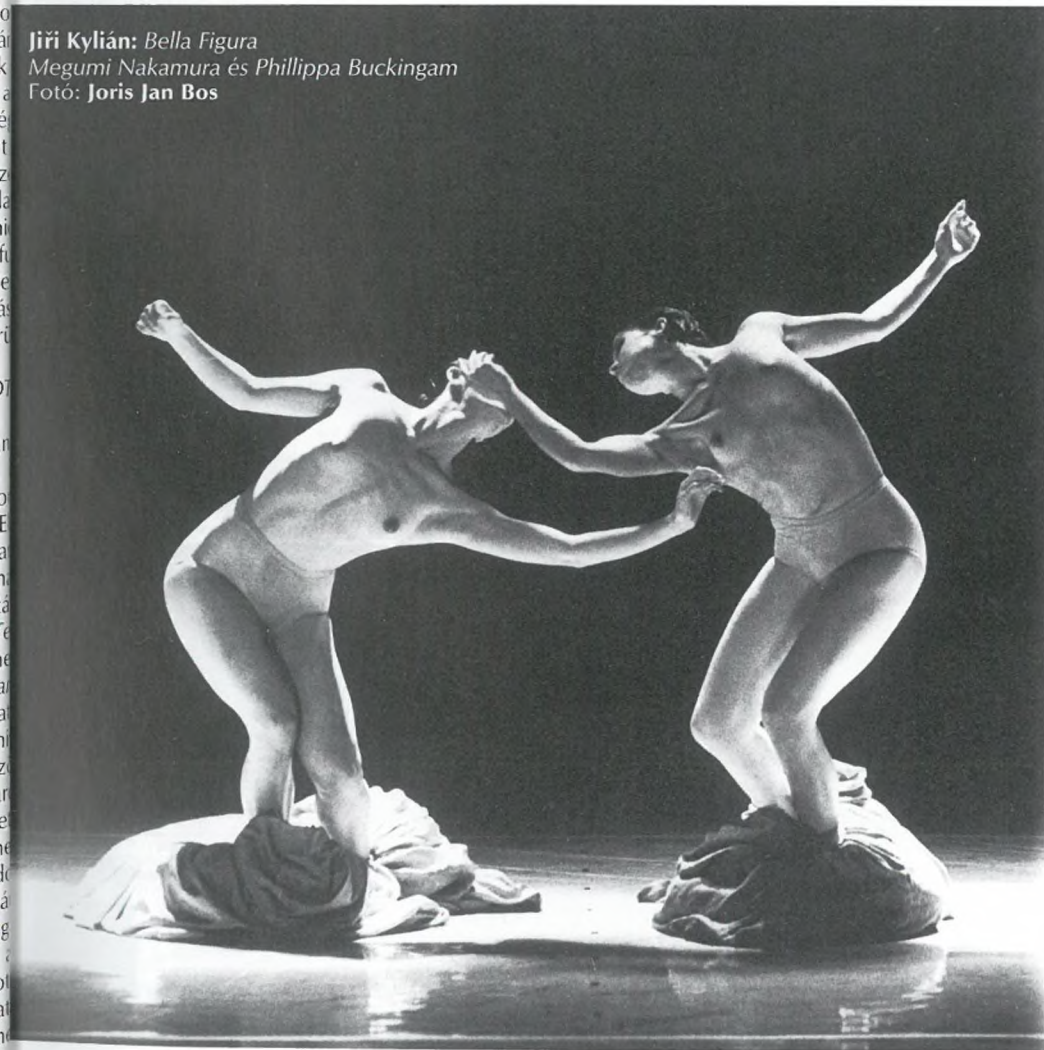
Visszafogottabb hangvételt, a barokk zene felhasználását és sok-sok kísérletezést a térrel. Ezt láthattuk a *Bella Figura*-ban. Mostanában a film, a videó igazgatja Jiří-t. Nagyon szép darabokat készített már videóra az NDT II-vel és az NDT III-mal, tavaly pedig egy egészen különleges művet, amelynek *Clic, Pause, Silence* a címe. Ebben ugyanazokat a kérdéseket feszegeti, amelyeket a *Bella*-ban is felvetett: mit is jelent játszani, hol kezdődik a színpad, mi a valódi és a hamis, ki a közönség, egyáltalán van-e hagyományos értelemben vett közönség... A legújabb videó munkája, amelyet az NDT II-vel készített, még érdekesebb: a táncosok kedvenc versüket mondják előre és visszafelé is, és a mozdulatsorok is visszafordulnak. Mindez nagyon érdekes hatást kelt. Ráadásul a talajt is megmozdítja a táncosok alatt úgy, hogy a táncosok felszedik a színpad deszkáit, illetve ide-oda rakosgatják azokat. Ehhez a lassított felvételt alkalmazza. Új baletteljéről még nem sokat tudunk, ennek az a címe, hogy *27 perc, 45 másodperc*, és az idő kérdését boncolgatja benne. Az igazán különleges Jiří munkásságában az, hogy mindig kísérletezik, mindig újabb és újabb utakat keres. Míg sokan kialakítanak egy rájuk jellemző stílust és általában megmaradnak amellett, ő mindig igyekszik újítani. Fejlődés van a munkáiban, gyakran úgy is, hogy egy megkezdett ötletet a következő darabjában teljesít ki.

- *Hová lehet elhelyezni a Nederlands Dans Theatert az egyre szaporodó kitűnő társulatok sorában?*

- Valóban sok a jól képzett, izgalmas együttes manapság a világban, nem igen lehet „legekről” beszélni, és ez jó. Ami nálunk szerintem előny, hogy a táncosaink rendkívül nyitottak, mindenre alkalmasak... *Kylian*, *Forsythe*, *van Manen*, *Duato*, *Naharin* vagy más valaki stílusa sem okoz gondot a táncosoknak. És, ha valaki spiccen képzelet el a koreográfiát, azt is meg tudjuk csinálni. Ennek a befogadókészségnek a titka az NDT II-ben folyó munka, mert ott szinte mindenféle stílussal találkoznak a fiatalok.

Major Rita

Jiří Kylián: *Bella Figura*
Megumi Nakamura és Phillippa Buckingham
Fotó: Joris Jan Bos

VII. Magyar Nagydíj és V. Kürverseny

Szombathely 2002

Március 23-án este került sor a Savaria TSE és a Művelődési és Sportház rendezésében Szombathelyen a Művelődési és Sportházban az immár rangos eseménynek számító VII. Magyar Nagydíj és V. Kürversenyre. Évről évre randevúzik itt egymással a standard és latin táncok magyar élmezőnye, valamint a kürverseny indulói. Teljesítményeiket már hagyományosan nemzetközi zsűri értékeli.

Várhegyiné Nagy Rózsa versenyvezető konferanسیé bemutatta a versenyző párokat, a szakmai testület tagjait. A nemzetközi zsűri összeállítása a következő volt: *Grethe Andersen* (Norvégia), *Igor Henzely* (Csehország), *Heide Götz* (Ausztria), *Danielle Nowak* (Szlovénia), *Márkus Sónyi* (Németország), valamint – Magyarország színeiben – *Somkúti Annamária* és *László Attila*.

A Magyar Nagydíj standard kategóriájában 15 páros versenyzett. Az elő- és középdöntők után láthattuk a finálé színvonalas mezőnyét az alábbi végeredménnyel:

1. *Rochowski Axel–Inotainé Fischer Mariann* (Sway TSE, Budapest);
2. *László Csaba–Szögi Szilvia* (Szilver TSE, Szentes);
3. *Kiss Balázs–Magyar Andrea* (Oktogon TC, Budapest);
4. *Páli Erik–Páli Viktória* (Szilver TSE, Szentes);
5. *Angyal András–Váradí Martina* (Valcer, Debrecen);
6. *Szabó Antal–Zsuppán Alexandra* (Patak TSE, Budapest).

A *Rochowski–Inotainé* páros klasszis teljesítménnyel fölényesen lett első: mind az öt táncot külön-külön is megnyerték, és csak egyes helyezési számokat kaptak. Szuper technika, szuper elegancia, nagy lendület és látványos előadásmód jellemezte őket. Axel és Mariann még csak nyolc hónapja táncolnak együtt és sok híres külföldi tréner segíti felkészüléseiket. Eddigi legszebb eredményük, hogy az angliai nemzetközi versenyen bejutottak a 24-be. Axel német, de két éve él Angliában és korábbi eredményei közül az Angol Standard Bajnokságban elért harmadik hely – korábbi partnerével táncolva – a legszebb. Mariann nem kell külön bemutatni olvasóinknak, mert mindenki jól tudja, hogy többszörös magyar bajnok. Most új táncpartnerével magyar színekben versenyez. A mezőny további résztvevői is jó benyomást keltek, különösen a *László–Szögi* kettős.

A Magyar Nagydíj Latin kategóriájában 11 pár indult. Az elődöntő után itt közvetlenül a döntő élvezői lehettünk, helyenként kiváló teljesítményekkel és az alábbi végeredménnyel:

1. *Vescovo Maurizio–Törökgyörgy Melinda* (Pro Art, Kistelek);
2. *Magyar Róbert–Wolf Nanda* (Oktogon TC, Budapest);
3. *Velev Vladimir–Bodócs Gabriella* (Agria TSK, Eger);

4. *Szöllősi Jenő–Darvasi Gabriella* (Feeling TSK, Budapest);
5. *Walcz Szabolcs–Kovács Nikolett* (Swing, Budapest);
6. *Gellai Tamás–Rábel Judit* (Bolero, Budapest).

A többszörös kisteleki magyar bajnokpár fényes győzelmet aratott, egyértelmű pontozással, mind az öt táncot külön-külön is megnyerve. Extra technika, elsőprő lendület, gyönyörű figurák és nagy átélés jellemezte Maurizio és Melinda kitűnő táncait az összhang magas fokán. Legfrissebb nemzetközi sikereik: első hely Riminiben egy nemzetközi versenyen és az angol U. K., ahol a középdöntőbe jutottak. Sok neves külföldi tréner is segíti munkájukat, mint az olasz *Pregolato* vagy a német *Galke*.

A Magyar Nagydíj latin versenyének külön izgalmat csatája a második és harmadik helyezett párosok között zajlott. Végül a kemény stílusban táncoló, dinamikus *Magyar–Wolf* kettősé lett az ezüstérem.

A kürverseny különlegessége a versenytáncnak. Itt előírás, hogy az induló párok szabadon választott és előkészített zenére táncolnak 3 percig. A tánc tartalmazhatja mind az öt azonos kategóriába tartozó tánc elemeket (standard vagy latin) vagy állhat standard illetve latin táncból. Itt a pontozás is másként folyt. A helyre pontozást ezúttal 5.0 és 6.0 között kiadott pontok váltották fel.

Az V. Magyar Kürverseny Standard kategóriájában 5 párból született a következő végeredmény:

1. *Herczeg Attila–Herczeg Krisztina* (Fiesta, Ócsa);
2. *Lóska Attila–Schmidt Erika* (Botafogo, Budapest);
3. *Páli Erik–Páli Viktória* (Szilver, Szentes);
4. *Novák Tamás–Móritz Hajnalka* (Savaria, Szombathely);
5. *Prukner Zoltán–Horváth Anita* (Savaria, Szombathely).

Rochowski Axel–Inotainé Fischer Mariann a Standard verseny 1. helyezettei

Vescovo Maurizio–Törökgyörgy Melinda a Latin verseny 1. helyezettei

A Magyar Nagydíj standard és latin dobogósai

A Kürverseny döntősei együtt
Fotók: *Rollinger Károly*

Professzionális Magyar Latin Bajnokság

Dunakeszi 2002

„Dance and Show” című, quickstep-re épített számukkal megéredemelten, szoros küzdelemben nyert a Szombathelyen élő *Herczeg testvérpár*, akik nemrég igazoltak a Fiestához. Nagyszerű egyéni variációk, gyorsaság, kitűnő technika és színes előadásmód mellett rendkívüli lazaság, elegancia volt jelen előadásukban.

Latin kategóriában 8 pár versenyzett az alábbi végeredménnyel:

1. *Tóth Gábor-Móritz Zsófia* (Savaria, Szombathely);
2. *Walcz Szabolcs-Kovács Nikolett* (Swing, Budapest);
3. *Horváth Dávid-Monostori Veronika* (Savaria, Szombathely);
4. *Domonkos Gergely-Holler Eszter* (Pataky, Budapest);
5. *Németh Attila-Szabó Viktória* (Savaria, Szombathely);
6. *Horváth Ádám-Szabó Angéla* (Savaria, Szombathely);
7. *Horváth Viktor-Szele Dóra* (Savaria, Szombathely);
8. *Németh Dávid-Horváth Zsófia* (Queen).

A latin kűrverseny hozta a látványosabb, színvonalasabb produkciókat és a kimondottan tömör mezőnyt. Érzésem szerint, de a pontok alapján is, nem voltak nagy különbségek a párok között. Végül ebből a színes forgatagból nyert a *Tóth-Móritz kettős*, a hazai Savariának szerezve dicsőséget. „Heartbeat” című számukban mind az öt latin táncot érintették pontos technikával, harmonikus váltásokkal, nagyszerű figuranyaggal és igazi latin tűzzel, showszerű előadással.

Az eredményhirdetésre ünnepélyes keretek között került sor, ahol a rendezők és támogatók jeles képviselői adták át a különböző kategóriák dobogósainak, döntőseinek járó értékes díjakat.

Immár hagyomány, hogy itt Szombathelyen a Magyar Nagydíjon adják át a Magyar Köztársaság Kupát az előző évben legsikeresebb hazai táncosoknak. Most a standard és tiztánc kategóriában *László Csaba és Németh Anikó*, a szentesi Szilver versenyzői, míg a latin kategóriában *Vescovo Maurizio és Törökgyörgy Melinda*, a kisteleki Pro Art párosa vehette át a Magyar Köztársaság Kupát *Pásztor Ferenc*től, a Magyar Táncsport Szövetség elnökétől.

Bemutatók egész sorának is örülhetett az 1200 hozzáértő néző. A Savaria Táncsport Egyesület többszörös magyar bajnok, EB ezüstérmes és VB negyedik formációs csapata adta elő sikerszámát, a *Musik Songs and Melodies* című latin mixet.

Láttuk továbbá a Savaria TSE gyermek- és junior formációs csapatainak bemutatóit is.

Idén is nagy közönségikert aratott a Magyar Nagydíj és Kűrverseny – színvonalas versenyszámaival és bemutatóival, a hibátlan rendezésnek is köszönhetően.

Rollinger Károly

Április 13-án Dunakeszin, a Radnóti Miklós Gimnázium tágas nézőtérrel ellátott modern sportcsarnokában 7-8 száz néző előtt zajlott le a 2002-es Professzionális Magyar Latin Bajnokság a fővárosi Quick TSE és a Lokomotív Táncklub közös rendezésében.

Mindössze 5 induló párt mutatott be ezen a versenyen a versenyvezető konferanrszié *Dobó Erika*. Az előtáncolás után végül jól felkészült párok színvonalas versenyét hozta az idei *Profí Magyar Latin Bajnokság* döntője. A végeredmény:

1. *Német Péter-Lajtai Beatrix* (Budapest);
2. *Winters Barry-Bischof Petra Diana* (Szombathely);
3. *Tóth Szilárd-Juhász Ágnes* (Kiskunhalas);
4. *Dudás Tibor-Cserenyák Szilvia* (Budapest);
5. *Horváth Péter-Törökgyörgy Erika* (Szeged);

Bajnoki címét megvédve lett ismét profí magyar bajnok a *Németh Péter-Lajtai Beatrix* fővárosi kettős. Gyönyörű figurákkal, szép latin vonalakkal, nagy átéléssel, hittel adták elő művészi hatást keltő, jól felépített táncaikat. Főleg dinamikában léptek előbbre a múlt évhez képest. Erre a Magyar Bajnokságra kivételesen csak magyar tánctanárral, *Borsos Nándorral* készültek fel, rendszerezve az eddigi tapasztalatokat. Péter és Trixi már hosszú évek óta táncolnak együtt. *Háromszoros* latin magyar bajnokok az

amatőröknél és kétszeres bajnokok a profíknál. Most nagyon készülnek a szeptemberi Miami-ban tartandó Profí Latin VB-re. Addigi menetrendjük: indulnak *Blackpoolban*, utána a *German Openen*, és szeretnének a VB legjobb 24 párosába bejutni.

A mezőny többi tagja is alaposan felkészült. Különösen az angol iskolát is időnként felvillantó *Wintersék* jeleskedtek stílusos, technikás előadásukkal. De kitett magáért a gyors, temperamentumos kiskunhalasi duó is. Nagyon tetszett még a született tehetség *Dudás Tibor*, akinek a vérében, az ereiben van a latin stílus. Korábbi partnerével többszörös magyar bajnok. *Cserenyák Szilvia* a párja évek óta, és együtt évről évre jobbak. Ezen a versenyen villámgyors, tüzes latin show-t láttunk tőlük, és bizony, sokkal jobb helyezést érdemeltek volna! A mezőny ötödik helyezettjei sem vallottak szégyent. Végig nagy lelkesedéssel és jól táncoltak ebben az igen rangos és erős profí mezőnyben.

A rendezvény keretein belül az amatőr táncosok standard ranglista versenyére is sor került, ahol 38 párból klasszis teljesítménnyel nyert *Rochowski Axel és Inotainé Fischer Mariann*, a budapesti Sway táncosai. A versenyeken mindvégig az alábbi összetételű zsűri pontozott: *Becz Attila, Borsos Anikó, Móczóné Vidovencz Andrea, Novák Zsuzsa, Somkúti Annamária, Tóth Klára és Várhegyiné Nagy Rózsa*.

Rollinger Károly

Az induló párosok az eredményhirdetéskor • Fotó: Rollinger Károly

Salome lányai

Szerep és jelentés a mai magyar hastáncban II. rész

Az előző számban szoltam a hastánc formavilágáról, történetéről. Ebben a második részben a magyar hastánc általános jegyeire, sajátosságaira szeretném irányítani a figyelmet.

A rendszerváltás a magyar mozgás- és táncművészetben jelentős változásokat idézett elő. Nem kizárólagosan a klasszikus és kortárs „magaskultúrában”, hanem a társadalom mozgásigényével rendelkező szélesebb rétegeinek körében. Sőt, itt talán szembeötlőbb volt a váltás. Az általános nyitás az „új” élet- és gondolkodásformák, más kultúrák, világzene, könnyűzene, ezoterika és erotika iránt legalább olyan fontos szerepet játszottak, mint az állami támogatás megszűnése a különböző amatőr és félamatőr önképző (főleg népi) együttesek számára.

A magyar hastáncmozgalmak is a rendszerváltásnak köszönhető születését, éppúgy, mint a sztriptíz vagy a rúd-tánc, az erotikus/vendéglátóipar keretein belül. Aztán itt van a thai-box, tajcsi, kallanetiks, intim torna, mind mennyire eddig egzotikusnak tűnő mozgásforma, amit a magyar mozgáskultúra hirtelen importált, és honosítani próbál. Mindegyiknél kérdéses, hogy ez mennyire sikerült, a siker mennyire lesz tartós. Továbbá, ha már gyökeret eresztettek ezek a mozgásformák, milyen organikus változásokon estek vagy esnek majd keresztül, mennyire alkalmazkodnak a helyi elvárásokhoz, piaci feltételekhez, vagy mennyiben tudnak piacot teremteni önmaguknak.

A magyar hastánc értelmezésének egyik sarokköve annak a ténynek a figyelembevétele, hogy hirtelen importként érkezett a színre. Megjelenéséhez az itt letelepedett arab-török diaszpórának gyakorlatilag semmi köze nincsen. Eredete és alapvető referenciapontja a nyugati félteke. Legismertebb hastáncosnőink: *Tia*, *Amira* mindketten

Amerikában tanultak, mások meg főleg tőlük. Újabban a brit befolyás is megjelenik hazai mezőnyben (*Mahmur*). A brit hastáncot egy másik név miatt érdemes kiemelni igazán, ez pedig *Wendy Buonaventura*, aki mind gyakorlója, mind elméleti guruja a műfajnak. Egyébként Hossam Ramsey, az egyik legnépszerűbb Raqs Sharqi dobos/ütös és hangszerelő is Nagy-Britanniában él, *Serenával*, dél-amerikai származású hastáncos feleségével.

A hastánc elterjedését az 1893-as chicagói, és az 1900-as párizsi Világkiállításokon megjelenő „cairoi utca” életkép indította útjára, az orientalizálás egyik legprominensebb formájaként (az építészet, lakberendezés, divat mellett), először főleg színházi, később revü- és esztrád műsorokban, mára pedig már éttermekben, lokálokban, klubokban, kocsmákban. Itt érdemes talán megjegyezni, hogy a ma Magyarországon megvásárolható hastánczenék 90 százaléka német, brit, francia gondozásban jelenik meg, főleg világzenére szakosodott kiadóknál, azaz kifejezetten egy nyugati rétegzönség számára, mégha ennek a rétegnek az egyik lapját nyugaton élő keletiek teszik is ki. A hetvenes-nyolcvanas évek terméke az ezoterika, etnikai autentia felé hajlás, párosítva a feminizmus belső ént, immanens női mivoltot való keresésével, egy önmagára tekintő, egynemű csapaton belül. (*Wendy Buonaventura* pl. egyértelműen ide sorolódik be.) A nyugat orientalizmus rendkívül nagy (vissza)hatással volt és van magára az arab-török hastáncra, a hatást azonban ellenhatás is fölváltja. Mint már az első rész-

ben említettem, Egyiptomban és Törökországban is a turista-, vendéglátóipar, így nagyrészt egy nem-arab fogyasztóközönség igényeit próbálja kielégíteni a Nasszer halála óta egyre konzervatívabb és mértéktartóbb erkölcsű társadalom. A mai arab hastáncosnő nem jelenik meg meztelen hassal és meztelen lábfejjel. Ha megtartja a melltartó-öv felépítésű jelmezt, akkor hasát tüllel, vagy testszínű anyaggal takarja le, de az estélyinek megfelelő szerelésben való táncolás a legelfogadottabb.

S z ö k e, csupaszhasú kelet-európai „kolléganőinek” viszont annál nagyobb a keresletük. A 2002. március elején másodikorra megrendezett, és már „Raqs Sharqi Fest”-re keresztelt verseny, amelyet egyiptomiak szponzoráltak, és amelynek a fődíja rövid le szerződés, jó példája ennek. Ez év nyertese is festett szöke, műcopffal, szolizott, húsos, harmincas lakodalmas rock-anya, akinek fontosabb a dáridós hangulat megteremtése, mint csipejének dobbal való szinkronizálása. *Mona*, aki még süldőlánként tűnt fel egy *Ki mit tudon*, viszont legjobb példája az arab világba, elvárásokba, pénzbe való sikeres és nívós beilleszkedésnek, boákkal, tú-sarkúban. Vannak hagyományörző tendenciák, azaz „népi táncok” hű másolatai is. *Joós Judit* és együttese eredetileg marokkói néptáncokkal kezdte, de most már ők is áttértek a gavazi táncra, aminek autentikussága eléggé bemerített. És vannak félmeztelenül (is) táncoló primadonnák, akik a szakrális prostitúció ősi hagyományára rendkívül áttelesen, és szinte minden tekintetben, azaz szakralitás nélkül utalnak, olykor még bulvárlapok cím- vagy hátoldalain is.

Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy szinte minden hazai hastáncosnő álnéven szerepel. Mint az apácák DJ-ék, grafiti művészek, képek és kalandornők. Nem egyestére szóló szerepet játszanak el, hanem egy személyiséget alakítanak ki, egy márkanevet, stílusjegyet adnak el. Ennek része a név keleties hangzása. A keletre állandó utalás történik, zenében, mozdulatkincsben, öltözködésben és nagyon gyakran, nagyon sajátos módon, háremek, pasák, szőnyegek, vizipipák kevered-

Mahmur

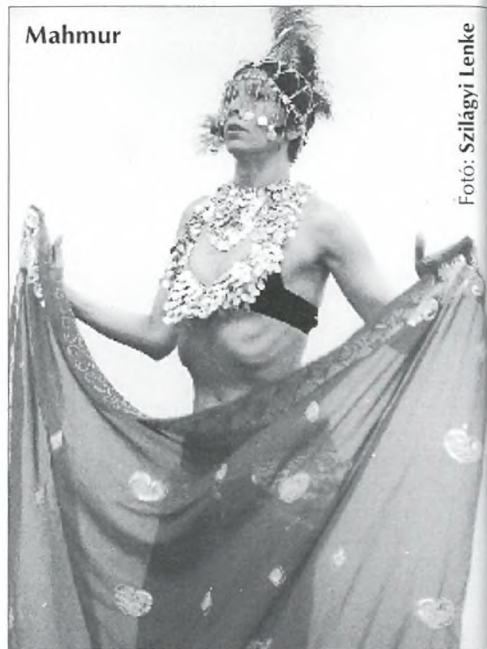

Foto: Szilágyi Lenke

nek a „lélek táncával”. A magyar valóság elég támpontot nyújt ahhoz, hogy megértsük, miért kellene ebből egy mesésebb, varázsosabb világba vágyódnunk, ott menedéket, értelmet és önmagunkat keresni. A magyar kultúra, a racionális európai kultúra részeként, nem rendelkezik olyan bugyrokkaival, ahol az eksztázis, az egyén önmagán való túllépése, vagy akár az a fajta álom, ábránd, revület, amely merően érzéki panelekből építkezik, helyet lehetne magának. De mint látjuk, a Raqs Sharqi is egy nyugati hatásra és részben igényre kialakult hibrid. Az az ősi, szakrális tánc, amit sokan keresnek benne, talán soha nem is létezett. A kelet igazi transztáncjai a szuffikkal hozhatók összefüggésbe, a pörgő dervisekkel és társaikkal, amelyek egy arab számára olyan messze állnak a hastánctól, mint Makó Jeruzsálemtól.

Forrai Éva
(Folytatjuk)

Bánk bán-felújítás az Operaházban

Katona József Bánk bánja a magyar drámairodalom egyik csúcspontja, halhatatlan remeke. Katona művének erőssége a magyar történelmi emlékek hiteles megjelenítése. A dráma – két évszázaddal a szent-istváni ország-alapítás után – a vezető magyar államférfiak szembenállását idézi meg az idegen betolakodottakkal szemben. A köteles felelősség-érzet közösségi felismerésének drámai alaphelyzetében másodlagosan jelenik meg Bánk, a nagyr és felesége, Melinda, valamint Gertrúd, a királynő egyéni tragédiája.

Az opera-változat alapja Egressy Béni (a nagy magyar színész: Egressy Gábor öccse) nem túl szerencsés szövegkönyv-átírata. A Bánk bán operai megjelenését mégis *Erkel Ferenc* zenéje (1861) emelte Katona József szintjére, amely a szövegkönyv gyengéit is feledtetette. Az első igazi felújítás alkalmával, az 1930-as évek végén az operaház vezetősége további zenei változtatásokat eszközölt: a darab bariton és tenor hangváltoztatban is kiegészítéseket kapott.

A jelenlegi rendezés nem elégedett meg ezekkel, ráadásul olyan irányokba kísérletezett, amelyek az eredeti darab és szerzője, Katona József szellemiségétől a lehető legmesszebb állnak. A Bánk bán máig érvényes, történelmi erejű és lélektani üzenete, amiért a felújításra napjainkban is érdemes időt és pénzt áldozni, nem más, mint a hazaszeretet, a honért érzett felelősségérzet és személyes áldozatvállalás. *Káel Csaba* rendezése (s ezzel együtt az operaház jelenlegi vezetőinek a figyelme) azonban a magyar néző számára e mindenkor fontos mondanivalót elkerülte. Káel nem Katonához és Erkelhez mérte törekvéseit. Nem kívánt a nézőben cselekvő érzelmeket ébreszteni. A *nemzeti tragédia megidézésekor szép és üres szórakozta-*

ásra vállalkozott. Ezt a megálapítást erősíti meg az első látvány-élmény: a szinpadtérnek a vállalt drámához alkalmatlan építménnyel történt betelepítése. Katona a szövegéhez berendezte a teret: „*Setét boltozat Petur házában. Hátul közepén egy fekete asztal, melly körül Mikhál bán, Simon bán és a békétlenek ülnek, sokan pedig körülöttük állanak. Petúr bán az előlülő; a feje felett, a falon egy kép függ, mellyen egy trónuson büszkén ülő asszony látszik. Minden békétlen mellett a székhez egy befedett pajs van támasztva. Egy nagy függőlámpás világít. Az előbbeni éjszaka.*”

„Fiam, a szinpad térben minden részletnek dramaturgiai jelentése van...” – tanultam személyesen Tamási Árontól. Katonánál a setét boltozat és a fekete asztal a tragédia elkövetkeztének a színtere, a befedett pajsok, a kép és az éjszaka is. A tárgyaknak is hangsúlyos, a drámát idéző jelentősége van. A pajsz védelmi eszköz. Eltakart alakja egyelőre drámai titkot tartalmaz. Akik viselik, az ország védelmére személyükben vállalkoztak! A kép: emlékeztető; kiról, és miről folyik a drámai vita; az éjszaka, a sötétség titkos történések ideje.

A rendező az eredeti instrukciókat semmibe véve fogalmazta meg a látványt, feltehetően Petur gótikus házának emeleti balkonján, ami nem éppen titkos találkozársra való. Csak távolból, szinte az égbe emeltem látjuk a Békétlenkedőket a mellvéd mögött. A nézőnek semmi lehetősége nincs résztvenni vitájukban, nincs azonosulni velük. Ez a megoldás mintha tudatos törekvése lenne a rendezőnek. Ez annál is furcsább, mert Katona, talán korát meg is előzve, erősen pszichológiai megalapozottságú drámát írt, amelynek gyújtópontja a „békétlenek gyűlése” és drámai megnyilatkozásai. Ugyanak-

kor ezt a feszültséget korántsem kizárólagosan Petur bán képviseli! Katonának arra is volt gondolja, hogy a Békétlenek közé jelentős szerepben felvegye a spanyol bojothiak Simon és Mihál grófjait. Ebből a csoportosulásból ismerjük fel a későbbiekben Peturt, amint az égbenyúló lépcsősoron kezd „alászállni az égből” és teljes fényben magára maradva „békétlenkedik,” elválva társaitól, a „sükektől és vakoktól.”

Ilyen sehova-nem-tartozást mutat a királyi udvar ünnepeinek látványa (Mozgástervező: Bán Teodóra) is. A jelenlétük semmiképp sem idézik azt a magyar királyi udvart, amely Európa akkor irigyelten leggazdagabb, arannyal, ezüsttel teli, gazdagságot sugárzó országának központja volt. Ez a magyar királyság látta el egész Európát arany- és ezüstpénzzel. A nemesfémeket itt bányászták, és Alsó Magyarország: az akkori Felvidék pénzverdei szállították azt minden királyi udvarba! A magyar királyi udvarban még a pecsétek is aranyból készültek. (Ilyen pecséttel maradt ránk a kor Aranybullájának másolata is.) A magyar udvar a történelmi emlékek szerint a bizánci udvart tekintette mintaképének. Izlés- és viseletkultúrája is részben ahhoz, s nem az olasz vagy a nyugati udvarok ízléséhez hasonlíthatott. Az idegenek pedig igyekeztek a mieinkhez hasonlítani. E történelmi körülmények ismeretében a felújított darab magyar udvarának viselete – nők, férfiaké egyaránt – indokolatlanul visszafogott. (Kosztümtervező: *Velich Katalin*)

A megrendezett ünnepi alkalomnak nincs tartalma sem térben, sem időben. Az eközben megjelenő tánc pedig teljesen hiteltelen. *Karókkal táncolni a királyi udvarban?* A történelemből annyit sem tanultunk meg, hogy a szolgál (később a jobbágy) viselt botot, aki nem volt köteles résztvenni az ország védelmében? A nemes ember viszont kardot és piros csizmát viselt, mert életével felelt a haza védelméért! (Amit ezzel a megkülönböztetéssel értkeltek.) Ezért volt a kard annyira vágyott; a katonának felcsapott legény oldalán olyan dicső! De a Bánk bán magyar udvarában *bottal nemesi körtáncot táncolni*? Ki hallott ilyet?

A koreográfus *Farkas Zoltánnak* (Batyunak) jó alkalma nyílt a verbunkos előzménye: a fegyveres tánc megidézésére, amelyről emlékeinket a *táncudomány* rögzítette. De ehhez olvasni kell. Ismerni a kard és a pajsz kezelési módját, a táncosaikkal gyakorlatni a sarkantyúviseletet és a fegyveres tánc előadásának egyéb kellékeit. A grúzok mutattak erről jó példát, s a magyarok ugyanebben a kultúrában éltek elődeikkel! Az adott szinpad szituációban ilyen elméleti (és táncos) felkészültséggel kellett volna színre lépni. Lám, a néptánc anyagának elemi mozgásismerete *szellemi ismeretek nélkül* újból és újból botrányos következményekkel jár. Miközben rendre elfelejtjük, hogy a tévedések sokunk pénzén, kulturális értékeink kárára történnek, a közönség félretájékoztatásáról nem is beszélve.

„Békétlenkedőként” Petúr bán idézem: „Görög, gubás, bojer, olasz, német, zsidó, nekem milyest fejét a korona díszesíti, mindegy az, mert szent előttem a királyom, és az asszonyt becsülöm – ah, de mégis annak én engedelmekdni nem tudok. Nem, nem tudok, mint Endre, a királyunk! – Midőn Posonvárbán Erzsébetet általvevé Lajos thüringi herceg számára a követség – miképp állt ottan ő! Egész ország csupán nyelvén lebegni látott: *Köszöntöm uratokat* (így szólt). *Mondjátok neki, hogy ezen csekélységgel elégedne meg; ha Isten éltet, még idővel a legtöbb drágaságokkal fogom tetézni.* – S kirakta a szörnyű sok kincseket, amelyeken Thüningia elvakult. Hogy állá ottan Endre, hátul egy szegletben – Endre, a magyar király! – Pirulva morgott a magyar, s te Bánk, s köntösét rántád, hogy előbbre menjen. Sirt bennem a lélek, hogy a pazarlást szemlélttem, és minden magyar szeme könnyekbe lábadt. – Honnan volt az a kincs? Bánk, nem felelsz? – Tulajdonukat elvéve, s od'adta a hazájából cinkossinak, s kihúzta a szegény magyarnak a kezéből a kenyért...”

Falvy Károly

Akkor hát miről is beszélünk?

Jobb, ha a kezdet kezdetén bevallom, nem vagyok avatott értője a tánc művészetének. Mentségemre: érdekel. Ezen érdeklődés, no meg Szebeni András fotóművész figyelemfelkeltő beszélgetése nyomán látogattam el tavaly az újjáéledő Pécsi Baletthez, majd több próbájukat és előadásukat végignézve írtam egész oldalas riportot a *Népszabadság* című napilapban. Nem is annyira a szakmai szempontok foglalkoztattak, mint inkább a nekibuzdulás felémelő érzelmei és szándékai, az útkeresés izgalmi, lelket és testet egyaránt próbára tévő stációi.

Mi tagadás, megfogott a társulat tagjainak, *Keveházi Gábor* balettigazgatónak és *Egerházi Attila* művészeti vezetőnek az elszántsága, és Egerházi neoklasszikust modernre felváltó igyekezete. Mint a tettes, tértem vissza többször a helyszínre. Figyeltem, hogyan haladnak, s azt is, hogyan transzformálódik a mozgás nyelvére a gondolat. Megnéztem őket (is) a budapesti *Carmen-fesztiválon*, örültem sikerüknek, majd lelkesedésem hirtelen megtorpant.

A megtorpanás pillanata az volt, amikor elolvastam Fuchs Livia írását az *Élet és Irodalom* 2002. március 29-i számában. Arról tájékoztatja az olvasót, hogy „a Pécsi Balett zavarba hoz, mert idegen tollakkal tetszeleg. Ugyan nem hirdeti – ha csak azzal nem, hogy a koreográfus mellett egy adaptáló neve is ott szerénykedik – de leplezhetetlen, hogy Egerhá-

zi Attila Kylián után most Mats Eket is magyarította. Mert a zseniális svédé az ötlet, hogy Carmenből egy bohókás vadócot, a Torreádorból pedig macsóparódiát faragjon. Nem csak a főbb karakterek, az egyfelvonásos egész felépítése is hűen követi Ek dramaturgiáját, sőt, néha egész szekvenciák kerülnek át a Cullberg Balett előadásából anélkül, hogy az idézés értelmet nyerne.” Röviden és magyarul: Egerházi szellemi tolvaj. Plagizátor, aki eltulajdonított egy zseniális ötletet és lemásolta a koreográfiát. Mint avatatlant táncszínház-szeretőt, szíven ütött a kritika: lám, lám milyen meglepetések érhetik az ember fiát. Az ügy azonban rám nézve súlyosabb következményekkel is jár. Hiszen, mint újságírónak, saját magamnak kell elszámolnom azzal, hogy a *Népszabadság* több százezer olvasóját olyan törekvés, színházcsinálás mellé próbáltam állítani, vagy legalábbis afelé hangolni, ami alkotói lopáson és hazugságon alapul. Érthető szakmai nyugtalansággal kezdtem hát olvasni a *Színház 2002.* júniusi számában Tóth Ágnes Veronika és Mestyán Ádám *Egy mítosz fénytörései* címet viselő munkáját, amely a *Carmen-fesztivállal* foglalkozva ezt írja a Pécsi Balett előadásáról: „Egerházi, ha markáns stílusjegyekkel nem is, de finom humorral bír, jól felépített, kellemes darabot tud készíteni, ezen a *Carmen-koreográfián* sincs mit szégyellnie. Kicsit sajnálom, hogy az ironikus

elemek nem vették át az uralmat a darabban, ízlésem szerint való lett volna egy teljesen groteszk *Carmen-paródia*. Így viszont csak a klasszikus téma klasszikus, ironiával kissé megfűszerezett feldolgozása született meg, ami ebben a mezőnyben nem kis teljesítmény.” Lopásról, plagizálásról, másolásról szó nincs. Ellenben. Ellenben a szerkesztőség lábjegyzetében ez áll: „Kötelességünk tájékoztatni az olvasót, hogy Egerházi Attila *Carmen* koreográfiájának ihlető forrása Mats Ek Magyarországon nem játszott, a *Cullberg Balett* társulatának 1992-ben készített hasonló című egyfelvonásos balettja.” Ezután a lábjegyzet axiomaként idézi a fent említett Fuchs Livia-sorokat.

Olyan lettem, mint Poirot. Nyomozni kezdtem. Most már az izgatott, hogy mint újságíró, aki hályogkovács módjára nyúlt valamihez, amiben szakmailag igen hiányosan képzett, hiteltelenné váltam-e, vagy sem, amikor a Pécsi Balettről írtam. Lefordítottam az egyik vezető külföldi szaklapból, a *Danse* című magazinból azt a *Celie Barbier* által jegyzett cikket, amely a Pécsi Balett, illetve Egerházi *Carmen*jéről szólva meg sem említi az utánérzésnek még a gyanúját sem Mats Ekkal összefüggésben. Ha valaki, akkor tán e rangos külföldi táncművészeti magazin tudósítója számára azért mégiscsak fel kellett volna tűnnie, hogy itt valami nincs rendben, gondoltam. Nem tűnt fel. Elismerően írt a pécsiekről.

A legenyhébb kifejezés, amelyet éreztem, az elbizonytalanodás volt. Amely, ha ez egyáltalán lehetséges, még tovább fokozódott, amikor a *Jelenkor* júniusi számában elolvastam Fuchs Livia *Évad* végén címet viselő cikkét (alcím: A Pécsi Ba-

lett 2001/2002-es repertoárjáról), amelyben a szerző egyebek között így méltatja (!) az Egerházi-féle *Carmen* produkciót: „A koreográfia mozgásanyagán tetten érhető Mats Ek harsányabb fogalmazásmódjának, jellegzetes stílusának hatása. Egerházi vezérlése azonban egyéni, a mű szerkezete világos, ráadásul egy-két következetesen alkalmazott kellék is segíti a jellemzést és a megértést.”

Ez ugyebár enyhén szólva nem ugyanaz, mint amilyen az ÉS-ben olvasható. Jelesül: „Nem csak a főbb karakterek, az egyfelvonásos egész felépítése is hűen követi Ek dramaturgiáját, sőt, néha egész szekvenciák kerülnek át a *Cullberg Balett* előadásából anélkül, hogy az idézés értelmet nyerne.”

E megállapítás azt jelenti, hogy Egerházi és a Pécsi Balett a *Carmen*ben a zseniális svéd használt gunyáját akarja eredetiként és újként eladni a magyar táncművészet szerető közönségnek. Tágabb értelemben: jönekünk, magyaroknak, a levetett ruha is. Ha én jól értelmeztem a *Népszabadság* nak írott riport anyagfelvétele közben, akkor az Eck Imre szellemén újra elindult Pécsi Balett nem kevesebbet célzott meg, mint hogy a modern magyar táncművészet európai színvonalú műhelyévé kíván válni. Ha viszont ezt a célt az európai táncműhelyektől elorzott korográfiákkal, mű(!)alkotásokkal akarja elérni (lásd: „leplezhetetlen, hogy Egerházi Attila Kylián után most Mats Eket is magyarította”) akkor itt valami végzetes félreértés és nagyon nagy baj van.

Ha nem, akkor viszont nem értem, miről beszél a *Színház* lábjegyzete és Fuchs Livia ÉS-beli cikke?

Szigethy András

Kedves Táncpedagógusok! Tisztelt Iskolaigazgatók! Tisztelt Művelődési Ház-Igazgatók!

A 2001/2002-es tanévben a TÁNCMŰVÉSZET szeretné még pezsgőbbé tenni a hazai táncéletet!

A vezető nyugat-európai és amerikai szakmagazinok példáját továbbfejlesztve – a TÁNCMŰVÉSZET szeretné összegyűjteni és ágazatonként, minden egyes lapszámban, állandó rendszerességgel közzétenni az ország területén működő balett-, néptánc-, társastánc- és modern tánc-stúdiók, a táncot oktató művészeti iskolák, valamint a művelődési házakban vagy más kulturális centrumokban működő táncklubok lényeges adatait

a) egy **Országos Szakmai Címjegyzékben** és b) esztétikus **hirdetések** formájában.

Tehát egyrészt egy szakmai címlistában való részvételt kínálunk Önöknek, másrészt olyan megjelenést, amely az Önök által vezetett intézmény arculatáról máris sokat elárul!

Ezt a két kiadói szolgáltatást – a mai piacorientált körülmények között –, természetesen nem nyújthatjuk ingyen. De – a közös célt szem előtt tartva –, valamennyi intézménynek igen kedvező áron, **speciális szakmai kedvezményel (!)** szeretnénk biztosítani.

Mi vállaljuk, hogy

- az Ön(ök) által kitöltött s szerkesztőségünkbe elküldött egy-egy ADATLAP alapján
  - a) az Ön(ök) adatait elhelyezzük a címjegyzékben,
  - b) elkészítjük hirdetéseiket (amelyben – ha elküldik –, megjelenhet az Ön(ök) logója, városuk címere, emblémája stb. is),
- már a 2002. 3. számtól kezdve
  - a) Önök bekerülnek a címlistába,
  - b) az Ön(ök) hirdetése megjelenik a lapban, továbbá olvasható lesz az interneten is. Ezáltal az Ön(ök) hirdetésével nemcsak az egész országbán, de az egész világon találkozhatnak!
- Így az Ön(ök)nél folyó táncoktatásról még biztosabban tudomást szereznek mindazok, akik a professzionális táncképzés felé vezető útra akarnak lépni, vagy akiknek régi vágya, hogy önmaguk, gyermekük, unokájuk mielőbb megismerkedhessen kedvenc táncaival.
- Így még biztosabb, hogy az Ön(ök) által vezetett oktatási központ, művészeti csoport, műhely rangja és népszerűsége a jelenlegi növendékek (szüleik, barátaik, ismerőseik) szemében is növekedni fog.

Ön(ök)től azt kérjük, hogy

- az ADATLAP fénymásolatát kitöltve küldjék vissza a Szerkesztőségbe (**1035 Budapest, Kerék u. 34.**)
- a *Szakmai Címjegyzékbe* való bekerülés és/vagy a *hirdetés* díját (ÁFÁval együtt) az általunk megküldött *postai csekken*, vagy *számla alapján* szíveskedjenek befizetni a kiadó bankszámlájára,
- keressék meg iskolájukat, klubjukat stb. a címlistában,
- keressék meg hirdetésüket, vagy fedezzék fel az interneten, a TÁNCMŰVÉSZET web-oldalán,
- a címlistára, a hirdetésre és a folyóiratra rendszeresen hívják fel *kollégáik és/vagy növendékeik* figyelmét,

Tisztelt Táncpedagógusok!

Ha szeretnék,
hogy szakmai presztizsük növekedjen,
és minél több növendékük legyen...

Tisztelt Iskolaigazgatók! Művelődési Ház Igazgatók!

Ha fontosnak tartják, hogy az Önök által vezetett
intézményben folyó táncoktatásról kerületük, városuk,
megyénk, sőt, ország-világ is tudomást szerezzen,...

...akkor mielőbb kerüljenek be az **Országos Szakmai Címjegyzékbe** és/vagy **hirdessenek a TÁNCMŰVÉSZET hasábjain!**

web-címeink:

www.vizion.euroweb.hu/danceart • www.tancmuveszet.hu • www.danceart.hu

ADATLAP az Országos Szakmai Címjegyzékhez:

Név (iskola, csoport stb.): _____ Telefon: _____

Cím: _____

Táncfajták: _____

Vállalom, hogy az 1 évre (6 számra) szóló megjelenés árát:

4800,- Ft + ÁFA = 6000,- Ft összeget befizetem. Csekket kérek. Számlát kérek

hiteles aláírás

Országos Szakmai Címjegyzék

BUDAPEST

I. kerület	?
II. kerület	?
III. kerület	?
IV. kerület	Szűcs Sándor Általános Iskola A Magyar Fesztivál Balett iskolája 1047 Budapest Ugró Gyula sor 1-3. Balett Tel.: 233-2978
V. kerület	?
VI. kerület	?
VII. kerület	?
VIII. kerület	?
IX. kerület	?
X. kerület	?
XI. kerület	TEMI Fővárosi Művelődési Háza Tánciskolája 1119 Budapest, Fehérvári út 47. Igazgató: Urbán Gyula Táncpedagógus: Benkő Zsófia Társastáncoktatás, versenyelőkészítés a 6-13 év, ill. a 14-20 év közötti korosztálynak Tel.: 203-3868

XII. kerület

Csillagszemű gyermektáncgyűttes
Virányosi Közösségi Ház
Budapest, XII.
Szarvas Gábor út 6.
Művészeti igazgató:
Timár Sándor,
Timár Böske
Néptáncoktatás
3 éves kortól
professzionális szintig
Tel./fax: 394-5046
Mobil: 06-309-509 137

XIII. kerület

?

XIV. kerület

?

XV. kerület

?

XVI. kerület

?

XVII. kerület

?

XVIII. kerület

?

XIX. kerület

?

XX. kerület

?

XXI. kerület

?

XXII. kerület

?

XXIII. kerület

?

Baranya megye

?

Bács-Kiskun megye

?

Békés megye

?

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Sárospataki Táncművészeti Iskola
3950 Sárospatak,
Rákóczi út 15.
Megbízott igazgató:
Réthiné Muha Krisztina
Néptánc, modern tánc,
társastánc, balett
Tel.: 06/47/315-872
Fax: 06/47/511-349

Csongrád megye

SZEGED
Szeged Táncgyűttes Alapítvány
Alapfokú Művészeti Iskola
6722 Szeged,
Kálvária sugárút 14.
Igazgató: **Hábina Péter**
Autentikus magyar néptánc, nemzetiségi táncgyománkok
Tel./Fax: 06-62-422-251

Fejér megye

BODAJK
Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola
8053 Bodajk, Petőfi S. u. 7.
Néptánc, balett, modern tánc,
társastánc, versenytánc
Tel.: 06-22-410-955

SZÉKESFEHÉRVÁR
Alba Régia Táncgyűttes
8000 Székesfehérvár, Malom u. 6.
Műv. vezető: **Botos József**
Néptánc, a magyar nyelvterület táncai
Tel.: 06-22-312-795

Hahn-Kakasné Tombor Tímea
8000 Székesfehérvár,
Kelemen B. u. 85. 3/16.
Néptáncos jelmezek készítése
Tel.: 06-30-207-7036

Győr-Moson-Sopron megye

GYŐR
Fencing TSK.
9027 Győr, Toldi út 12.
Vezető tanár:
Horváth Miklós
Társastánc, versenytánc
Tel.: 06-20-957-7461

Heves megye

EGER
Egri Alapfokú Művészeti Iskola
„Ifjú Tehetségek Műhelye”
3300 Eger,
Kodály Zoltán u. 5.
Modern tánc
Tel.: 06-36-436-106

Hajdú-Bihar megye

DEBRECEN
Attitude Táncgyűttes
Vénkerti Alapfokú Művészeti Intézmény
4032 Debrecen, Poroszlai u. 25.
Igazgató:
Pappné Gyulai Katalin
Művészeti vezetők:
Vollay Enikő, Árendás Miklós
Klasszikus balett, dzsessztánc,
modern táncok, sporttánc,
ritmikus sportgimnasztika
Tel.: 06-30-963-7667

Valcer Táncstúdió
Valcer Alapfokú Művészeti Iskola
4032 Debrecen, Békessy Béla u. 12.
Igazgató: **Bíró Csaba**
Társastánc, versenytánc,
mazsorett, formáció
Tel.: 06-52-419-113

Jász-Nagykun-Szolnok megye

?

Komárom-Esztergom megye

?

Nógrád megye

?

Pest megye

?

Szabolcs-Szatmár Bereg megye**Qu Balett Magán Alapfokú Művészeti Iskola**

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester: **Feketéné Kun Ildikó**
Klasszikus balett, karektertánc,
történelmi társastánc, dzsesszbalett
Tel.: 06-42-490-872

PRIMAVERA Balettegyüttes

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester, koreográfus:
Feketéné Kun Ildikó
Tel.: 06-42-490-872

Somogy megye

?

Tolna megye**PAKS**

Városi Művészeti Iskola Paks
7030 Paks, Deák Ferenc u. 9.
Igazgató: **Hartmann József**
Művészeti vezető: **Szarka Gitta**
Balett
Tel.: 06-75-510-135

Vas megye

?

Veszprém megye

?

Zala megye

?

ADATLAP a szakmai hirdetéshez:

A csoport neve: _____

Intézmény neve: _____

Címe: _____

Telefon: _____ Fax: _____

e-mail: _____

Mester/nő(k) neve: _____

Táncfajták: _____

Szint:* kezdő, haladó, professzionális Korhatár (tól-ig) _____ év

*A megfelelőit kérjük aláhúzni!

Korosztály:* gyerek, ifjúsági, felnőtt

Az intézmény igazgatójának/vezetőjének neve: _____

Vállalom, hogy a hirdetés díját

- 1 alkalomra bruttó 5000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 1x ingyen felkerül az internetre is
- 3 alkalomra bruttó 15000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 3x ingyen felkerül az internetre is + 50%-kal olcsóbban, 3000 forintért bekerülünk a Szakmai Címjegyzékbe is
- 6 alkalomra bruttó 30000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 6x ingyen felkerül az internetre is + 100%-kal olcsóbban, 0 forintért bekerülünk a Szakmai Címjegyzékbe!

P. H.

hivatalos aláírás

Qu Balett Magán Alapfokú Művészeti Iskola

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.

Balettmester:
Feketéné Kun Ildikó

- Klasszikus balett
- karektertánc
- történelmi társastánc
- dzsesszbalett

5 éves kortól 20 éves korig

Tel.: 06-42-490-872

ATTITUDE TÁNCEGYÜTTES

4032 Debrecen, Poroszlai út 25.

Vénkert Általános Iskola és Művészetoktatási Intézmény**Mesterek:
VOLLAY ENIKŐ
ÁRENDÁS MIKLÓS**

Klasszikus balett, modern táncok,
sporttáncok, ritmikus sportgimnasztika
Gyermek-, ifjúsági és felnőttoktatás 3 éves kortól,
kezdő, haladó és professzionális szinten

Telefon (mobil): 06-309-637-667 (Vollay Enikő)
Iskolaigazgató: **Pappné Gyulai Katalin**

CSILLAGSZEMŰ GYERMEKTÁNCEGYÜTTES

Virányosi Közösségi Ház
Budapest, XII. Szarvas Gábor út 6.

Művészeti igazgató:

* **Timár Sándor** *

* **Timár Böske** *

Néptáncoktatás3 éves kortól
professzionális szintig

Tel./fax: 394-5046* • Mobil: 06-309-509 137

A Magyar Fesztivál Balett iskolája

Markó Iván szakmai irányításával

Szücs Sándor Általános Iskola
1047 Budapest Ugró Gyula sor 1-3.

Balettmesterek:

**Nyári Gábor,
Issovits István**Balettoktatás 7-10 éves korú
gyerekeknek, kezdő szinten

Tel.: 233-2978, fax: 230-8864

e-mail: szucsisk@matavnet.huIskolaigazgató: **Lévai András**

Táncélet a Felkelő Nap Országában

A Magyar Állami Operaház társulata 2001. december 27-e és 2002. január 19-e között Japán tizenegy városában mutatta be Johann Strauss: A denevér című nagyoperettjét *Szinetár Miklós* erre az alkalomra készült rendezésében, *Löcsei Jenő* koreográfiájával. A magánénekesek, az ének-, és zenekar mellett nyolc balettművész és *Gábor Zsuzsa* balettmester is a nagyszerű vendégszereplés részese lehetett. Háromhetes utunk során szerencsére alkalmunk nyílt a turné városainak nevezetességeivel megismerkedni, és a szabadnapokon ősi fővárosok (Kyoto, Ka-

letében jár „fényekkel” előttünk, de a kultúra támogatásában és a művészetek iránti nyitottságban is. Csak a színházi életet nagyító alá véve: minden kisebb város rendelkezik saját kulturális centrummal (Tamában a Parthenon nevet viseli), benne Erkel Színház-méretű előadótérrel, sőt Tokióban egy nagynevű leánykollégium saját színházában is felléptünk. A nagyvárosok teátrumai minden igényt kielégítő felszereltséggel, hatalmas hátszínpadokkal rendelkeznek (a magyar nemzet új színháza megirigyelhetné bármelyiket...), műsoraikon pedig minden

műfaj képviselteti magát: legszínesebb a koncertek és táncprogramok kínálata.

Már első helyszínünkön, Osakában felfigyeltem a színház előterében elhelyezett régi fotókra (amelyek a Royal Ballett, a Párizsi Opera, a New York City Ballett egykori vendégjátékait örökítették meg) és az aktuális programokat ajánló színes, igényes kiállítású szórólapokra. Az első negyedében olyan nagynevű társulatok vendégszerepelnek itt, mint a *Stuttgart Balett* (John Cranko Rómeó és Júliájával, Vlagyimir Malakhov és Yseult Lendvai szereplésével), a *Les Ballets de Monte Carlo* (Jean-Christophe Maillot Hamupipőke-változatával) és *Tetsuya Kumakawa* társulata Roland Petit műsorával. (A társulatvezető egykori Royal Ballett-sztár. Maga táncolja a fiatalember és a halál egyik címszerepét, egykori kollégája: Viviana Durante mellett; és Petit egy új Bolerót is koreografált a japánok kedvencének). Ezek az együttesek több várost érintő turnékon vesznek részt, akárcsak a szentpétervári *Muszorgszkij Állami Balett* a legutóbbi budapesti Nurejev-verseny győztes párosával (Okszana Kucseruk, Roman Mihajlev). Utóbbi társulattal tokiói hotelunkban is találkoztunk, éppen A hatyúk tavát és a

Don Quijotét táncolták a fővárosban.

Turnénk következő állomása Nagoya volt, ahol a 4. Nemzetközi Balett- és Moderntánc Versenyt hirdették a csodálatos Aichi Tartományi Művész Színházban. A korábbi díjazottak közül a galára vártak Nyina Aniasvilit, Irina Dvorovenkot, Kumiko Ochit, Maxim Belocerkovszkijt, Denis Matvienkot, Andrej Batalovot és Sasaki Dait; a zsűriben pedig többek között Frank Andersent, Michael Denard-t találjuk a helyiek mellett. (A verseny azóta már lezajlott, február 10–17. között.)

Az imént említett két metropolistól közel egyenlő távolságra fekszik Biwako, ahol a mi Pepsi Szigetünkhöz hasonló rendezvényre várták az azóta váratlanul Budapesten is megfordult *Béjart Ballet Lausannet*. Műsorukon Biwakóban a Tánc az életért című sikerdarab szerepelt.

A leggazdagabb kínálat táncos vonatkozású eseményekből természetesen Tokióban volt, de nekünk sajnos nem sikerült megtekinteni még az orosz társulat előadását sem hasonló időbeosztásunk miatt...

Itt aztán „tobzódhat” a japán közönség a jobbnál-jobb programokban: az *Új Nemzeti Színház Balettegyüttese* A hat-

Tetsuya Kumakawa, mint „reklámmember”

makura) csodáiban gyönyörködni. Nagy élményt jelentett a japán emberek vendégszeretete, precizitása és mindenre kiterjedő figyelmessége – bárhol, bármikor, bármilyen szituációban. (Az utcán tébláboló turistát a keresett helyre kísérik, a fiatal öltöztető lány már magyar szavakkal fogadja a művészeket, és folyamatosan új szavakat tanul stb..) A színházakról, a kulturális élet sokszínűségéről pedig szintén csak az elragadtatottság hangján szólhatok.

Japán nemcsak technikai fejlettségben, szervezettségben és a hagyományok tiszte-

Tetsuya Kumakawa

DIE UNGARISCHE STAATSOOPER
 中欧随一のオペラ座が、総力を挙げての引越公演
ハンガリー国立歌劇場
 オペレッタの女王
 メラニー・ホリデイ
 初のロザリンデ役で
 出演決定!
 ヨハン・シュトラウス2世
 Johann Strauss II
このオペラ! 本年新作・絢爛豪華舞台!
 DIE FLEDERMAUS
 2002.1.8 [火] 18:00開場 18:30開演
新潟県民会館大ホール
 SSR ¥14,000 S席 ¥12,000 A席 ¥9,000 B席 ¥6,000
 学生席 ¥3,000 (全席指定) (税込) (当日500円増)
 ※催し物はすべて消費税がかかります。
 主催 ● (財)新潟県文化振興財団 / (株)コンクエルトハウス・ジャパン
 共催 ● NT2 | 新潟テレビ21 | 特別協賛 ● HT DoCoMo 新潟支店
 ■ お問い合わせ 新潟県民会館 (025) 228-4481

ドラマティックバレエの伝統を継ぐ名門、8年ぶりに来日!
シュツトガルトバレエ団
 Stuttgarter Ballett
 これぞ、数ある「ロメオとジュリエット」の中の決定版! 伝説の「アラマ」マリア・ハイデ特別出演!
「ロメオとジュリエット」
 ROMEO AND JULIET
 振付・演出: ジョン・クランコ
 音楽: セルゲイ・プロコフィエフ
 舞台装置・衣裳: ユルゲン・ローゼ
 演奏: 東京ニューシム管弦楽団
 平成14年 **2月17日(日)** 16:45開場 17:30開演
アクトシティ浜松大ホール
 シュツトガルト・バレエ団「ロメオとジュリエット」
 ◆入場料(税込み) 全席指定 8席 12,000円 / A席 10,000円 / B席 8,000円 / C席 6,000円 / D席 4,000円 / 学生席 2,000円
 ◆チケット発売日 アクトシティ浜松の窓口 2月25日(土) 10:00~
 一般発売 ..... 10月13日(土)
 ◆主催 浜松市 / (財)アクトシティ浜松運営財団
 ◆共催 静岡新聞社・SBS静岡放送
 ◆後援 FM Haro!
 ■チケット発売場所
 アクトシティ浜松センター
 浜松百貨店プレイガイド
 ヤマミュージック浜松
 カワイM-DAセンター・アオイ楽器店
 全国チケットの券取扱店(電話予約
 052-320-9999)
 ■お問い合わせ
 (財)アクトシティ浜松運営財団
 TEL 053-451-1114
 http://www.city.hamamatsu.shizuoka.jp/actcity/
 アクトシティ及び会入受付中

tyúk tava mellett a Chopinánál, Rudi van Dantzig Négy utolsó dalából, Nacho Duato Duendéjéből és Anthony Tudor Organokertjéből álló estjét ajánlotta; de Csajkovszkij remekét még a Matsuyama Ballett, a kievi Sevczenko Ballett és a Koreai Nemzeti Ballett is elhozta a japán fővárosba. Igazi csemegét ígért (március elejére) az egykori párizsi étoile, ma marseille-i balettigazgató Marie-Claude Pietragalla kamaraesztje a fiatal Julien Derouault közreműködésével (Lola, Ivresse, Don't look back, Si tu me quittes...). Így az egyszerűen csak „Érmesek” címet viselő gála, a világ balettversenyeinek díjjakkal jutalmazott nemzetközi sztárok (pl. Miyako Yoshida, Elena Filipieva és ismét Ananiasvili) részvételével. Azonban nekünk, európaiaknak valódi kuriózumot inkább a japán-kínai békeegyezmény 30. évfordulója tiszteletére Japánban utazgató kínai színtársulat előadásai, vagy a Star Dancers Ballet (!) nevet viselő helyi együttes számítógé-

pes játékon alapuló, gyerekeknek szóló Dragon Quest című balettje, és a nálunk csak a legutóbbi világsztár-gálán látott „múfaj”, a transzvezszi balett két csapata (Trocadero de Monte Carlo és a félprofi Grandiva) jelentett volna. Japánban is nagy népszerűségnek örvend az operett és a musical. Előbbi Magyarországról nemcsak az operai társulat, de a hosszú évek óta ide már hazajáró Budapesti Operett Színház is képviselte januárban. Sajnos kollégáinkkal csak „kerültgettük” egymást, de tokiói szállodánkban távozásuk üzeneteket hagyhattunk nekik, így értesíthettük a mi ko-reográfusunkat és az ő igazgatójukat: Lócsei Jenőt a csárdás és főleg a polka nagy sikeréről. Utóbbi szám Tallós Andrea (Horváth Adrienne, Molnár Zsuzsa, Arany Csilla és Jenese Andrea) előadásában minden este jóízű nevetést és hatalmas tapsot csalt elő a közönségből. A műszialek közül a Swing című Broadway-siker, a Burn

the floor című előadás és a japán Penguinza társulat The Convoy-show-ja szerepelt az általunk érintett városok kínálatában. Az egyik kétnyelvű tévéadón újév tiszteletére Audrey Hepburn-sorozatot adtak, így újra megcsodálhattam az egykori balerina és varázslatos színésznő játékát a My Fair Lady-ben is (a Római vakáció és a Délutáni szerelem mellett). Ugyanitt közvetítették a hagyományos bécsi újévi koncertet Vlagyimir Malakhov és többek között a nálunk jól ismert Gregor Hatala táncos közreműködésével. Az orosz származású világutazó művészről pedig a japán táncélet egyik legirigylésreméltebb „szelete” jut eszembe. Ez a „japán csoda” pedig a táncos folyóiratok, könyvek kimeríthetetlenül gazdag világa, és bennük a múfaj iránt megmutakozó rajongás és sztárkultusz. A Felkelő Nap Országában ezerszám működnek balettiskolák. Bizonyítva és kihasználva a tánc népszerűségét, és egyúttal biztosítva az

előadások érdeklődő és értő közönségrettegét. A szaksajtó pedig építhet a szorosabban vett szakmán túl erre a széles körre is: a balerinaságról álmodozó pici lánykáktól a professzionális képzésbe már bekapcsolódott növendékeken át, a táncsal egykor „megfertőzött”, de már mással foglalkozó civilekig. Így lehet az, hogy a Dance Magazine japán kiadása mellett a „Hogyan lehetsz balerina?”, a Clara (a Diótörő-béli kislány neve után), a Croisé (egy klasszikus pőz neve) s a már komolyabb Ballerina is megél a piacon. S akkor még nem is szoltunk az évkönyvek és könyvek, videók, CD-k és DVD-k világról... Táncművészettel foglalkozó könyveket legnagyobb számban és választékban tokiói helyszínünk, a Bunka Kaikan ajándékboltjában láttam (de vásároltam ilyen kiadványt egy hotelünkhöz közel eső üzletben is: méghozzá egy szép fekete-fehér albumot Miyako Yoshidáról, a londoni Royal Ballet primabalerinájáról). A

Hungary's Leading Dance Publication

**Volume 33
No. 2. 2002**

Editor-in-Chief: **Zsuzsa Kaán**

Patrons:

Iván Markó, László Seregi

The Council of Patrons and the Editorial Board:
Cecília Esztergályos, Gyula Harangozó Jr, Gábor Keveházi, Antal Kricskovicz, Zsuzsa Kún, Myrtil Nádasi, András Sallay, György Szakály, Zoltán Zsuráfszki

English translator:

Kinga Gaspers

Assistant:

Dr. Istvánné Hátfalvi

Address of the Editorial office:

H-1035 Budapest, Kerék u. 34. fszt. 1.

Tel./fax: (36-1) 368-5470

www.vizion.euroweb.hu/danceart

or www.danceart.hu

e-mail: danceart@euroweb.hu

Production and Promotion

Manager:

TRIONFO Bt.

Published by:

International Dance and Culture Foundation

Publisher: **Zsuzsa Kaán**

Printing preparation: **Berkes & Co.**

Printed by:

Gutenberg Press Printingshaus

Printingshaus manager: **Mihály Sisák**

Sponsor of this issue:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

Danceart Council of the National Cultural Fund Programme

- Cultural Committee of the General Assembly, Municipality of Budapest
- AMCO Packaging & Consulting Company
- vizion internet

HU-ISSN: 0134-1421

The No. 2. issue selects from dance events prior to 31 May, 2002.

2	news <u>in hungary</u>		
3	news <u>from abroad</u>	25	folk dance <u>Meeting searching the place</u> László Dezső: <i>The Dance House</i>
	farewell <u></u>		
4	<i>Gyula Jármai (1954-2002)</i> Attila Fülöp' Farewell		
5	<i>Ágoston Balogh (1932-2002)</i> Memories of Ferenc Havas		
6	<i>Klotild Ugray (1932-2002)</i> Memories of Zsuzsa Kún		
7	<i>László Vásárhelyi (1925-2002)</i> Essay of Károly Falvy		
9	topical <u></u>		
10	notes of the editor <u></u>		
10	Zsuzsa Kaán: <i>What does the new Leadership of the Opera think about the status of the Opera Ballet Company?</i>		
10	program suggestions by the national dance theatre <u>(June)</u>		
	dance events on the Budapest's Spring Festival <u></u>		
12	Anna Pór: <i>Compañía Andaluza de Danza</i>		
13	Anna Pór: <i>Mozart-Requiem - The Mannheim Ballet at the Thália Theater</i>		
14	Zsuzsa Kaán: <i>Carmen of Egerházi ...and others - during the Carmen-festival</i>		
16	Maya Dienes: <i>Carmen of the Egríbiancodanza (from Torino)</i>		
	ballet <u></u>		
18	Zsuzsa Kaán: <i>Onegin - The Masterwork of Cranko on the Repertoire of the Hungarian National Ballet</i>		
21	<i>Congratulation to the our Prize Winners</i>		
	európaS hungarian dance award <u>9 time</u>		
22	Béla Kányó - Tamás Kálmán: • <i>The Press Conference in the Bel Canto Restaurant</i>		
23	• <i>9th Festive Ceremony at the Stage of the Hungarian State Opera House</i>		
25	international dance day <u></u>		
	Dóra Uhrík: <i>Festive Message (29.04.2002.)</i>		
	hungarians in the world <u></u>		
26	<i>europas Hungarian Dance Award Winner: Maria Aradi</i> <i>"I have been to shine the classical ballet in their original light!"</i> Interview by Zsuzsa Kaán		
	who are you... <u></u>		
28	<i>...Marian Sarstadt? - "Our speciality is that we are open for all styles" - Conversation with the director of NDT</i> by Rita Major		
	competition dance <u></u>		
30	Károly Rollinger: <i>7th Hungarian Grand Prix, 5th Free Competition at Szombathely</i>		
31	Károly Rollinger: <i>Professional Latin Championship in Dunakeszi</i>		
	belly dancing <u></u>		
32	Éva Forrai: <i>Salome's Daughters - Belly Dancers in Hungary - Part II</i>		
	opera box <u></u>		
33	Károly Falvy: <i>New staging of the Hungarian Opera "Bánk bán" at the Opera House</i>		
	echo <u></u>		
34	András Szigethy: <i>So, what are we talking about?</i>		
	world mirror <u></u>		
36	Szilárd Macher: <i>Dance Life in the Country of the Rising Sun</i>		
38	national professional directory <u></u>		
41	contents <u></u>		
42	news <u>in hungary</u>		
43	news <u>from abroad</u>		
	európaS hungarian dance award <u></u>		
44	<i>The members of the Board of Trustees and the Order of the former Prize Winners</i>		
45	<i>Photos of this year's Winners</i>		
46	<i>Festive Ceremony (Hungarian version)</i> <i>Festive Ceremony</i>		
47	program suggestions by the national dance theatre <u>(August)</u>		
48			

ballet

Barbara Bombicz, choreographer, Harangozó Prize winner and founding member of the Győr Ballet, held her premiere of **Eternal Circles on June 8th**. **László Tolcsvay**, text written by **János Bródy**, composed music for the thirty minutes plus work. The idea for the theme was author, **Péter Müller's**. Set and costume design created by **Judit Gombár**.

It is not the first time **Barbara Bombicz**, **László Tolcsvay** and **Judit Gombár** have worked together. Their first combined effort was in 1994, **Babel**, a full-length work, produced by the Győr Ballet.

This time they endeavored a one act that would not only be entertaining and thought provoking, through its spectacle, the complexity of its songs and dances, but also illustrate modern ballet's richness.

modern dance

The Pécs and Győr Institutes of Dance Art held the first ever combined evening of dance on **April 27th** at the Trafó. The two-part program included dance students of the well respected **Art High School** of Pécs (under the direction of **Dóra Uhrík**) and Győr's **Dance and Fine Arts Institute** (under the direction of **Katalin Lőrinc**), respectively. The evening consisted of choreographies created by faculty as well as guest artists, with emphasis on modern dance.

folk dance

Under the umbrella of the Somogy County Arts Center

and **Péter Szabados'** direction, the **Somogy County Folk Dance Competition for Youth** was held once again during the months of **March, April and May**. This year, it was held in memory of **Árpád Együd**, renowned folk dancer, and scholar from Kaposvár. The fifteen-year-old event had an unprecedented 66 entrants. **János Brieber**, director of the Hungarian Dance Academy, headed the three-member jury. The five-part competition was limited to 22 groups who would perform at the **May 17th Gala** at Kaposvár's **Együd Árpád Arts Center**.

The **20th Zala Chamber Dance Festival** of Zalaegerszeg was held on **April 12-14** at the **Ferenc Gönczi Arts Center**. Once again, at Hungary's most prestigious folk dance exhibit, three professional folk dance groups and leading amateur organizations took part; 17 in the folklore category and 15 for the **dance theatre category**, presenting the works of 17 choreographers. Two galas closed the festival, one for the choreographers and the other, for the finalists. The jury was lead by **Zoltán Zsuráfszki**.

Border, this side – that side was the title of the evening produced by the **Dance Ensemble of .** On **April 27th**, at the **Mari Jászai Theatre**, the works of outstanding choreographers, such as **Rita Furik**, **László Gerlec**, **Zsolt Juhász**, **László Kocsán**, **Norbert Kovács**, **József Szávai**, **Sándor Timár** and **Zoltán Varga** were presented. **Zsuzsa Imrik** designed the costumes. The dancers were under the direction of **György Kneifel**. The **Tilinkó Orchestra** provided the accompaniment. **György Túri**, director of the ensemble, also took part as choreographer.

pentecost

Pentecost was the title of the children's dance festival held on **May 18-19** at Szekszárd.

Twenty-six children dance groups from all over the country, were welcomed at the **Mihály Babits Cultural House**. They came from near and far, from **Alsónyék** to **Szolnok**, such as the **Alba Regia Dance Ensemble** (**Székesfehérvár**) and the **Green Branch Dance Group** (**Litér**.) The two-day festival's formal opening was followed four professional presentations, workshop discussions and evening entertainment. The **City of Szekszárd** and the **Tolna County** sponsored the event.

jubilee

Sándor Timár, award winning artist's group, the **Timár Chamber Dance Ensemble** is five years old. Following a fifteen-year career with the **National Folk Ensemble**, in 1996, **Timár** created his own chamber group. He works with seven couples. Using the intimacy of chamber works, his focus is on presenting the personality and individuality of each dancer. His ultimate

goal is to bring to the audience's attention the beauty and brilliance of Hungarian, specifically **Carpathian Basin's** folk-dance.

The **Mach 9th Anniversary** program was held at the "MOM" Cultural House. Each of the two-part programs contained seven different numbers, from a solo dance (**Csalogató**), to couple (**South-Plains Oláh** and **Czardas**), to quartets (**Köröspatak forogató**), as well as the entire ensemble (**Dances of Madocsa** and **Vajdakamarás**.) This program well reflected the choreographer's creative concept. Also taking part were the **Fix Stimm Orchestra**, **Mária Maczkó** – singer, **András Széles** – zither artist, along with **Mihály Timár** – dance director and his assistant, **Barbara Rikassy**.

contemporary dance

Thanks to the collaboration of three choreographers, the **Dance Theatre of Dunaújváros** presented a premiere

VII. Duna Karnevál

2002. június 14.-23.

I. TÁNC VILÁG KARNEVÁL

II. A SZABADSÁGHÓS

Kossuth Lajos üzenete...
ünnepi történelmi táncjáték

bemutatja a *BM Duna Művészegyüttes*
a *Magyar Állami Népi Együttes*
közreműködésével

on April 6th, in the Artists' House chamber hall. **István Juhos** (Putto,) **Attila Rác** (Cicero,) and **Zsolt Juhász**, choreographer and artistic director of the Duna Ensemble created the choreography for "The Black Physics of the Chairs".

improvisation festival

On April 11-14, **Eszter Gál** organized the first Improvisation Festival entitled, **Project X - X Being the Unknowns Variable**. Attention was given to both performance and creative process of improvisation. In addition to Eszter Gál's own works, international dance teachers illustrated their own approach. The Festival was held at the Artus Studio.

dance competitions

An **Standard Hungarian Youth Competition** was held on March 24th at Pécs, in the János Apácai Csere Youth Center. Following the semi-finals and finals, the sibling couple from Szentes, **Eric and Victoria Páli**, became **Hungarian Standard Champions**, having won in each category too.

The Junior II **National Latin Competition** also took place at this time. The overwhelming winners were competitors of Pro Art from Kistelek, **Joseph Schmidt** and **Madléna Fejér**.

On April 6th, at the University Sport Hall of Gödöllő, once again, the sibling couple from Szentes, **Eric and Victoria Páli** won the title of **Ten Dance Junior Hungarian Champions**.

In the Junior II Category for Ten Dance **Tamás Pallagi** (Delfin SE, Budapest) and **Petra Pandúr** (Adria Szigo, Szigetvár) garnered the championship.

hungarians in the world

On March 17th, the National Guard Dance Theatre produced a very successful **Danube Rhapsody**, at the Budapest Spring Festival. This, however, is not the only place they won accolades. On July 7th, they represent our country, at the Ulm Festival. This festival is a part of an on going celebration, "Faces of Baden-Württemberg", part of the German cultural festival that goes from March through October. Eight nations along the Danube's path perform

their folk songs and dances. The **Hegedős Ensemble** accompanies the Hungarian dancers.

The Stars Are Shining Down Upon Me is the title of a two hour-long program performed by the Hungarian ensemble, **Eletfa** (Tree of Life) a group that resides in the US. The occasion was their 15th Anniversary. Also celebrating in New Jersey on May 4th, their fifth Anniversary, was the Hungarian group, **Csürdögölő**. The Hungarian Cultural Center of New York and the Hungarian-American

Folklore Center produced the program.

Special guests were cimbalom virtuoso, **Alexander Fedoriouk** and the dancers of the Hungarian-American Athletic Club.

THE STARS SHINE UPON ME
"Ragyognak Rám a Csillagok"

May 4, 2002 @ 8:00 p.m.
Tickets: \$15 and \$20

Presented by the Hungarian Cultural Center of New York and the Hungarian American Folklore Centrum
at the Theatre at Raritan Valley Community College, North Branch, New Jersey

For the third time, **Ágnes Roboz** gave a Master Class at London's Royal Academy of Dance. Ms. Roboz, character dance teacher, lives in The Hague. The classes were held **June 11 and 12**.

transitions

The professional branch of the United Kingdom, the **Transitions Dance Ensemble**, has earned a much-deserved renown during the last two decades. They have toured the globe close to a 130 times, in places like Hungary, US, China, Japan and Russia. Beginning **the autumn of 2002**, the Dance Ensemble

will make its permanent home at the world famous **Laban Center** in London, named after the Hungarian **Rudolph Laban**. They'll be provided with a complex that includes 13 dance studios, a 300-seat theatre and a fitness center.

global dance 2002

The North-Rhine Westphalia Province (NRW,) will hold its annual Dance World Alliance Festival **on August 23-29** along with the traditional Dance Fair. The event will be held in Düsseldorf, **on August 28-31**. Preceding it, sixteen (!)

cities of the Province will hold daily, modern and contemporary dance productions, during the months of May and June. In the series of **global dance 2002** will take part many prominent companies, such as the Opera House of Bonn, Deutsche Oper am Rhein of Düsseldorf (director: **György Vámos**), Aalto Opera of Essen (director: **Martin Puttke**), and the Schiller Theatre of Gelsenkirchen (ballet director: **Bern Schindowski**). Due to the numerous professional conferences, guest appearances, premieres, and avid support of dance, the NRW has been dubbed "dance-country."

The európa

Hungarian Dance Award

– same as the prize of the world-famous American DANCE MAGAZINE since 1954 – is the professional prize of TÁNCMŰVÉSZET, the independent Hungarian journal, the purpose of which is to popularise and appreciate the artistic achievements of Hungarian dance artists. Since 1994 the prize, a beautiful bronze statuette by Munkácsy prize-winning artist Gyula Pauer and an exclusive mediapresent editing this journal, has always been awarded on the occasion of the World Day of Dance at the Hungarian State Opera House, prior to the evening ballet performance in the presence of the public. The prize winners are nominated by the Board of Trustees.

Board of Trustees:

Cecília Esztergályos actress, former soloist of the Ballet Sopianae,

dr Péter Köves lawyer

Myrtill Nádasi ballet artist-actress (London)

Lilla Pártay Kossuth prize-winning ballet artist and choreographer of the Hungarian State Opera

Miklós Szinetár stage director

dr István Takács founder of the prize

László Vásárhelyi folklore researcher and choreographer

Chairwoman of the Board:

Kaán Zsuzsa dance-critic, editor-in-chief of TÁNCMŰVÉSZET and designer of the logo

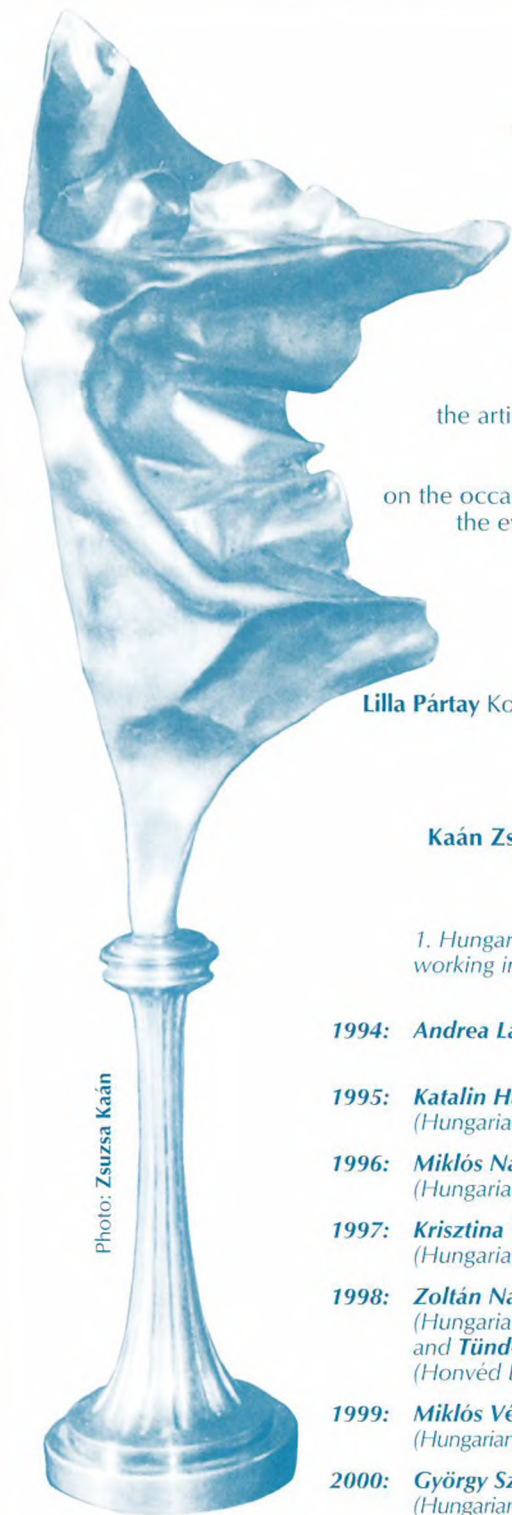

Photo: Zsuzsa Kaán

Awarded Artists:

1. Hungarian dancer working in Hungary

2. Hungarian dancer/ choreographer working abroad

3. Ensemble representing Hungarian dance art at a high standard

1994: **Andrea Ladányi**

Zoltán Solymosi
(Royal Ballet, England)

Hungarian State Folk Ensemble and Honvéd Dance Theatre

1995: **Katalin Hágai**
(Hungarian National Ballet)

György Vámos
(Basler Ballett, Suisse)

Budapest Dance Ensemble

1996: **Miklós Nagyszentpéteri**
(Hungarian National Ballet)

Kata Péntek
(the Netherlands)

Duna Artistic Ensemble

1997: **Krisztina Végh**
(Hungarian National Ballet)

Iván Nagy
(Ballet de Santiago, Chile)

Győr Ballet

1998: **Zoltán Nagy Jr.**
(Hungarian National Ballet) and **Tünde Rémi**
(Honvéd Dance Theatre)

Tamás Solymosi
(Wiener Staatsoper, Austria)

Workshop of Madách Theatre

1999: **Miklós Végső**
(Hungarian State Folk Ensemble)

Aleszja Popova
(Hungarian National Ballet)

Budapest Dance Theatre

2000: **György Szakály**
(Hungarian National Ballet) and **Zoltán Zsuráfszki**
(Budapest Dance Ensemble)

Judith Turos
(Bayerisches Staatsballett)

(Did not hand over)

2001: **Mariann Truppel** and **Tibor Makovinyi**
(Honvéd Dance Theatre)

(Did not hand over)

ExperiDance Dance Company

The 9th award presentation ceremony will take place on the 28th of April 2002 prior to the ballet performance of **Onegin** by Cranko-Tsaikovsky

Photos of this year's Winners

van Dantzig-Prokofjev:
Romeo and Julia
In the title role:
Mária Aradi
as leading soloist of
HET Nationale Ballet

Photos: **Béla Kanyó**

Tímár-Hungarian folk music:
Ring Dance
"Stareye" Children Dance
Ensemble

Cranko-Tsaiikovsky:
Onegin
Hungarian National Ballet

Ünnepi ceremónia

a Magyar Állami Operaházban

Jó estét kívánok,
Hölgyeim és Uraim!

Mint a TÁNCMŰVÉSZET című folyóirat főszerkesztője és az európaS Magyar Táncdíj kuratóriumi elnöke, szeretettel köszöntöm mindannyiukat.

A ma esti előadás előtt Önök egy örömteli ceremónia: egy díjátadás részesei lesznek.

Holnap ünnepeljük a Tánc Világnapját. Ezért hadd olvassam fel Önöknek az UNESCO és a Nemzetközi Színházi Intézet közös ünnepi üzenetének legszebb gondolatait, amelyeket az idén az amerikai modern tánc egyik legkülönlegesebb alakja, a 93 éves Katherine Dunham írt a világ valamennyi táncosának és táncszerető közönségének:

„A táncosok, mint más művészek, éreznek és érzéseket keltenek.

A táncosoknak megadott a mozgás és a látvány nagy ajándéka. ők az egyszeri és folyamatos alkotás lázában élnek, test, lélek és szellem holisztikus egységében...

Ezért történjen bármi, azt mondom nektek: A TÁNCOT SOHA NE HAGYJUK ABBA!”
A tánc világnapja alkalmából ma este kilencedszer adjuk át az

európaS Magyar Táncdíjat, a folyóirat szakmai díját – a magyar táncművészek népszerűsítése és művészi teljesítményeik elismertetése érdekében.

A díj, amely 1993 óta létezik, Pauer Gyula Munkácsi-díjas szobrászművész kispasztikájából és a lapot kiadó Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány exkluzív médiaajándékából áll.

Mindenelőtt szeretnék köszönetet mondani a szponzoroknak, hisz nélkülük a mai díjátadás nem jöhetett volna létre:

Elsőként a díj főszponzorának, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának. A további szponzorok:

Oláh Dóra,
Timár Sándor,
Kaán Zsuzsa,
Klapka György
és Kálmán Tamás
a színpadon

Aradi Mária és Timár Böske a fogadáson

Aradi Mária és leánya, Titánia, aki A szentivánéji álom Asthon-féle verziója nyomán kapta a nevét, s aki musical-színésznek készül

Fotók: Béla Kanyó

a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány, Klapka György, a Bel Canto Étterem, a PHILIPS Magyarország Kft. és a Trionfo.

Most pedig következzenek a díjak átadása!

Az idén a díj kuratóriuma úgy döntött, hogy két kategóriában tüntet ki jeles művészeket!

„A külföldön működő magyar táncos” kategóriájában az európaS Magyar Táncdíj idei kitüntetettje:

Aradi Mária, a Holland Nemzeti Balett egykori első szólistája és jelenlegi balettmestere, aki Rudolf Nurejev parternője volt és a világ 35 operaházában vendégszerepelt.

A díjat átadja:

Oláh Dóra, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Előadóművészeti Főosztályának táncreferense és az egykor táncosnak, ma üzletembernek is kiváló Klapka György.

***
„A magyar táncművészetet itthon és külföldön egyaránt méltó módon képviselő társulat” kategóriájának idei díjazottja – , néptánc ágazatban; az idén tízéves **Csillagszemű Gyermektáncgyűttes**, amely Londontól Tokióig professzionális színvonalon képviseli a magyar néptáncművészetet.

A díjat átveszik a művészeti vezetők: Timár Sándor és Timár Böske. Az együttes képviseletében Fodor Zsófia és Máté Móric.

A díjat átadja:

Csonka András, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány igazgatója és Nagy Károly, a Philips Magyarország Kft. HR-menedzserigazgatója

***
„A magyar táncművészetet itthon és külföldön egyaránt méltó módon képviselő társulat” kategóriájának idei díjazottja – , balett-ágazatban:

A Magyar Állami Operaház balettagyűttese, azaz:

a **Magyar Nemzeti Balett**.

A díjat átveszi:

az együttes képviseletében Harangozó Gyula, a Magyar Nemzeti Balett igazgatója

A díjat átadja:

Dr. Locsmándi Miklós, a Magyar Állami Operaház főigazgatója és Herz György úr, a Bel Canto Étterem tulajdonosa.

Kedves Közönségünk!

A díjazottaknak szívből gratulálók, Önöknek pedig jó szórakozást kívánok ahhoz az előadáshoz, amelyben címszerepet táncoló *Solymosi Tamás* és a Tatjánát táncoló *Hágai Katalin* már évek óta az európaS-díjasok családjához tartozik.

Kaán Zsuzsa,

a díj kuratóriumi elnöke

Kálmán Tamás

tolmács

Festive Ceremony

at the Hungarian State Opera House

Good Evening, Ladies and Gentlemen!

As the Editor in Chief of the monthly TÁNCMŰVÉSZET and the president of the Board of Trustees of the európaS Hungarian Dance Award, I would like to welcome You all!

Before the performance You will participate on a joyful prize giving ceremony.

The international dance day is on tomorrow...

That's why I would like to read to You some parts of the international danceday message of the UNESCO's dance committee, which was written by the 93 years old

Katherine Dunham, who is one of the leading personalities of the american modern dance.

„Dancers are, as are all artists, made to feel and to make others feel.

Dancers are given the great gift of motion and design. They live holistically, body, mind and spirit molded into single and continuous acts.

Whatever happens, I say to you: NEVER STOP DANCING!”

On the occasion of the International Dance Day, we award the 9th time the európaS Hungarian Dance Award, which is the professional prize of TÁNCMŰVÉSZET, the purpose of which is to popularise and appreciate the artistic achievements of Hungarian dance artist.

The prize, which exists since 1993, is a beautiful

bronze statuette by Munkácsi Prize winning artist Gyula Pauer and an exclusive media present of the International Dance- and Culture Foundation editing the journal.

But first of all I would like to say Thank You to our sponsors. The main sponsor is the Ministry of National Culture and Heritage.

Other sponsors:

Foundation of Art and Community Culture, Mr. György Klapka, Bel Canto Restaurant, PHILIPS Hungary Ltd. and Trionfo.

And now we will start the ceremony:

In the category of „Hungarian dancer working abroad” – the prize goes to **Maria Aradi**, the former leading soloist of the HET National in Amsterdam. She was the partner of Rudolph Nureyev, and was a guest artist in 35 opera house around the world.

The prize is handed over to her by Oláh Dóra, the dance assistant of the performance-department of Ministry of National Culture and Heritage.

And the former great dancer and nowadays great

businessman Mr. György Klapka.

* * *

In the category of „Ensemble representing Hungarian Dance Art at a high standard” – in folkdance section – the prize goes to the **„Stareye” Children Dance Ensemble**.

The prize is taken over by the artistic leaders: Sándor Timár and his wife: Böske Timár. And in the representative of the company: Zsóka Fodor and Mőric Máté.

The prize is handed over to them:

By Mr. András Csonka, director of the Foundation of Art and Community Culture and by Károly Nagy, the HR-managing director of Philips Hungary Ltd.

* * *

In the category of „Ensemble representing Hungarian Dance Art at a high standard” – in ballet section – the prize goes to the Company of the Hungarian State Opera House, the **Hungarian National Ballet**.

In the representative of the company the prize is taken over by Mr. Gyula Harangozó, the director of the Hungarian National Ballet.

The prize is handed over to him: by Dr. Miklós Locsmándi, the main director of the Hungarian State Opera House, and Mr György Herz, the owner of the Bel Canto Restaurant.

Dear Audience!

We congratulate to our prize-winning artists, and wish You good entertainment to this performance, in which You can see *Tamás Solymosi* in *Onegin's* role, and *Katalin Hágai* in *Tatiana's* role both were awarded with this prize.

Have a nice evening!!

Zsuzsa Kaán
the president of the Board
of Trustees
Tamás Kálmán
translator

Sándor Timár, Mária Aradi,
Böske Timár, Zsuzsa Kaán,
Zsófia Fodor and
Tamás Kálmán
Photo: Béla Kanyó

A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ AUGUSZTUS HAVI MŰSORA

Várszínház

Bp. I. Színház u. 1-3.

2. péntek – Ünnepi Fúvószenekar

a Királyi Magyarországon – 20.30

– fanfárok, intráfák, táncok a XVI-XVII. századból,
korabeli hangszereken –

a Sonatores Pannoniae előadása

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

3. szombat – Rézfúvós kamarazene

a klasszikusoktól a jazzig – 20.00

Az Ewald Rézfúvós Kvintett előadása

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

4. vasárnap – Libertangó – 20.00

– Joselito és Juanita –

Josip Bartulovic és Kulik Johanna valamint a

Piazzola Ensemble közös tangó estje

9. péntek – Kreative Art Trio (Vukán György) és a Budapest

Saxophon Quartett közös előadása – 20.00

A Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

10. szombat – Dél-Amerikai Táncvarázs – 20.00

(dél-amerikai táncok + argentintangó)

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

11. vasárnap – Love & Sax – 20.00

Csepregi Gyula lemezbemutató koncertje

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

17. szombat – Danseur Galant – 20.00

Sonora Hungarica Consort előadása

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

18. vasárnap – Vissza a gyökerekhez – 20.00

rendhagyó jazz koncert Csepregi Gyula

és fiatal zenésztársai előadásában

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

24. szombat – Levente Péter jubileumi előadása – 15.00

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

vendég: Kolompos Együttes

Dél-Amerikai Táncvarázs – 20.00

(dél-amerikai táncok + argentintangó)

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

25. vasárnap – Levente Péter jubileumi előadása – 10.30

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

Vendég: Kolompos Együttes

30. péntek

Szalai Antal és cigányzenekarának előadása – 20.00

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

31. szombat – Új Haydn Vonósnegyes előadása – 20.00

a Nemzeti Táncszínház Karmelita Udvarán

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.

Jegyek válthatók a Nemzeti Táncszínház közönségszervezésén

(Bp. I., Színház u. 1-3. Tel.: 201-4407),

a Music Mix Jegyirodában

(Bp. V., Kecskeméti u. 8. Tel.: 266-3021),

a Broadway Jegyirodában

(Bp. II., Gábor Áron u. 76-78. Tel.: 391-3923),

a Nemzeti Táncszínház pénztárában

(Bp. I., Színház u. 1-3. Tel.: 375-8649)

és az ismert jegyirodáknban.

Kedves ifjú balettművészek, balett-táncosok!

2002. szeptember 1-től
új balettegyüttes születik
klasszikus-neoklasszikus stílusban,
ráadásul Budapesten!

Feltéve, hogy a francia alapító-koreográfus:

Gérard-Michaël Bohbot

(a világhírű Roland Petit tanítványa)

talál megfelelő számú

klasszikus balett-tudással rendelkező

női és férfitáncost,

aki tagja szeretne lenni egy új,

ígéretes lehetőségekkel rendelkező csapatnak.

Kezdőfizetés: havonta bruttó 1000,- \$

Az

ART BALLET BUDAPEST

alapító-koreográfusa

AUDITIONT TART ÓBUDÁN

16–24 év közötti nők és

18–28 év közötti férfiak számára.

AZ AUDITION IDŐPONTJA:

2002. július 5., délután 15–18 óra között.

HELYSZÍN

GOLI Tánchely, Budapest, III. Perc u. 2.

Érkezés 13 órától, bemelegítés 13.30–14.30-ig.

Mindenkit szeretettel várunk,
aki klasszikus balett-felkészültséggel rendelkezik.
A lányok spicc-cipőt is hozzanak magukkal!

„TÁNCOLJ, HOGY TÁNCOLHASS !”

További információk:

Kaán Zsuzsa, TÁNCMŰVÉSZET szerkesztősége,

Tel./Fax: 368-5470,

e-mail: danceart@euroweb.hu

GUTENBERG PRESS

Kommunikáció

Reklámügynökség • Marketing • Nyomda

GUTENBERG PRESS Kommunikációs RT. – BUDAPEST
H-1033 KASZÁSDŰLŐ U. 2. TELEFON: 437-4100, TELEFON/FAX: 437-4121